

Βρυξέλλες, 10.10.2012
COM(2012) 600 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2012-2013

{SWD(2012) 331 final}
{SWD(2012) 332 final}
{SWD(2012) 333 final}
{SWD(2012) 334 final}
{SWD(2012) 335 final}
{SWD(2012) 336 final}
{SWD(2012) 337 final}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2012-2013

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ εφαρμόζεται επί τέσσερις δεκαετίες και πλέον. Με τις διαδοχικές προσχωρήσεις ο αριθμός των μελών αυξήθηκε σταδιακά από έξι αρχικά σε 27. Η Κροατία πρόκειται να αποτελέσει το 28ο μέλος την 1η Ιουλίου 2013. Μέσω της πολιτικής διεύρυνσης, η ΕΕ από την αρχή ανταποκρίθηκε στη θεμιτή προσδοκία των λαών της ηπείρου μας να είναι ενωμένοι σε μια κοινή ευρωπαϊκή προσπάθεια. Συνένωσε έθνη και πολιτισμούς, εμπλουτίζοντας την ΕΕ με την πολυμορφία και τον δυναμισμό που της προσέδωσε. Πάνω από τα τρία τέταρτα των κρατών μελών της ΕΕ είναι πρώην χώρες της «διεύρυνσης».

Σε μια εποχή που η ΕΕ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις και μεγάλη παγκόσμια αβεβαιότητα και αποκτά νέα δυναμική για οικονομική, χρηματοπιστωτική και πολιτική ενοποίηση, η πολιτική διεύρυνσης συνεχίζει να συμβάλλει στην ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία στην ήπειρό μας. Στο πλαίσιο αυστηρών αλλά δίκαιων προϋποθέσεων, η προοπτική προσχώρησης οδηγεί σε πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, μετατρέποντας τις κοινωνίες και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Συγχρόνως, η διεύρυνση ενισχύει τα πολιτικά και οικονομικά πλεονεκτήματα της Ένωσης. Ασκώντας ηγετικό ρόλο με την πολιτική διεύρυνσης, η ΕΕ μπορεί να επωφεληθεί από τα πλεονεκτήματα μιας ισχυρότερης και περισσότερο ενωμένης ηπείρου, αποδεικνύοντας επίσης τη συνεχή ικανότητά της να αποτελεί παγκόσμιο παράγοντα.

Η τελευταία διεύρυνση για να περιληφθούν οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όχι μόνο ενοποίησε την Ανατολή και τη Δύση μετά από δεκαετίες τεχνητής διάσπασης, αλλά απέδωσε και αμοιβαία οφέλη βαθύτερης εμπορικής ολοκλήρωσης, ευρύτερη εσωτερική αγορά, οικονομίες κλίμακας και αυξημένες επενδύσεις και ευκαιρίες απασχόλησης. Από την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης έως την πραγματική προσχώρηση, οι εξαγωγές από την ΕΕ προς τις προσχωρούσες χώρες υπερτριπλασιάστηκαν. Εκτιμάται ότι η ήδη υψηλή ανάπτυξη αυτών των χωρών την ίδια περίοδο οφειλόταν κατά το ένα τρίτο στη διεύρυνση.

Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και της δημοκρατικής διακυβέρνησης έχει ιδιαίτερη σημασία για τη διαδικασία διεύρυνσης. Τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από τις προηγούμενες διευρύνσεις επισημαίνουν ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε αυτούς τους τομείς και να βελτιωθεί περαιτέρω η ποιότητα της διαδικασίας. Το κράτος δικαίου στηρίζει και προωθεί περισσότερο τη σταθερότητα σε μια περιοχή που πρόσφατα σημαδεύτηκε από συγκρούσεις και ενισχύει τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στη νοτιοανατολική Ευρώπη που ευνοεί την ανάπτυξη και την προσέλκυση επενδύσεων, τη μεγαλύτερη περιφερειακή συνεργασία και την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων όπως η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς. Επίσης, αντιμετωπίζει ζητήματα που απασχολούν άμεσα τους πολίτες τόσο στην ΕΕ όσο και στις χώρες της διεύρυνσης, όπως η δικαιοσύνη, η ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Με την έγκριση, τον Ιούνιο, από το Συμβούλιο της πρότασης της Επιτροπής για μια νέα προσέγγιση στον δικαστικό τομέα και στους τομείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας εντός του διαπραγματευτικού πλαισίου για το Μαυροβούνιο, το κράτος δικαίου αποκτά σταθερή βάση στο επίκεντρο της ενταξιακής διαδικασίας, θέτοντας επίσης τα θεμέλια για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις.

Κατά το προηγούμενο έτος, κυριάρχησαν στο πολιτικό θεματολόγιο της ΕΕ τα σημερινά προβλήματα της *Ευρωζώνης*. Μαζί με την πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση αυτό κατέδειξε την αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωζώνη τονίζουν τη σημασία της περαιτέρω παγίωσης της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της προώθησης των μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης, μεταξύ άλλων και στις χώρες της διεύρυνσης. Η ενισχυμένη οικονομική, χρηματοπιστωτική και πολιτική ενοποίηση που θα προκύψει στο πλαίσιο της ΕΕ θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη στη διαδικασία διεύρυνσης. Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των χωρών της διεύρυνσης στην κρίση αποτελεί θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Η διαδικασία διεύρυνσης αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τον σκοπό αυτό. Μια ισχυρότερη, διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι σε καλύτερη θέση να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις. Ο δυναμισμός της τουρκικής οικονομίας, για παράδειγμα, ο γεωπολιτικός ρόλος της Τουρκίας, η συμβολή της στην ενεργειακή ασφάλεια και ο νεαρός πληθυσμός της αποτελούν ευκαιρία τόσο για την Τουρκία όσο και για την ΕΕ στο πλαίσιο μιας ενταξιακής προοπτικής.

Η αντιμετώπιση των κινδύνων αστάθειας στα Δυτικά Βαλκάνια είναι προφανώς προς το κοινό συμφέρον μας, δεδομένων των συνεπειών του πολέμου και της διαίρεσης που πλήττει αυτή την περιοχή. Η διαδικασία διεύρυνσης στηρίζει τους οπαδούς της μεταρρύθμισης στην περιοχή, εδραιώνοντας περαιτέρω τη μετά τον πόλεμο μετάβασή της στη δημοκρατία. Συμβάλλει στην αποφυγή του πολύ υψηλότερου κόστους που θα είχε ενδεχομένως η αντιμετώπιση των συνεπειών της αστάθειας. Η ενίσχυση της σταθερότητας και της δημοκρατίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη αποτελεί επίσης επένδυση σε μια ισχυρή και βιώσιμη δημοκρατία στην ευρύτερη περιοχή των γειτονικών χωρών της ΕΕ. Η ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση, που επετεύχθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση για την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ. Η πολιτική αυτή βασίζεται στις ακόλουθες αρχές: παγίωση των δεσμεύσεων, εφαρμογή δίκαιων και αυστηρών προϋποθέσεων και καλύτερη επικοινωνία με τους πολίτες, σε συνδυασμό με την ικανότητα της ΕΕ να ενσωματώνει νέα μέλη. Το παρόν πρόγραμμα της διεύρυνσης καλύπτει τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, την Τουρκία και την Ισλανδία. Η ΕΕ διακήρυξε πάντα ότι η πολιτική της έναντι των Δυτικών Βαλκανίων προέβλεπε την ευρεία συμμετοχή, και τα διαδοχικά Ευρωπαϊκά Συμβούλια επιβεβαίωσαν ότι το μέλλον όλης της περιοχής βρίσκεται εντός της ΕΕ. Η διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης παραμένει το κοινό πλαίσιο για τις απαραίτητες προετοιμασίες.

Η διατήρηση της αξιοπιστίας της διαδικασίας διεύρυνσης έχει καθοριστική σημασία για την επιτυχία της. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ότι στις χώρες της διεύρυνσης θα συνεχιστούν εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις, ούτως ώστε αυτές να εκπληρώσουν τα καθορισμένα κριτήρια, και ιδίως τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Σημαίνει επίσης ότι πρέπει να εξασφαλιστεί η υποστήριξη των κρατών μελών και των πολιτών τους. Είναι απαραίτητο να προωθηθεί η κατανόηση και ο τεκμηριωμένος διάλογος σχετικά με τον αντίκτυπο της πολιτικής διεύρυνσης, ιδιαίτερα σε μια εποχή που η ΕΕ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό είναι βασική η αρχή των επιδόσεων κάθε χώρας. Ο ρυθμός με τον οποίο κάθε χώρα οδεύει προς την προσχώρηση εξαρτάται από τις επιδόσεις της όσον αφορά την εκπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων. Η διεύρυνση είναι, επομένως, εξ ορισμού σταδιακή διαδικασία, η οποία βασίζεται σε σταθερή και βιώσιμη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων από τις ενδιαφερόμενες χώρες. Η νέα προσέγγιση των διαπραγματεύσεων στον τομέα του κράτους δικαίου απαιτεί να επιτευχθούν ικανοποιητικές επιδόσεις εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαπραγματεύσεων. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εδραιωθούν βαθιά, προκειμένου να είναι αμετάκλητες.

Η επικείμενη προσχώρηση της Κροατίας, η έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με το Μαυροβούνιο, τον Ιούνιο, και το καθεστώς υποψήφιας χώρας για τη Σερβία, τον Μάρτιο, δείχνουν ότι η ΕΕ τηρεί τις δεσμεύσεις της μόλις εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις. Οι θετικές αυτές εξελίξεις εκπέμπουν επίσης ένα ισχυρό μήνυμα σχετικά με τη μετασχηματιστική δύναμη της διεύρυνσης και τις δυνατότητες μιας περιοχής η οποία κατακερματίστηκε από τον πόλεμο πριν από χρονικό διάστημα μόλις μισής γενιάς. Ενεργούν ως κίνητρο και ενθάρρυνση προς όλες τις χώρες της περιοχής να επιταχύνουν τις προετοιμασίες τους για την ενδεχόμενη προσχώρησή τους στην ΕΕ.

Κατά το προηγούμενο έτος, σημειώθηκαν στις χώρες της διεύρυνσης ορισμένες θετικές εξελίξεις. Εκτός από αυτές που αφορούν την Κροατία, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία, θετικά αποτελέσματα επιτεύχθηκαν και στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, όπου ο ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου είχε ως αποτέλεσμα οι αρχές να επικεντρωθούν περισσότερο στις μεταρρυθμίσεις. Ο διάλογος μεταξύ της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης στην Αλβανία συνέβαλε στο να ξεπεραστεί σε μεγάλο βαθμό το πολιτικό αδιέξοδο με τη θέσπιση εκλογικής και κοινοβουλευτικής μεταρρύθμισης. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Ισλανδία προχωρούν ικανοποιητικά. Η Τουρκία υποστήριξε ενεργά το νέο θετικό πρόγραμμα που ανακοινώθηκε πέρυσι και δρομολογήθηκε από την Επιτροπή τον Μάιο του 2012.

Συγχρόνως, οι μεταρρυθμίσεις εκκρεμούν ακόμη στις περισσότερες χώρες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, η χρηστή διακυβέρνηση, το κράτος δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, η διοικητική ικανότητα, η ανεργία, η οικονομική μεταρρύθμιση και η κοινωνική ένταξη παραμένουν σοβαρές προκλήσεις. Συχνά είναι ανάγκη να αναληφθούν μεγαλύτερες ευθύνες για τις μεταρρυθμίσεις και να συγκεντρωθεί η απαιτούμενη πολιτική βούληση για την επίτευξη προόδου. Η ενίσχυση της ελευθερίας της έκφρασης και της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης παραμένει σημαντική πρόκληση. Η διαδικασία προσχώρησης εξακολουθεί να επηρεάζεται ενίοτε αρνητικά από διμερή ζητήματα.

Η διαδικασία διεύρυνσης είναι από τη φύση της ανοιχτή σε όλους και απαιτεί ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Στις χώρες της διεύρυνσης, η ευρεία πολιτική συναίνεση και η στήριξη του πληθυσμού για τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις συμβάλλουν σημαντικά στη μεταβολή που είναι απαραίτητη για την πρόοδο στην πορεία προς την ΕΕ.

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει το σημερινό στάδιο του προγράμματος διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με βάση τις συνοδευτικές διεξοδικές αναλύσεις ανά χώρα¹, προβαίνει σε απολογισμό των επιτευγμάτων των χωρών αυτών στην προετοιμασία τους για την προσχώρηση, του σημείου στο οποίο έχουν φθάσει τη στιγμή αυτή, καθώς και των προοπτικών τους για τα επόμενα έτη και, εν προκειμένω, προβαίνει σε σειρά συστάσεων. Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, ιδιαίτερη προσοχή δίδεται σε ορισμένες βασικές προκλήσεις, όπως για παράδειγμα στη στήριξη που παρέχει η ΕΕ στις χώρες της διεύρυνσης, μεταξύ άλλων μέσω του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας.

2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

2.1. Το κράτος δικαίου στο επίκεντρο της πολιτικής διεύρυνσης

Η εμπειρία των τελευταίων διευρύνσεων και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες της διεύρυνσης καθιστούν απαραίτητο να τεθεί το κράτος δικαίου στο επίκεντρο της πολιτικής διεύρυνσης. Μια νέα προσέγγιση των διαπραγματεύσεων στον δικαστικό τομέα και στους

¹ Οι περιλήψεις και τα συμπεράσματα των εκθέσεων ανά χώρα περιλαμβάνονται στο παράρτημα της παρούσας ανακοίνωσης.

τομείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας προτάθηκε στο έγγραφο στρατηγικής του περασμένου έτους και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο. Η προσέγγιση αυτή εκφράστηκε σε πλαίσιο διαπραγματεύσεων που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2012 για τις διαπραγματεύσεις με το Μαυροβούνιο, στο οποίο το κράτος δικαίου ευρίσκεται σταθερά στο επίκεντρο της ενταξιακής διαδικασίας και θέτει τα θεμέλια για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις.

Οι χώρες που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην Ένωση πρέπει να αποδείξουν την ικανότητά τους να ενισχύσουν την εφαρμογή των αξιών στις οποίες βασίζεται η Ένωση σε όλα τα στάδια της διαδικασίας προσχώρησης. Πρέπει να θεσπίσουν και να προωθήσουν από το αρχικό ήδη στάδιο την ορθή λειτουργία των βασικών θεσμών που απαιτούνται για τη δημοκρατική διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου, από το εθνικό Κοινοβούλιο μέσω της κυβέρνησης και του δικαστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων και του εισαγγελέα, καθώς και των υπηρεσιών επιβολής του νόμου.

Υπάρχουν ορισμένες βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες χώρες της διεύρυνσης στους ακόλουθους τομείς:

Όσον αφορά το *δικαστικό σύστημα*, οι χώρες πρέπει να διασφαλίσουν ότι είναι ανεξάρτητο, αμερόληπτο και υπόλογο, και ικανό να εξασφαλίσει αμερόληπτες δίκες. Οι χώρες πρέπει επίσης να διασφαλίσουν ότι τα δικαστικά τους συστήματα λειτουργούν αποτελεσματικά, χωρίς υπερβολική διάρκεια των διαδικασιών. Εν προκειμένω, οι στρατηγικές για τη δικαστική μεταρρύθμιση έχουν πλέον θεσπιστεί στις περισσότερες χώρες. Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση της ανεξαρτησίας του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και σε ορισμένες περιπτώσεις όσον αφορά τις νέες διαδικασίες για τους διορισμούς δικαστών. Εντούτοις, εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές προκλήσεις, και ιδίως πρέπει να εξασφαλιστούν ισχυρότερες διαδικασίες για τον διορισμό δικαστών και εισαγγελέων, να επιτευχθεί η ορθή ισορροπία μεταξύ της δικαστικής ανεξαρτησίας και της λογοδοσίας, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης του ζητήματος της δικαστικής ασυλίας, και να μειωθεί σε πολλές περιπτώσεις ο όγκος εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων. Η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Εκτός από τις νομοθετικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις, σε πολλές περιπτώσεις πρέπει να αλλάξει η δικαστική νοοτροπία ώστε να εστιαστεί περισσότερο στην παροχή υπηρεσίας προς τους πολίτες.

Η *διαφθορά* εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης. Η διαφθορά υπονομεύει το κράτος δικαίου, έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον των επιχειρήσεων και τους εθνικούς προϋπολογισμούς και επηρεάζει δυσμενώς την καθημερινή ζωή των πολιτών σε τομείς όπως η υγεία και η εκπαίδευση. Η εξάπλωση της διαφθοράς επιτρέπει τη διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Οι χώρες πρέπει να εξασφαλίσουν ένα ισχυρό πλαίσιο για την πρόληψη της διαφθοράς, ιδίως όσον αφορά τη μεγαλύτερη διαφάνεια στους δημόσιους φορείς και τη χρησιμοποίηση των δημόσιων πόρων. Τα όργανα επιβολής του νόμου πρέπει να είναι προδραστικά, καλά συντονισμένα και αποτελεσματικά, ούτως ώστε να εξασφαλίζουν ότι οι περιπτώσεις διαφθοράς, μεταξύ άλλων και σε υψηλό επίπεδο, αποτελούν το αντικείμενο δέουσας έρευνας, δίωξης και επιβολής κυρώσεων. Σε πολλές χώρες της διεύρυνσης απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και των προεκλογικών εκστρατειών, τη διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων, τη διαφάνεια στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων, την πρόσβαση σε πληροφορίες και την κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Σε ορισμένες περιπτώσεις συγκροτήθηκαν ειδικές εισαγγελικές αρχές οι οποίες λειτουργούν ικανοποιητικά. Πρέπει ακόμα να καταβληθούν πολλές προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθούν τα απαραίτητα αποτελέσματα. Πρέπει να δημιουργηθούν αξιόπιστες στατιστικές ώστε να είναι δυνατό να παρακολουθείται η επιτυχία των πολιτικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος παραμένει βασική προτεραιότητα και αποτελεί μείζον πρόβλημα στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης. Ο διασυνοριακός χαρακτήρας πολλών εγκληματικών δραστηριοτήτων απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ των οργάνων επιβολής του νόμου και των δικαστικών οργάνων στην περιοχή, με τα κράτη μέλη της ΕΕ και διεθνώς. Τα όργανα επιβολής του νόμου πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικά νομικά και ερευνητικά μέσα προκειμένου να καταπολεμήσουν δεόντως και να επιβάλλουν κυρώσεις στο οργανωμένο έγκλημα. Ειδικότερα, η ικανότητά τους να διενεργούν οικονομικές έρευνες πρέπει να βελτιωθεί. Σημειώνεται πρόοδος, αλλά στις περισσότερες χώρες πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες ώστε να εξασφαλίζονται προδραστικές έρευνες, αποτελεσματική δικαστική συνέχεια και ενισχυμένη εθνική και διεθνής συνεργασία. Η Επιτροπή εξακολουθεί να υποστηρίζει ένα περιφερειακό δίκτυο εισαγγελιών, το οποίο θα επικουρείται από αποσπασμένους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών. Πρέπει να συνεχιστεί η επιχειρησιακή συνεργασία με τους σχετικούς ευρωπαϊκούς οργανισμούς, και ιδίως με την Ευρωπόλ.

Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης εξακολουθεί να αποτελεί βασική προτεραιότητα σύμφωνα με τα πολιτικά κριτήρια στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης. Ως σημαντικός παράγοντας της δημοκρατικής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου, αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικότητας και στη μεγαλύτερη εστίαση στις ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων. Οι κατάλληλες διοικητικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους και τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένης της είσπραξης των φόρων, καθώς και αξιόπιστα και ανεξάρτητα στατιστικά συστήματα, έχουν θεμελιώδη σημασία για τη λειτουργία του κράτους και για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για την ένταξη στην ΕΕ. Οι χώρες πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για να βελτιώσουν τις δημόσιες διοικήσεις τους σε όλα τα επίπεδα με βάση σφαιρικές εθνικές στρατηγικές. Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες της διεύρυνσης, η Επιτροπή θα ενισχύσει την ικανότητά της ως προς την παρακολούθηση και αξιολόγηση, θα προσδιορίσει τα σημαντικά κενά και θα παράσχει συνδρομή στον προγραμματισμό, τον καθορισμό προτεραιοτήτων και την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων.

Τα αστικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες αποτελούν βασικά ζητήματα στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης. Τα θεμελιώδη αυτά δικαιώματα διασφαλίζονται ευρέως από το νόμο, αλλά τα προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή παραμένουν σε πολλές περιπτώσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις εξακολουθούν να υπάρχουν κενά νομοθεσίας, όσον αφορά τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων. Συχνά, πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά οι εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως οι διαμεσολαβητές, καθώς και η εξέταση από τα όργανα επιβολής του νόμου θεμάτων όπως τα εγκλήματα μίσους και η βία με βάση το φύλο. Η γενική στάση της κοινωνίας προς τις ευάλωτες ομάδες όπως οι εθνοτικές μειονότητες, τα άτομα με αναπηρία και οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι διεμφυλικοί παραμένει κοινό πρόβλημα.

Οι χώρες της διεύρυνσης χαρακτηρίζονται συνολικά από πλουραλισμό στα μέσα ενημέρωσής τους. Σε ορισμένες χώρες, σημειώθηκε πρόοδος στην αποποινικοποίηση της λιβελογραφίας. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες, η ελευθερία της έκφρασης παραμένει σοβαρό πρόβλημα, λόγω των πολιτικών παρεμβάσεων, των οικονομικών πιέσεων, της αυτολογοκρισίας και της ανεπαρκούς προστασίας των δημοσιογράφων από πράξεις παρενόχλησης ή ακόμη και βίαιες επιθέσεις. Στην Τουρκία, ιδίως, το νομικό πλαίσιο δεν διασφαλίζει ακόμη σε ικανοποιητικό βαθμό την ελευθερία της έκφρασης, ενώ ο μεγάλος αριθμός δικαστικών υποθέσεων και ερευνών κατά δημοσιογράφων και η αθέμιτη πίεση που ασκείται στα μέσα ενημέρωσης προκαλούν σοβαρή ανησυχία.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις που εξακολουθούν να υφίστανται στον τομέα αυτόν, η Επιτροπή προτίθεται να δώσει συνέχεια, το πρώτο εξάμηνο του 2013, στη διάσκεψη με τίτλο «Speak Up» που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2011. Στην εκδήλωση αυτή θα συμμετάσχουν τα μέσα ενημέρωσης και οι ενδιαφερόμενοι της κοινωνίας των πολιτών από τα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία προκειμένου να συζητήσουν τον βαθμό στον οποίο οι κυβερνήσεις υλοποιούν τις βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη των ευρωπαϊκών προτύπων όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στον τομέα αυτόν. Τα ζητήματα αυτά θα συνεχίσουν να κατέχουν εξέχουσα θέση στη διαδικασία προσχώρησης.

Με δεδομένες τις προκλήσεις και τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα των μεταρρυθμίσεων, τα κεφάλαια «Δικαστικό σύστημα και θεμελιώδη δικαιώματα» και «Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια» θα εξεταστούν στα πρώτα στάδια των διαπραγματεύσεων, ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν περισσότερος χρόνος για τη θέσπιση της αναγκαίας νομοθεσίας, τη δημιουργία θεσμών και την επίτευξη ικανοποιητικών επιδόσεων εφαρμογής πριν από την περάτωση των διαπραγματεύσεων. Το άνοιγμά τους θα πραγματοποιηθεί βάσει σχεδίων δράσης που θα εγκρίνουν οι εθνικές αρχές. Στις εκθέσεις διεξοδικού ελέγχου που θα εκπονήσει η Επιτροπή θα παρέχει ουσιαστικές κατευθύνσεις για την υποστήριξη της εκπόνησης αυτών των σχεδίων δράσης από την υποψήφια χώρα. Καινοτομία αποτελεί η εισαγωγή ενδιάμεσων κριτηρίων αξιολόγησης τα οποία θα τεθούν όταν αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις. Όταν αυτά θα πληρούνται, το Συμβούλιο θα καθορίσει τα κριτήρια αξιολόγησης για το κλείσιμο των κεφαλαίων.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι διαπραγματεύσεις θα διεξαχθούν σε διαρθρωμένο πλαίσιο το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τον χρόνο που απαιτείται για την ορθή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και για την επίτευξη σταθερών επιδόσεων. Η διαδικασία αυτή θα συνοδεύεται από διασφαλίσεις και διορθωτικά μέτρα, ώστε να είναι δυνατή, για παράδειγμα, η επικαιροποίηση των κριτηρίων αξιολόγησης και να εξασφαλίζεται συνολική ισορροπία της προόδου των διαπραγματεύσεων σε όλα τα κεφάλαια. Η νέα προσέγγιση προβλέπει επίσης μεγαλύτερη διαφάνεια και ευρεία συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις και τη μεταρρυθμιστική διαδικασία, και ενθάρρυνση των υποψήφιων χωρών να υλοποιήσουν τις προτεραιότητες των μεταρρυθμίσεών τους μέσω διαδικασίας διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή στήριξη για την υλοποίησή τους. Η Επιτροπή θα επικεντρώσει περαιτέρω την παρακολούθηση στην πρόοδο στους εν λόγω τομείς. Τα κεφάλαια του ΜΠΒ θα εξακολουθήσουν να στοχεύουν στη στήριξη της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων.

Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και της δημόσιας διοίκησης είναι απαραίτητη για να πλησιάσουν οι χώρες της διεύρυνσης την ΕΕ και ενδεχομένως να αναλάβουν πλήρως τις υποχρεώσεις του μέλους. Πριν ακόμη αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο κράτος δικαίου σύμφωνα με το πνεύμα της νέας προσέγγισης. Η εξέταση των βασικών κεφαλαίων σχετικά με το κράτος δικαίου ξεκίνησε πριν ακόμη αρχίσουν οι συνολικές διαπραγματεύσεις με το Μαυροβούνιο. Οι άλλες υποψήφιες χώρες, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και η Σερβία, προσκλήθηκαν επίσης στις επεξηγηματικές συνόδους σχετικά με την εξέταση αυτή. Οι βασικές προτεραιότητες που τίθενται ως προϋπόθεση για την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης της Αλβανίας επικεντρώνονται κυρίως στο κράτος δικαίου. Τα θέματα τα σχετικά με το κράτος δικαίου ευρίσκονται στο επίκεντρο των διαφόρων πρωτοβουλιών για κάθε χώρα τις οποίες δρομολόγησε η Επιτροπή το περασμένο έτος και οι οποίες περιλαμβάνονται στο μέρος 3 της παρούσας ανακοίνωσης.

2.2. Περιφερειακή συνεργασία και συμφιλίωση στα Δυτικά Βαλκάνια

Η περιφερειακή συνεργασία και οι καλές σχέσεις γειτονίας αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και, επομένως, υπόκεινται σε στενή παρακολούθηση από την Επιτροπή σε όλα τα στάδια της διαδικασίας προσχώρησης. Κατά το προηγούμενο έτος σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος ως προς αυτό. Οι διμερείς και πολυμερείς επαφές μεταξύ των ηγετών και των πολιτικών της περιοχής συνεχίστηκαν, μεταξύ άλλων σε ευαίσθητους τομείς όπως τα εγκλήματα πολέμου, τα σύνορα, η επιστροφή των προσφύγων, το οργανωμένο έγκλημα και η αστυνομική συνεργασία, καθώς και στο πλαίσιο περιφερειακών φόρουμ όπως η Ενεργειακή Κοινότητα, ο Κοινός Ευρωπαϊκός Αεροπορικός Χώρος, η συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA) και η περιφερειακή σχολή δημόσιας διοίκησης. Διορίστηκε νέος Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC). Η Επιτροπή προσβλέπει στην περαιτέρω ανάπτυξη του ρόλου του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) στην περιφερειακή συνεργασία ως πλατφόρμας για την προώθηση ζητημάτων σημαντικών για όλη την περιοχή και την ευρωπαϊκή προοπτική της, και συνεπώς στην περαιτέρω ενσωμάτωση της περιφερειακής συνεργασίας στην πολιτική ατζέντα των ενδιαφερόμενων χωρών. Η διαχείριση και η οργάνωση της περιφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να γίνεται σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι διενέξεις που συνδέονται με διεθνικά ζητήματα ή με το καθεστώς, ιδίως στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κοσσυφοπέδιο*, εξακολουθούν να παρεμποδίζουν τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων και τη μεταρρυθμιστική διαδικασία, ενίοτε με ευρύτερες περιφερειακές επιπτώσεις. Ο καλύτερος τρόπος επίλυσης των προβλημάτων αυτών των χωρών είναι να συνεχιστεί η πορεία τους προς την ΕΕ. Ο διάλογος και ο συμβιβασμός μπορούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τα δύσκολα εθνοτικά προβλήματα, όπως καταδεικνύεται από την τρέχουσα εφαρμογή της συμφωνίας-πλαίσου της Οχρίδας στην πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Οι διαφορές ως προς το καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου δυσχεραίνουν την ανάπτυξη βαθύτερων σχέσεων με την ΕΕ. Το ζήτημα του βόρειου τμήματος του Κοσσυφοπεδίου εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση. Η επίτευξη προόδου στα ζητήματα αυτά θα απαιτήσει από όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες να συνεργαστούν με εποικοδομητικό πνεύμα.

Στον διάλογο Βελιγραδίου-Πρίστινας επιτεύχθηκαν νέα αποτελέσματα με συμφωνίες στους τομείς της περιφερειακής συνεργασίας και της εκπροσώπησης καθώς και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων/της συνοριακής γραμμής. Η τελευταία συμφωνία δεν άρχισε ακόμα να εφαρμόζεται. Η ερμηνεία από την Σερβία της συμφωνίας σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία και την εκπροσώπηση του Κοσσυφοπεδίου ενδεχομένως αποσαφηνίστηκε και, με βάση την αρχική εφαρμογή, δεν εμποδίζει πλέον τη συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία. Η εφαρμογή άλλων συμφωνιών που έχουν επιτευχθεί στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας, του κτηματολογίου, των ληξιαρχικών μητρώων, των τελωνειακών σφραγίδων και της αμοιβαίας αναγνώρισης των πτυχίων ήταν ανομοιογενής και μέχρι τώρα είχε περιορισμένο επιτόπιο αντίκτυπο. Πρέπει να επιτευχθεί επειγόντως περαιτέρω πρόοδος σε αυτή τη διαδικασία.

Οι φωνές που ζητούν τη συμφιλίωση αντηχούν εντονότερα μεταξύ του πληθυσμού εν γένει, και θέτουν ισχυρότερα θεμέλια για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που κληροδότησε ο πόλεμος, όπως είναι τα εγκλήματα πολέμου, οι πρόσφυγες και οι εντάσεις μεταξύ των διαφόρων εθνοτήτων. Πρωτοβουλίες των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών, όπως η

---

* Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν θίγει τις θέσεις ως προς το καθεστώς, είναι δε σύμφωνος με την ΑΣΑΗΕ 1244 και τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου.

πρωτοβουλία «Youth Initiative for Human Rights», η επιτροπή «Truth and Reconciliation» (RECOM) και η πρωτοβουλία «Igman», συμβάλλουν σημαντικά στην ενίσχυση της συμφιλίωσης μεταξύ των πολιτών της περιοχής και θα πρέπει να υποστηρίζονται. Εντούτοις, θα απαιτηθεί επαγρύπνηση κατά τα επόμενα έτη για την αντιμετώπιση των εθνικιστικών αντιδράσεων. Οι κυβερνήσεις και οι πολιτικοί ηγέτες ιδίως πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για να εξασφαλίσουν ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την εξάλειψη των προβλημάτων του παρελθόντος. Τα ζητήματα που ανάγονται σε συγκρούσεις του παρελθόντος, μαζί με άλλα ανοιχτά διμερή ζητήματα, παραμένουν βασικές προκλήσεις για τη σταθερότητα στα Δυτικά Βαλκάνια και πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως. Η επίλυσή τους θα επιτρέψει να αρθεί ένα σημαντικό εμπόδιο στην πορεία των Δυτικών Βαλκανίων προς την ΕΕ.

Όσον αφορά τα εγκλήματα πολέμου, για να διασφαλιστεί η διαρκής συμφιλίωση, είναι απαραίτητο να ολοκληρωθεί η διαδικασία απονομής δικαιοσύνης για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια των πολέμων στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) συνεχίζεται. Οι χώρες της περιοχής είχαν κάνει προηγουμένως αποφασιστικά βήματα που αποτέλεσαν σταθερή βάση για την ολοκλήρωση των εργασιών του ICTY, έστω και αν ορισμένες δίκες μπορεί να συνεχιστούν μετά την ημερομηνία ολοκλήρωσης του Δεκεμβρίου 2014 που προβλεπόταν προηγουμένως. Με την περάτωση των εργασιών του ICTY, οι ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας για εγκλήματα πολέμου εντός των ορίων της δικαιοδοσίας τους. Με πολιτική βούληση, μεγαλύτερη εστίαση των πόρων, περαιτέρω περιφερειακή συνεργασία και επίλυση των προβλημάτων με την έκδοση των υπηκόων τους, οι χώρες της περιοχής μπορούν να διασφαλίσουν ότι αποδίδεται δικαιοσύνη για τις χιλιάδες θυμάτων των πολέμων. Το ζήτημα των αγνοουμένων πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί εμπεριστατωμένα. Η Επιτροπή υποστηρίζει πλήρως την έρευνα που είναι σε εξέλιξη υπό την αιγίδα της EULEX σχετικά με τα εγκλήματα, και ιδίως την αφαίρεση ανθρωπίνων οργάνων, που φέρεται ότι διαπράχθηκαν την περίοδο κατά και μετά τη σύγκρουση στο Κοσσυφοπέδιο, τα οποία εξετάζονται στην έκθεση Marty που κύρωσε η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες, υπογράφηκε, τον Νοέμβριο του 2011 στο Βελιγράδι, υπουργική δήλωση της Σερβίας, της Κροατίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και του Μαυροβουνίου η οποία ανανεώνει την πολιτική δέσμευση να τεθεί τέλος στη διαδικασία του Σεράγεβο. Τον Απρίλιο του 2012, συμφωνήθηκε και υποβλήθηκε ένα Περιφερειακό Πρόγραμμα Στέγασης σε διεθνή διάσκεψη χορηγών, κατά την οποία η ΕΕ και η διεθνής κοινότητα υποσχέθηκαν επιπλέον σημαντική χρηματοδοτική στήριξη. Οι εθνικές αρχές πρέπει να διασφαλίσουν την υλοποίηση αυτού του προγράμματος, στόχος του οποίου είναι να διευκολύνει τη βιώσιμη επιστροφή των πλέον ευάλωτων προσφύγων στους τόπους καταγωγής τους ή την ένταξή τους στον τόπο όπου έχουν καταφύγει. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να κλείσουν τα τελικά κέντρα υποδοχής που στεγάζουν εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας και πρόσφυγες από την περιοχή και θα ολοκληρωθεί η επίσημη διαγραφή των σημερινών 74 000 υπόλοιπων προσφύγων. Η Επιτροπή χαιρετίζει τις εξελίξεις αυτές και καλεί τις χώρες να αναλάβουν δραστήρια να επιλύσουν τα εναπομείνοντα ζητήματα των προσφύγων και εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας.

Τα θέματα που αφορούν τις μειονότητες παραμένουν βασική πρόκληση στα Δυτικά Βαλκάνια. Σε γενικές γραμμές, έχουν δημιουργηθεί κατάλληλα και λεπτομερή νομικά πλαίσια τα οποία προβλέπουν την προστασία των μειονοτήτων. Συγχρόνως, η εφαρμογή στην πράξη συχνά είναι πολύπλοκη, ιδίως όταν πρόκειται για πρόσφατα γεγονότα. Πρέπει να καλλιεργηθεί γενικό πνεύμα αποδοχής των μειονοτήτων, μέσω της εκπαίδευσης, της διεξαγωγής δημόσιων συζητήσεων ευρείας συμμετοχής και της ευαισθητοποίησης. Η

αντιμετώπιση των περιπτώσεων εγκλημάτων μίσους και διακρίσεων πρέπει να είναι προδραστική. Οι Ρομά παραμένουν σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση σε όλη την περιοχή. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει μέτρα για τον σκοπό αυτό, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της Δεκαετίας ένταξης των Ρομά. Οι χώρες θα πρέπει να εφαρμόσουν τα επιχειρησιακά συμπεράσματα τα οποία προσυπέγραψαν στα σεμινάρια για τους Ρομά που οργάνωσε η Επιτροπή το 2011.

Με βάση το πνεύμα σχέσεων καλής γειτονίας, τα ανοιχτά διμερή ζητήματα πρέπει να διευθετηθούν με αποφασιστικότητα από τα ενδιαφερόμενα μέρη το συντομότερο δυνατό κατά τη διαδικασία διεύρυνσης, και σε συνάρτηση με τα γενικά συμφέροντα της ΕΕ. Μικρή ήταν η πρόοδος στα ζητήματα αυτά το περασμένο έτος. Η Επιτροπή προτρέπει τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιλύσουν τις εκκρεμείς διαφορές σύμφωνα με τις καθιερωμένες αρχές και τα καθιερωμένα μέσα, καθώς και να παραπέμψουν ορισμένα ζητήματα, εάν παραστεί ανάγκη, στο Διεθνές Δικαστήριο ή σε άλλα υφιστάμενα ή ad hoc όργανα επίλυσης των διαφορών. Τα διμερή ζητήματα δεν θα πρέπει να παρεμποδίσουν τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να συμβάλει στην κινητοποίηση της πολιτικής ώθησης που είναι αναγκαία για την αναζήτηση λύσεων και να υποστηρίξει τις σχετικές πρωτοβουλίες. Η Συμφωνία Διαιτησίας για το ζήτημα των συνόρων μεταξύ της Σλοβενίας και της Κροατίας, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή το 2012, προετοιμάζει το έδαφος για την επίλυση του διμερούς αυτού ζητήματος και αποτελεί καλό παράδειγμα για την ακολουθητέα οδό. Η Επιτροπή υπογραμμίζει τη σημασία της δήλωσης της Κροατίας σχετικά με την προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και ιδίως τη δέσμευση της Κροατίας ότι τα διμερή ζητήματα δεν πρέπει να εμποδίζουν τη διαδικασία προσχώρησης των υποψηφίων χωρών. Όσον αφορά την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η διαπραγμάτευση και η εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας της χώρας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, παραμένουν ουσιαστικής σημασίας. Πρέπει να βρεθεί μια λύση το συντομότερο δυνατό.

2.3. Οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις

Η ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης στις χώρες της διεύρυνσης

Η εικόνα όσον αφορά τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις στις χώρες της διεύρυνσης είναι ανομοιογενής. Όλες οι χώρες της διεύρυνσης διατήρησαν σε μεγάλο βαθμό τη συνολική μακροοικονομική σταθερότητα, αλλά οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι αυξήθηκαν σημαντικά σε ορισμένες από αυτές. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είναι αισθητές σε όλη την περιοχή, ενώ στα Δυτικά Βαλκάνια επανέρχεται η ύφεση με χαμηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας, εισοδήματος και επενδύσεων και υψηλά και αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας.

Οι επιδόσεις ανάπτυξης της τουρκικής οικονομίας μπορούν να αποδοθούν σε μεγάλο βαθμό σε συνετές μακροοικονομικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις που άρχισαν πολύ πριν από την παγκόσμια κρίση. Ωστόσο, για να διατηρηθεί η ανάπτυξη και να ενισχυθεί περαιτέρω η οικονομία πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά. Τα θετικά αποτελέσματα στην τουρκική οικονομία αποτελούν ευκαιρία για την πραγματοποίηση περαιτέρω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, των έργων υποδομής, και της πολιτικής της αγοράς εργασίας.

Μετά την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος, η ισλανδική οικονομία συρρικνώθηκε συνολικά κατά 12%. Η ανάκαμψη, που βασίστηκε αφενός στις εξαγωγές και αφετέρου στην υψηλή εσωτερική ζήτηση, άρχισε το 2011 και συνεχίστηκε αυτό το έτος. Η σταθεροποίηση της οικονομίας επιτεύχθηκε χάρη στην αποφασιστική αναδιάρθρωση και ενίσχυση του τραπεζικού τομέα, σε συνδυασμό με την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και μια

συνετή πολιτική, υπό την προστασία βέβαια των ελέγχων της κίνησης κεφαλαίων η κατάργηση των οποίων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση.

Μετά από ελαφρά ανάκαμψη το 2010 και 2011, η πλειοψηφία των οικονομιών των Δυτικών Βαλκανίων συρρικνώθηκε εκ νέου το 2012, μετά τις αρνητικές εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Κροατία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και η Σερβία επανήλθαν σε ύφεση. Η Αλβανία, το Κοσσυφοπέδιο και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας αντιμετωπίζουν καλύτερα τις δυσμενείς συνθήκες. Εξακολούθησαν να αναπτύσσονται, δεδομένου ότι μπόρεσαν να διατηρήσουν την εσωτερική ζήτηση και επηρεάστηκαν λιγότερο από τη μείωση των εμπορικών συναλλαγών. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας παρέμεινε σταθερός σε όλες τις χώρες, μολονότι η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων επιδεινώθηκε περαιτέρω.

Η παρατεινόμενη ύφεση είναι προφανές ότι επιδείνωσε τις ήδη δυσχερείς κοινωνικές συνθήκες. Η ανεργία αυξάνεται συνεχώς και ανέρχεται πλέον κατά μέσον όρο σε 21% στα Δυτικά Βαλκάνια, αλλά είναι μεγαλύτερη στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Σερβία, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και το Κοσσυφοπέδιο. Περισσότερο πλήττονται οι νέοι. Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι ανατρέπονται τα ευνοϊκά αποτελέσματα που σημειώθηκαν πριν από την κρίση όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας. Η αναδυόμενη μεσαία τάξη ειδικά έγινε πιο ευάλωτη, με τη μείωση των περιθωρίων χρηματοδότησης των νοικοκυριών και των αποταμιεύσεων. Διάφορες σφυγμομετρήσεις δείχνουν ότι η δυσαρέσκεια των ανθρώπων λόγω της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης αυξάνεται, διότι πολλοί πλέον δεν έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν βασικά αγαθά και υπηρεσίες. Οι τάσεις αυτές, σε συνδυασμό με χαμηλότερη ανάπτυξη κατά το τρέχον έτος ή ακόμη και νέα ύφεση, τονίζουν την ανάγκη για πολύ πιο προδραστικά μέτρα πολιτικής ώστε να μετριαστεί η επιδείνωση των κοινωνικών συνθηκών, μεταξύ άλλων της ανεργίας και της φτώχειας, παραδείγματος χάριν με την ενθάρρυνση των επενδύσεων, που θα στηρίξουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας, και με καλύτερη εστίαση των επενδύσεων στον κοινωνικό τομέα.

Οι χώρες γνωρίζουν ότι πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις προτεραιότητας και να ληφθούν μέτρα για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Ωστόσο, η πολιτική δέσμευση για την υλοποίηση αυτών των μεταρρυθμίσεων συχνά είναι πολύ αδύναμη. Η είσπραξη των εσόδων, ο δημοσιονομικός προγραμματισμός και η εκτέλεση του προϋπολογισμού δεν βελτιώθηκαν αρκετά με την πάροδο των ετών. Οι μεταφορές πιστώσεων εξακολουθούν να μην είναι στοχευμένες και δεν συμβάλλουν στη βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης. Στην αγορά εργασίας γενικά δεν έχουν γίνει ακόμη μεταρρυθμίσεις και τα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης δεν συμβάλλουν στη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ των αναγκών και των δεξιοτήτων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να αναζητούν εργασία στο εξωτερικό, γεγονός το οποίο, βραχυπρόθεσμα, αποβαίνει προς όφελος της οικονομίας λόγω των εμβασμάτων και της μείωσης της ανεργίας. Ωστόσο, σε μακροπρόθεσμη βάση, περιορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης λόγω του μικρότερου εργατικού δυναμικού και της διαρροής εγκεφάλων. Σε επίπεδο μικροοικονομίας, πολλές χώρες εφάρμοσαν μεταρρυθμίσεις προκειμένου να προωθήσουν την ίδρυση επιχειρήσεων ή ανέπτυξαν συστήματα για να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, αλλά οι αδυναμίες του κράτους δικαίου και ο ευρύς άτυπος τομέας εξακολουθούν να παρεμποδίζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να συνεχίσει να βοηθά τις χώρες με την παροχή συμβουλών σχετικά με τη χάραξη πολιτικών και χρηματοδοτικής ενίσχυσης, και συνεργάζεται στενά με τους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς (ΔΧΟ) προκειμένου να χορηγηθούν ευνοϊκά δάνεια σε τομείς προτεραιότητας.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των χωρών της διεύρυνσης στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Θα εξετάσει τη δυνατότητα οι σύνοδοι στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) να χρησιμοποιούνται πιο στοχοθετημένα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης. Προς τον σκοπό αυτό, και σύμφωνα με την προσέγγιση «Ευρώπη 2020», οι χώρες της διεύρυνσης ενθαρρύνονται να θέσουν εθνικούς στόχους στους τομείς της απασχόλησης, της καινοτομίας, της κλιματικής αλλαγής, της ενέργειας, της εκπαίδευσης, της μείωσης της φτώχειας και της κοινωνικής ένταξης. Επιπλέον, από το 2013 και μετά, η Επιτροπή θα αρχίσει ένα διάλογο με τις χώρες της διεύρυνσης σχετικά με τα προγράμματα για την απασχόληση και την κοινωνική μεταρρύθμιση, επιδιώκοντας μια συνολική προσέγγιση της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής. Η Επιτροπή θα προωθήσει επίσης τη βελτίωση της συμμετοχής σε προγράμματα της ΕΕ, ούτως ώστε οι χώρες της διεύρυνσης να μπορούν να συνεργάζονται με τα κράτη μέλη στους τομείς των εμβληματικών πρωτοβουλιών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Οι περιφερειακές ομάδες πολιτικής και το RCC σημείωσαν ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την προσαρμογή της διαδικασίας της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στις περιφερειακές ανάγκες και πραγματικότητες. Εφέτος, οι υπουργοί που είναι αρμόδιοι για το εμπόριο και τις επενδύσεις ανέλαβαν τη δέσμευση να προβαίνουν σε τακτική συγκριτική αξιολόγηση των πολιτικών στους τομείς του περιφερειακού εμπορίου, της ιδιωτικής έρευνας, της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Η Επιτροπή θα στηρίζει τις κοινές αυτές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και την προσέγγιση περιφερειακής παρακολούθησης, μεταξύ άλλων με κονδύλια του ΜΠΒ.

Η ενισχυμένη οικονομική περιφερειακή συνεργασία μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης. Το περιφερειακό εμπόριο αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 17% περίπου του συνολικού εμπορίου στην περιοχή. Οι εμπορικές ροές μεταξύ των χωρών CEFTA επηρεάστηκαν λιγότερο από την κρίση και πρόσφατα παρουσίασαν ταχύτερη ανάκαμψη από το εμπόριο με την ΕΕ. Εντούτοις, στο εμπόριο κυριαρχούν τα είδη διατροφής και τα βασικά προϊόντα, ενώ τα αγαθά υψηλότερης προστιθέμενης αξίας αποτελούν μόνο ένα μικρό μερίδιο των εμπορικών ροών. Η CEFTA άρχισε τη διαδικασία ελευθέρωσης ορισμένων υπηρεσιών, η οποία μπορεί να παράσχει σημαντικά οφέλη σε όλα τα μέρη. Η ολοκλήρωση των αγορών ενέργειας και μεταφορών καθιστά την περιοχή περισσότερο ανταγωνιστική και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την προσέλκυση επενδυτών σε αυτούς τους τομείς.

Το πλαίσιο επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια (WBIF) δημιουργήθηκε προκειμένου να συγκεντρώσει τους εθνικούς δωρητές και τους ΔΧΟ με σκοπό την ανάπτυξη σειράς έργων στις χώρες αυτές. Στο πλαίσιο του WBIF, η Επιτροπή, διμερείς χορηγοί και ΔΧΟ στηρίζουν επενδύσεις ύψους 8 δισεκατ. ευρώ στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής, στον κοινωνικό τομέα και στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα/των ΜΜΕ. Το WBIF θα διαδραματίζει ολοένα και σημαντικότερο ρόλο για την προετοιμασία και τη στήριξη των πλέον απαραίτητων για να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη και την απασχόληση επενδύσεων.

Οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ και χώρες της διεύρυνσης

Δεδομένων των μεγάλων αλλαγών που επέρχονται στην οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ, είναι σημαντικό να συνεχιστεί η ενημέρωση και περαιτέρω συμμετοχή των χωρών της διεύρυνσης σε αυτή τη διαδικασία, λαμβανομένου επίσης υπόψη του υψηλού βαθμού οικονομικής ολοκλήρωσης με την ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει διάφορα μέσα για να ενημερώνει τις χώρες της διεύρυνσης σχετικά με την εξέλιξη των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ. Πρόκειται για τον τακτικό διμερή πολιτικό και οικονομικό διάλογο, καθώς και για τον πολυμερή οικονομικό διάλογο μεταξύ

της Επιτροπής, των κρατών μελών της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών στο πλαίσιο της προενταξιακής δημοσιονομικής εποπτείας.

Η Επιτροπή θα προσαρμόσει σταδιακά την οικονομική εποπτεία των χωρών της διεύρυνσης στην ενισχυμένη οικονομική διακυβέρνηση στο πλαίσιο της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, θα ζητηθεί από τις χώρες να ενισχύσουν τα μεσοπρόθεσμα οικονομικά προγράμματά τους, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη βιωσιμότητα της εξωτερικής τους θέσης και στα κύρια διαρθρωτικά εμπόδια για την ανάπτυξη, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Μεγαλύτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στην περαιτέρω ενίσχυση των εθνικών δημοσιονομικών πλαισίων, τα οποία πρέπει να είναι σύμφωνα με τα πρότυπα ποιότητας. Θα ζητηθεί από τις υποψήφιες χώρες να αναλάβουν ισχυρή πολιτική δέσμευση ότι θα δώσουν συνέχεια στις συστάσεις που συμφωνήθηκαν στην ετήσια κοινή συνεδρίαση ECOFIN. Η συνεδρίαση αυτή και η προετοιμασία της, καθώς και τα φόρουμ της ΣΣΣ θα συμπληρώνουν την οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία, ώστε οι υποψήφιες χώρες να ενημερώνονται σχετικά με άλλες εξελίξεις που διαμορφώνουν την οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ, κατά περίπτωση.

Κατά τις προσεχείς επεξηγηματικές συνόδους στο πλαίσιο της αναλυτικής εξέτασης, οι χώρες θα μπορέσουν επίσης να εξοικειωθούν με τις αλλαγές των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της νομοθεσίας για την οικονομική και νομισματική ένωση, καθώς και με τη νέα αρχιτεκτονική χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα να προσκληθούν σε αυτές τις συνόδους οι υποψήφιες χώρες με τις οποίες οι διαπραγματεύσεις δεν έχουν ακόμη αρχίσει. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διοργανώσει συμπληρωματικές συνόδους αναλυτικής εξέτασης κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων προσχώρησης εφόσον έχει θεσπισθεί σημαντικό νέο κεκτημένο.

3. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Οι χώρες της διεύρυνσης αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις κυρίως σε τομείς όπως το κράτος δικαίου, η διαφθορά, το οργανωμένο έγκλημα, η οικονομία και η κοινωνική συνοχή. Επίσης, στο πλαίσιο της οικονομικής στασιμότητας, υπάρχει κίνδυνος στροφής στο λαϊκισμό και αντίστασης σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Στα Δυτικά Βαλκάνια ιδιαίτερα είναι πολύ σημαντικό οι χώρες να διατηρήσουν σταθερή την πορεία των μεταρρυθμίσεων, αφήνοντας πίσω την κληρονομιά του παρελθόντος και επενδύοντας στο ευρωπαϊκό τους μέλλον. Η ΕΕ έχει συμφέρον να επιτύχει η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Η διεύρυνση αποτελεί κοινή προσπάθεια. Η διατήρηση της δυναμικής της διεύρυνσης καθώς και των μεταρρυθμίσεων αποτελούν τις δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος.

Η Επιτροπή αναζητεί ολοένα και περισσότερο καινοτόμους προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που τίθενται στις χώρες της διεύρυνσης και στη διαδικασία προσχώρησης. Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις προσχώρησης παραμένουν τα ίδια. Εντούτοις, σε πολλούς τομείς είναι απαραίτητες ειδικές για κάθε χώρα και προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους προσεγγίσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι δύσκολες καταστάσεις, μεταξύ άλλων τα εμπόδια στη διαδικασία προσχώρησης. Αυτό ισχύει όχι μόνο για το κράτος δικαίου και τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, αλλά και όσον αφορά την ενίσχυση της δημοκρατίας, τη χρηστή διακυβέρνηση και τα οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Οι πρωτοβουλίες αυτές δίνουν ώθηση στις μεταρρυθμίσεις. Δεν αντικαθιστούν τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, αλλά αποτελούν τον συνδετικό κρίκο με αυτές.

Με βάση το έγγραφο στρατηγικής για τη διεύρυνση του 2011 και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2011, δρομολογήθηκε, τον Μάιο του 2012, ένα θετικό πρόγραμμα για τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας, με στόχο τη στήριξη της διαδικασίας ενταξιακών διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο και τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου. Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τομέων

κοινού ενδιαφέροντος, το οποίο περιλαμβάνει τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις, τον διάλογο σχετικά με την εξωτερική πολιτική, την εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ, τις θεωρήσεις, την κινητικότητα και τη μετανάστευση, το εμπόριο, την ενέργεια, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τη συμμετοχή της Τουρκίας σε προγράμματα της ΕΕ.

Τον Μάρτιο του 2012, εγκαινιάστηκε στα Σκόπια ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Ο ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου θέτει την ένταξη στην ΕΕ στην πρώτη γραμμή του προγράμματος εσωτερικής πολιτικής και της δίνει νέα ώθηση εξασφαλίζοντας έναν διαρθρωμένο υψηλού επιπέδου διάλογο σχετικά με τις κυριότερες προκλήσεις και ευκαιρίες στον τομέα των μεταρρυθμίσεων. Μεταξύ των βασικών ζητημάτων περιλαμβάνονται η ελευθερία της έκφρασης, το κράτος δικαίου και οι διεθνотικές σχέσεις, οι προκλήσεις για εκλογική μεταρρύθμιση, η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η ενίσχυση της οικονομίας της αγοράς και οι καλές σχέσεις γειτονίας. Η κυβέρνηση σημειώνει πρόοδο θέτοντας φιλόδοξους στόχους μεταρρυθμίσεων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στον χάρτη πορείας της, ο οποίος καθορίζει τα ειδικά μέτρα και το χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους.

Στην Αλβανία, η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση προκειμένου να βοηθήσει τη χώρα να υπερβεί τα πολιτικά εμπόδια για την περαιτέρω εκλογική και κοινοβουλευτική μεταρρύθμιση και να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που να ευνοεί την περαιτέρω πρόοδο, ιδίως όσον αφορά τη στήριξη του θεματολογίου της ΕΕ. Αυτό επέτρεψε την αναθεώρηση του σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των βασικών προτεραιοτήτων που καθορίστηκαν στη Γνώμη της Επιτροπής με διαφανή και συμμετοχική διαδικασία. Χάρη στο ότι το θεματολόγιο της ΕΕ τέθηκε στην πρώτη γραμμή των δραστηριοτήτων της δημόσιας διοίκησης, επιτυγχάνονται συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά τις προτεραιότητες που καθορίστηκαν στο σχέδιο, ιδίως στον τομέα της κοινοβουλευτικής και εκλογικής μεταρρύθμισης, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τον Ιούνιο του 2012, εγκαινιάστηκε στις Βρυξέλλες με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη διάλογος υψηλού επιπέδου σχετικά με τη διαδικασία προσχώρησης. Στόχος αυτής της πρωτοβουλίας είναι να βοηθήσει τη χώρα να προχωρήσει στη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ εξηγώντας τις απαιτήσεις και τη μεθοδολογία των διαπραγματεύσεων προσχώρησης και, συγκεκριμένα, τί αναμένεται από μία χώρα κατά τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Πρέπει να διατηρήσει την πολιτική δυναμική του θεματολογίου της ΕΕ παρά την τρέχουσα πολιτική κρίση. Από τη σύνοδο του Ιουνίου προέκυψαν κοινά συμπεράσματα και χάρτης πορείας για την ένταξη στην ΕΕ που αποσκοπεί στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων για την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ) και την αξιοπιστία της αίτησης προσχώρησης στην ΕΕ. Αυτό απαιτούσε έναν μηχανισμό συντονισμού μεταξύ όλων των επιπέδων αρχής που είναι αρμόδια για τα θέματα ΕΕ, ούτως ώστε η χώρα να μπορεί να ομιλεί στον τομέα αυτό με μία φωνή. Η Επιτροπή εκφράζει τη λύπη της διότι τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα είναι κατώτερα των προσδοκιών. Ο διαρθρωμένος διάλογος σχετικά με τη δικαιοσύνη που ξεκίνησε με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη το 2011 είχε θετικό αντίκτυπο στην εφαρμογή της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση του τομέα της δικαιοσύνης 2009-2013.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Κοσσυφοπέδιο ξεκίνησαν διαρθρωμένο διάλογο σχετικά με το κράτος δικαίου τον Μάιο του 2012. Σκοπός αυτού του διαλόγου είναι να βοηθήσει το Κοσσυφοπέδιο να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στον τομέα του κράτους δικαίου, που προκαλεί τη μεγαλύτερη ανησυχία σε όλα τα Δυτικά Βαλκάνια. Στο στάδιο αυτό, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στον δικαστικό τομέα, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και τη διαφθορά.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να επιδιώκει αυτές και άλλες πρωτοβουλίες προκειμένου να διατηρήσει τη δυναμική και μετασχηματιστική δύναμη της διαδικασίας προσχώρησης, και να εξασφαλίσει την ανταπόκριση της πολιτικής διεύρυνσης.

4. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΗΤΑ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2012-13

4.1. Δυτικά Βαλκάνια

Κροατία

Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με τα βασικά συμπεράσματα της συνολικής έκθεσης παρακολούθησης όσον αφορά τον βαθμό προετοιμασίας της Κροατίας ενόψει της προσχώρησης στην ΕΕ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η Κροατία κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης, ενώ την άνοιξη του 2013 προβλέπεται μια ανακοίνωση σχετικά με την τελική έκθεση παρακολούθησης.

Μαυροβούνιο

Στις 29 Ιουνίου 2012, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την απόφαση του Συμβουλίου, η οποία βασίζεται σε έκθεση της Επιτροπής, για την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης με το Μαυροβούνιο. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν στην πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη τη ίδια ημέρα. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης θα διεξαχθούν σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο που ενέκρινε το Συμβούλιο το οποίο περιλαμβάνει τη νέα προσέγγιση για τα κεφάλαια σχετικά με τον δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα και τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την έμφαση που δίνεται στο κράτος δικαίου κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων.

Η έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης βασίζεται στη συνεχή πρόοδο του Μαυροβουνίου όσον αφορά τις βασικές μεταρρυθμίσεις. Το Μαυροβούνιο πληροί σε ικανοποιητικό βαθμό τα πολιτικά κριτήρια. Το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο καθώς και οι πολιτικές βελτιώθηκαν προκειμένου να ενισχυθεί η λειτουργία του κοινοβουλίου, του δικαστικού σώματος, της πολιτικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων. Η συνεχιζόμενη συνταγματική μεταρρύθμιση και η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης έχουν προχωρήσει περαιτέρω. Το Μαυροβούνιο εξακολούθησε να εκπληρώνει απρόσκοπτα τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Εξακολούθησε να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στην περιοχή και να τηρεί τις διεθνείς υποχρεώσεις του.

Το Μαυροβούνιο πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες προκειμένου να βελτιώσει περαιτέρω το ιστορικό επιδόσεων στον τομέα του κράτους δικαίου, ούτως ώστε η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων να είναι αμετάκλητη, ιδίως όσον αφορά τις υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς, ιδίως σε υψηλό επίπεδο. Το Μαυροβούνιο πρέπει να ολοκληρώσει τη διαδικασία τροποποίησης του συντάγματος προκειμένου να διασφαλίσει την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος. Το ζήτημα της υποχρέωσης λογοδοσίας του δικαστικού σώματος εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Δεδομένου του μικρού μεγέθους της διοίκησης του Μαυροβουνίου, η δημιουργία της αναγκαίας διοικητικής ικανότητας για την εφαρμογή του κεκτημένου θα αποτελέσει επίσης πολλαπλή πρόκληση.

Σύμφωνα με τη νέα προσέγγιση και μετά από πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2011, η Επιτροπή άρχισε ήδη την εξέταση των κεφαλαίων σχετικά με τον δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα και τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια, την άνοιξη του 2012. Η εξέταση των άλλων κεφαλαίων άρχισε τον Σεπτέμβριο του 2012 και αναμένεται ότι θα τελειώσει το καλοκαίρι του 2013.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει το Μαυροβούνιο στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με την ΕΕ.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Το καθεστώς της υποψήφιας χώρας χορηγήθηκε στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας το 2005. Το 2009, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η χώρα πληρούσε επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια και συνέστησε την έναρξη διαπραγματεύσεων. Η Επιτροπή επανέλαβε αυτή τη σύσταση το 2010 και το 2011, καθώς και το 2012. Η Επιτροπή είναι απόλυτα πεπεισμένη ότι η μετάβαση της χώρας αυτής στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας προσχώρησης είναι απαραίτητη για την επιτάχυνση και τη βιωσιμότητα των μεταρρυθμίσεων, ιδίως όσον αφορά το κράτος δικαίου, καθώς και για την ενίσχυση των διεθντικών σχέσεων, διότι θα ωφεληθεί το σύνολο της περιοχής.

Η χώρα εξακολουθεί να εκπληρώνει τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ). Η Επιτροπή διατηρεί την πρότασή της για τη μετάβαση στο δεύτερο στάδιο της σύνδεσης, και παροτρύνει το Συμβούλιο να ενεργήσει προς την κατεύθυνση αυτή χωρίς καθυστέρηση, σύμφωνα με τη σχετική διάταξη της ΣΣΣ.

Η χώρα εξακολουθεί να πληροί τα πολιτικά κριτήρια σε ικανοποιητικό βαθμό. Η κυβέρνηση έχει θέσει το θεματολόγιο της ΕΕ στο επίκεντρο της δράσης της. Ο ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου με την Επιτροπή λειτούργησε καταλυτικά για την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων και συνέβαλε σε σημαντική πρόοδο σε πολλούς βασικούς τομείς πολιτικής. Η κυβέρνηση υπέβαλε προτάσεις στο Κοινοβούλιο για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για τις εκλογές και, στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης, για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης. Η πρώτη εξέταση από την κυβέρνηση της εφαρμογής της συμφωνίας-πλαισίου της Οχρίδας αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των κοινοτήτων.

Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων πρέπει να συνεχιστεί σε όλους τους τομείς των πολιτικών κριτηρίων ιδίως για να εξασφαλισθεί η εφαρμογή. Ειδικότερα, πρέπει να ενισχυθεί το κράτος δικαίου, μεταξύ άλλων όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης. Η διαδικασία διαλόγου υπό μορφή στρογγυλής τραπέζης μεταξύ της κυβέρνησης και της ένωσης δημοσιογράφων θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί χρήσιμο φόρουμ για την αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης. Οι εντάσεις μεταξύ των κοινοτήτων μετά από βίαια επεισόδια κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012 προκαλούν ανησυχία. Η κυβέρνηση έδειξε υπευθυνότητα απέναντι στα γεγονότα αυτά και σε αυτή τη βάση πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω τις διεθντικές σχέσεις και τη συμφιλίωση, επίσης με βάση τον διάλογο σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων της σύγκρουσης του 2001.

Ενώ πλησιάζει η 20ή επέτειος προσχώρησης της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, η διαφορά με την Ελλάδα σχετικά με την ονομασία της παραμένει ανεπίλυτη. Από τη δεκαετία του 1990 έχει αρχίσει διάλογος υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και από το 2009 διεξάγονται διμερείς επαφές, μεταξύ άλλων σε επίπεδο πρωθυπουργών. Ωστόσο, οι διαδικασίες αυτές δεν έχουν ακόμη αποφέρει αποτελέσματα. Τον Δεκέμβριο, το Διεθνές Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελλάδα είχε παραβιάσει την ενδιάμεση συμφωνία με τη χώρα φέροντας αντίρρηση στην προσχώρησή της στο ΝΑΤΟ κατά τη σύνοδο κορυφής του Βουκουρεστίου το 2008. Η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, καθώς και η διαπραγμάτευση και η εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, παραμένουν ουσιαστικής σημασίας. Πρέπει να βρεθεί μια λύση το συντομότερο δυνατό. Πρέπει να αποτρέπονται ενέργειες και δηλώσεις που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας.

Σερβία

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2012 χορήγησε στη Σερβία το καθεστώς υποψήφιας χώρας.

Η σταθερότητα και η λειτουργία των θεσμών διασφαλίστηκαν κατά την περίοδο πριν και μετά τις εκλογές που διεξήχθησαν σε προεδρικό, κοινοβουλευτικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και στη Βοϊβοδίνα. Παρά την επιβράδυνση της νομοθετικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της εκλογικής διαδικασίας, σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στους περισσότερους τομείς. Η Σερβία συνέχισε να συνεργάζεται πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Η Σερβία εκπληρώνει απρόσκοπτα τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της ενδιάμεσης συμφωνίας/Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ο διάλογος με την Πρίστινα απέδωσε αποτελέσματα, αλλά η εφαρμογή των συμφωνιών που επιτεύχθηκαν ήταν ανομοιογενής. Δύο πρόσφατες εξελίξεις ως προς αυτό είναι η υπογραφή από τη Σερβία του τεχνικού πρωτοκόλλου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων και η αποσαφήνιση της ερμηνείας από την Σερβία της συμφωνίας σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία και την εκπροσώπηση του Κοσσυφοπέδιου η οποία, με βάση την αρχική εφαρμογή, δεν εμποδίζει πλέον τη συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία. Η νέα ηγεσία της Σερβίας υπογραμμίζει τη δέσμευσή της να εφαρμόσει όλες τις συμφωνίες που έχουν ήδη επιτευχθεί στον διάλογο με την Πρίστινα, καθώς και να αρχίσει να αντιμετωπίζει τα ευρύτερα πολιτικά ζητήματα. Η τήρηση αυτής της δέσμευσης είναι καίριας σημασίας για τη μετάβαση στο επόμενο στάδιο της προσχώρησης της Σερβίας στην ΕΕ.

Η Σερβία εξακολουθεί να εκπληρώνει με ικανοποιητικό τρόπο τα πολιτικά κριτήρια και τους όρους της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ωστόσο, πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στο κράτος δικαίου, και ιδίως στον δικαστικό τομέα όπου πρόσφατες υπαναχωρήσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για ανανέωση της δέσμευσης για τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας και της αποτελεσματικότητάς του, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πρόσφατες αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου και την ανάγκη να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών μετά τις αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στη διαδικασία επαναδιορισμού των δικαστών και των εισαγγελέων. Με βάση επίσης τα τελευταία γεγονότα, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων και στην ανεξαρτησία των βασικών θεσμικών οργάνων, όπως η Κεντρική Τράπεζα. Η Σερβία θα πρέπει επίσης να εξακολουθήσει να συμβάλει εποικοδομητικά στην περιφερειακή συνεργασία και να ενισχύσει τις σχέσεις με τις γειτονικές χώρες. Πρέπει να δώσει νέα ώθηση στη δυναμική των μεταρρυθμίσεων και να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο ώστε η βελτίωση των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο να είναι ορατή και σταθερή.

Προκειμένου να προτείνει την έναρξη διαπραγματεύσεων με τη Σερβία για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 5ης Δεκεμβρίου 2011, η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση μόλις εκτιμήσει ότι η Σερβία έχει επιτύχει τον αναγκαίο βαθμό συμμόρφωσης προς τα κριτήρια προσχώρησης και τους όρους της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, και ιδίως τη βασική προτεραιότητα σχετικά με το Κοσσυφοπέδιο, όπως ορίζεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου. Η ορατή και σταθερή βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Σερβίας και Κοσσυφοπέδιου είναι απαραίτητη προκειμένου οι δύο χώρες να μπορέσουν να συνεχίσουν την αντίστοιχη πορεία τους προς την ΕΕ, χωρίς η μία εκ των δύο να εμποδίζει την άλλη σε αυτές τις προσπάθειες.

Αλβανία

Η πολιτική συμφωνία του Νοεμβρίου 2011 μεταξύ της κυβερνώσας πλειοψηφίας και της αντιπολίτευσης σήμανε το τέλος μιας μακράς περιόδου πολιτικού αδιεξόδου που προέκυψε

από τις κοινοβουλευτικές εκλογές του 2009. Η συμφωνία αυτή αποσκοπεί στην πραγματοποίηση της εκλογικής και κοινοβουλευτικής μεταρρύθμισης και στη δημιουργία πολιτικού κλίματος το οποίο να ευνοεί τις κοινές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε άλλους τομείς. Ως εκ τούτου, ο πολιτικός διάλογος και η συνεργασία βελτιώθηκαν σημαντικά επιτρέποντας την πρόοδο σε βασικούς τομείς μεταρρυθμίσεων. Οι προεδρικές εκλογές διεξήχθησαν σύμφωνα με το σύνταγμα, αλλά η πολιτική διαδικασία κατά τη διάρκεια των εκλογών δεν ήταν τόσο ανοιχτή σε όλους όσο αναμενόταν. Παρά την προσωρινή επιβράδυνση των μεταρρυθμίσεων που ακολούθησε, η πολιτική συμφωνία εφαρμόζεται.

Η Αλβανία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων για την προσχώρηση στην ΕΕ και υλοποίησε ορισμένες μεταρρυθμίσεις με βάση τις δώδεκα βασικές προτεραιότητες που καθόριζε η Γνώμη της Επιτροπής του 2010. Γενικά, η Αλβανία εξακολούθησε να εφαρμόζει απρόσκοπτα τη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στην περιοχή. Η Αλβανία υλοποίησε τέσσερις από τις βασικές προτεραιότητες, και συγκεκριμένα αυτές που αφορούν την ορθή λειτουργία του κοινοβουλίου, την ψήφιση νόμων που εκκρεμούν και απαιτούν ενισχυμένη πλειοψηφία, τον διορισμό συνήγορου του πολίτη, τις διαδικασίες ακρόασης και ψηφοφορίας στους βασικούς θεσμούς και την τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τις εκλογές.

Η Αλβανία βρίσκεται σε καλό δρόμο για την εκπλήρωση δύο βασικών προτεραιοτήτων σε ό,τι αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων. Ο καλός συντονισμός από την κυβέρνηση της διαδικασίας για την ένταξη στην ΕΕ και η αποτελεσματική συνεργασία της αντιπολίτευσης επέτρεψαν μέτρια πρόοδο στις βασικές προτεραιότητες που αφορούν τη μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και την καταπολέμηση της διαφθοράς, παραδείγματος χάριν με τη μεταρρύθμιση του συστήματος ασυλίας των δημόσιων υπαλλήλων και των δικαστών και τη θέσπιση νόμου για τα διοικητικά δικαστήρια. Επίσης σημειώθηκε πρόοδος στις υπόλοιπες βασικές προτεραιότητες όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, τη μεταρρύθμιση του τομέα της ιδιοκτησίας, καθώς και τις πολιτικές κατά των διακρίσεων, και ιδίως τα δικαιώματα των γυναικών· μεταξύ άλλων, έχουν ληφθεί ορισμένα σημαντικά μέτρα, όπως η αύξηση των κατασχέσεων περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, η θέσπιση συνολικής στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση του τομέα της ιδιοκτησίας και τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα που ενισχύουν τις κυρώσεις που προβλέπονται για την ενδοοικογενειακή βία.

Η Αλβανία πρέπει να παγιώσει την πρόοδο που έχει σημειώσει και να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για τη επιτάχυνση της καταπολέμησης της διαφθοράς και της μεταρρύθμισης του δικαστικού τομέα, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία, η αποτελεσματικότητα και η λογοδοσία του δικαστικού σώματος. Οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση και στον δικαστικό τομέα πρέπει να ολοκληρωθούν και οι διατάξεις του κανονισμού του κοινοβουλίου να αναθεωρηθούν. Περισσότερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην τήρηση των δεσμεύσεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ιδίως των συνθηκών διαβίωσης της κοινότητας των Ρομά. Ο πολιτικός διάλογος για τις μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνεχιστεί, ώστε να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία και η περαιτέρω ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών της χώρας. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές το καλοκαίρι του 2013 θα αποτελέσει σημαντική ευκαιρία να δοκιμαστεί ο νέος εκλογικός νόμος και η σταθερή διακομματική δέσμευση για μεταρρυθμίσεις. Η διατήρηση της δυναμικής των μεταρρυθμίσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών στον τομέα του κράτους δικαίου, θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Η σύσταση εκτελεστικών και νομοθετικών αρχών ολοκληρώθηκε με τη συμφωνία για τον σχηματισμό κυβέρνησης σε κεντρικό επίπεδο μετά από δεκαέξι μήνες πολιτικού αδιεξόδου που ακολούθησε τις γενικές εκλογές του Οκτωβρίου 2010. Ο σχηματισμός του νέου Συμβουλίου Υπουργών και η θέσπιση δύο βασικών νομοθετικών πράξεων σχετικών με την ΕΕ προκάλεσαν αρχικά μετατόπιση της προσοχής προς την ένταξη στην ΕΕ. Η δυναμική αυτή, ωστόσο, δεν διατηρήθηκε. Η πολιτική συναίνεση που είχε προκύψει χάθηκε και η πρόοδος του προγράμματος της ΕΕ ανεστάλη. Ο ανασχηματισμός των κρατικών, ομοσπονδιακών και τοπικών αρχών (καντονίων) δεν μπόρεσε να προχωρήσει λόγω των πολιτικών διαφωνιών και νομικών προβλημάτων. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη σύσταση λειτουργικότερων, περισσότερο συντονισμένων και σταθερότερων θεσμικών δομών. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την ενίσχυση του τομέα της δικαιοσύνης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που τέθηκαν στο πλαίσιο του διαρθρωμένου διαλόγου σχετικά με τη δικαιοσύνη μεταξύ ΕΕ και Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Οι προσπάθειες πρέπει επίσης να ενταθούν για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και για τη συνέχιση της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης.

Εξακολουθεί να απουσιάζει η κοινή αντίληψη μεταξύ των πολιτικών εκπροσώπων για τη γενική πορεία και το μέλλον της χώρας, καθώς και για το θεσμικό της πλαίσιο, ώστε να σημειωθεί ένα θετικό βήμα στην πορεία τους προς την ΕΕ.

Η ανάγκη για έναν αποτελεσματικό συντονιστικό μηχανισμό μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης για τη μεταφορά, εφαρμογή και επιβολή των νομοθετικών διατάξεων της ΕΕ πρέπει να αντιμετωπιστεί ως θέμα προτεραιότητας, ούτως ώστε να μπορεί η χώρα να εκφράζεται με μία φωνή σε θέματα ΕΕ και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την προενταξιακή βοήθεια της ΕΕ. Προς τούτο, εγκαινιάστηκε στις Βρυξέλλες, στις 27 Ιουνίου, διάλογος υψηλού επιπέδου σχετικά με τη διαδικασία προσχώρησης.

Συμφωνήθηκε ένας εσωτερικός χάρτης πορείας σχετικά με την ένταξη στην ΕΕ με στόχο την εκπλήρωση των προϋποθέσεων για την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) και για μια αξιόπιστη αίτηση προσχώρησης, όπως καθορίζεται στα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου. Ωστόσο, δεν τηρήθηκε η προθεσμία της 31ης Αυγούστου για την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας όσον αφορά την τροποποίηση του συντάγματος προκειμένου να συνάδει με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τις εθνοτικές διακρίσεις στην εκπροσώπηση στα θεσμικά όργανα της χώρας (υπόθεση Sejdic-Finci). Τον Αύγουστο, τρία πολιτικά κόμματα υπέβαλαν στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση ξεχωριστές αλλά ασυντόνιστες προτάσεις για την τροποποίηση του συντάγματος. Η συνεχής καθυστέρηση της εναρμόνισης του συντάγματος με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση Sejdic-Finci εξακολουθεί να αποτελεί ιδιαίτερα ανησυχητικό ζήτημα. Για να εκπληρώσει η χώρα τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της ΕΣ/ΣΣΣ, πρέπει να δημιουργηθεί αξιόπιστη διαδικασία για να ληφθεί υπόψη η απόφαση του ΕΔΑΔ· επίσης, η χώρα πρέπει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της σε ό,τι αφορά τις κρατικές ενισχύσεις.

Η διακυβέρνηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να απαιτεί διεθνή παρουσία με εκτελεστική εντολή. Τον Μάιο, το Διοικητικό Συμβούλιο του Συμβουλίου για την Εδραίωση της Ειρήνης ενέκρινε την απόφαση του Γραφείου του Υπατού Εκπροσώπου να ανασταλεί η εποπτεία και να κλείσει το γραφείο στο Brcko στις 31 Αυγούστου μετά τη σημαντική πρόοδο που σημειώθηκε στην εφαρμογή της τελικής απόφασης για το καθεστώς της περιφέρειας του

Brcko. Κατόπιν αυτού, το γραφείο στο Brcko έκλεισε στις 31 Αυγούστου. Η ΕΕ άνοιξε γραφεία στο Brcko και στο Mostar και ενίσχυσε το υπάρχον γραφείο στην Μπάνια Λούκα.

Μετά την αποσύνδεση της εντολής του ειδικού εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Γραφείο του Υπάτου Εκπροσώπου, η ΕΕ, με την ενισχυμένη παρουσία της, πρωτοστατεί στην παροχή βοήθειας, σε διάφορους τομείς, προς τις αρχές προκειμένου να υλοποιήσουν τους στόχους του προγράμματος της ΕΕ. Προς τούτο, η ΕΕ θα συνεχίσει να ενισχύει τη στήριξή της προς τους θεσμούς της χώρας.

Απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για να εκπληρωθούν οι λοιπές απαιτήσεις, να διευκολυνθεί η μετάβαση μιας χώρας με διεθνές σύστημα διακυβέρνησης και ασφάλειας προς χώρα με εθνικά θεσμικά όργανα με πλήρη κυριότητα της πολιτικής και νομοθετικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί μια χώρα που επιθυμεί να γίνει μέλος της ΕΕ. Μεταξύ όλων των θεμάτων αυτών, η ανάγκη διασφάλισης σταθερού πολιτικού περιβάλλοντος, με το πρόγραμμα της ΕΕ στο επίκεντρο της πολιτικής διαδικασίας, αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα. Η πολιτική βούληση να επιτευχθεί συμφωνία βάσει συμβιβασμού αποτελεί προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των προσδοκιών της χώρας και των πολιτών της για προσχώρηση στην ΕΕ.

Κοσσυφοπέδιο

Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με μελέτη σκοπιμότητας για συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης με το Κοσσυφοπέδιο.

4.2. Τουρκία

Η Τουρκία αποτελεί χώρα κλειδί για την ΕΕ, λαμβανομένης υπόψη της δυναμικής οικονομίας της, της στρατηγικής της θέσης και του σημαντικού περιφερειακού ρόλου της που συνεισφέρουν στην εξωτερική πολιτική και την ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ. Η Τουρκία έχει ήδη ενσωματωθεί σε μεγάλο βαθμό στην ΕΕ χάρη στην τελωνειακή ένωση και αποτελεί πολύτιμη συνιστώσα της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Κατά τον ίδιο τρόπο, η ΕΕ παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος για τον οικονομικό και πολιτικό εκσυγχρονισμό της Τουρκίας. Η περαιτέρω ανάπτυξη των δεσμών αυτών θα ήταν προς όφελος αμφοτέρων των πλευρών.

Το δυναμικό των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας μπορεί να αξιοποιηθεί πλήρως μόνο στο πλαίσιο ενεργού και αξιόπιστης διαδικασίας προσχώρησης. Η διαδικασία προσχώρησης παραμένει το πλέον κατάλληλο πλαίσιο για την προώθηση των συνδεδεμένων με την ΕΕ μεταρρυθμίσεων, την ανάπτυξη του διαλόγου σχετικά με τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, την ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και της συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Η διαδικασία αυτή πρέπει να τηρεί τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί με την ΕΕ και τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί.

Στο πλαίσιο αυτό, δρομολογήθηκε από την Επιτροπή, τον Μάιο του 2012, θετικό πρόγραμμα για τις σχέσεις με την Τουρκία προκειμένου να αναθερμανθεί η διαδικασία προσχώρησης μετά από περίοδο στασιμότητας και να δοθεί νέα ώθηση στις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας. Το θετικό πρόγραμμα δεν αποτελεί υποκατάστατο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης αλλά μάλλον έναν τρόπο για τη στήριξή τους. Επικεντρώνει τις προσπάθειες σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος όπως η εναρμόνιση της νομοθεσίας, η ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας, οι θεωρήσεις, η κινητικότητα και η μετανάστευση, η τελωνειακή ένωση, η εξωτερική πολιτική, η πολιτική μεταρρύθμιση, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η μεγαλύτερη συμμετοχή σε προγράμματα που διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των ανθρώπων. Έξι από τις οκτώ ομάδες εργασίας, οι οποίες συγκροτήθηκαν στο πλαίσιο του θετικού προγράμματος για να στηρίζουν την εναρμόνιση με το κεκτημένο, συνεδρίασαν για

πρώτη φορά. Η ενεργός στήριξη της Τουρκίας προς το θετικό πρόγραμμα και την ευρωπαϊκή προοπτική της παραμένουν ουσιαστικής σημασίας. Είναι προς το συμφέρον και της ΕΕ και της Τουρκίας να αποκτήσουν εκ νέου τη δυναμική τους οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης, κυρίως για να εξασφαλιστεί ότι η ΕΕ παραμένει το σημείο αναφοράς για τις μεταρρυθμίσεις στην Τουρκία.

Επίσης, το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να θεσπίσει ευρύτερο πλαίσιο διαλόγου και συνεργασίας ΕΕ-Τουρκίας, ώστε να καλυφθεί πλήρως το φάσμα πολιτικής στον τομέα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων. Το Συμβούλιο κάλεσε επίσης την Επιτροπή να προβεί σε ενέργειες με στόχο τη σταδιακή και μακροπρόθεσμη ελευθέρωση των θεωρήσεων, παράλληλα με την υπογραφή της συμφωνίας επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας. Μετά τη μονογραφή της τον Ιούνιο, έχει πλέον αποφασιστική σημασία να υπογράψει η Τουρκία τη συμφωνία επανεισδοχής, ούτως ώστε να μπορέσει να εφαρμοστεί ο χάρτης πορείας για την ελευθέρωση των θεωρήσεων.

Δεδομένου ότι η Τουρκία είναι δυνατόν να εξελιχθεί σε κόμβο ενεργειακού εφοδιασμού και ότι μοιράζεται κοινές προκλήσεις με την ΕΕ, η Επιτροπή και η Τουρκία αποφάσισαν επίσης να ενισχύσουν τη συνεργασία τους σε ορισμένα σημαντικά ζητήματα στον τομέα της ενέργειας.

Ο πολιτικός διάλογος με την ΕΕ σχετικά με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας ενισχύθηκε σημαντικά. Οι εξελίξεις στην κοινή γειτονική περιοχή της Τουρκίας και της ΕΕ επιβεβαίωσαν τον σημαντικό ρόλο και την πολύτιμη συνεισφορά της Τουρκίας στην εξωτερική πολιτική και την ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ. Η Τουρκία εξακολουθεί να διαδραματίζει θετικό ρόλο υποστηρίζοντας τα μεταρρυθμιστικά κινήματα σε χώρες της Βόρειας Αφρικής και Μέσης Ανατολής. Η συνεργασία σχετικά με τη Συρία είναι έντονη. Σε συνεδριάσεις πολιτικού διαλόγου, μεταξύ άλλων σε υπουργικό επίπεδο, εξετάστηκαν ζητήματα εξωτερικής πολιτικής κοινού ενδιαφέροντος για την ΕΕ και την Τουρκία, όπως η Βόρεια Αφρική, η Μέση Ανατολή, τα Δυτικά Βαλκάνια, το Αφγανιστάν/Πακιστάν και ο Νότιος Καύκασος.

Η τουρκική οικονομία εξακολουθεί να σημειώνει ισχυρή ανάπτυξη, αλλά τα υψηλά εξωτερικά ελλείμματα και οι σημαντικές πληθωριστικές πιέσεις παραμένουν οι μεγαλύτερες απειλές για τη μακροοικονομική σταθερότητα. Οι σοβαρές επιπτώσεις της άτυπης απασχόλησης, ο κατακερματισμός των αγορών εργασίας και η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της νομοθεσίας για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις παραμένουν πρόκληση. Η Επιτροπή εξετάζει τρόπους για να λάβει υπόψη την ανησυχία που εξέφρασε η Τουρκία στο πλαίσιο της τελωνειακής ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών που έχει συνάψει η ΕΕ με τρίτες χώρες. Συγχρόνως υπογραμμίζει ότι θα ήθελε να εκσυγχρονίσει την τελωνειακή ένωση και ότι πρέπει να λυθούν οι διαφορές που εμποδίζουν το εμπόριο μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ. Η Επιτροπή ζήτησε από την Παγκόσμια Τράπεζα να προβεί σε αξιολόγηση της λειτουργίας της τελωνειακής ένωσης, με τελικό στόχο τον εκσυγχρονισμό της.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες για την εφαρμογή του θετικού προγράμματος προκειμένου να δοθεί νέα ώθηση στη διαδικασία προσχώρησης και να δημιουργηθεί μια πιο εποικοδομητική σχέση.

Η έλλειψη σημαντικής προόδου από μέρους της Τουρκίας όσον αφορά την πλήρη ικανοποίηση των πολιτικών κριτηρίων προκαλεί ολοένα μεγαλύτερη ανησυχία. Η κατάσταση όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα στη χώρα συνεχίζει να προκαλεί σοβαρή ανησυχία, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις που επήλθαν σε διάφορες νομικές διατάξεις σε αυτόν τον τομέα. Με τη δυσανάλογη εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα παραβιάζεται συχνά το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σε

δίκαιη δίκη, καθώς και η ελευθερία της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Η Τουρκία πρέπει να διευθετήσει όλα τα ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα. Η συνέχιση του περιορισμού της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης στην πράξη και ο αυξανόμενος αριθμός των δικών κατά συγγραφέων και δημοσιογράφων παραμένουν σοβαρά προβλήματα, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα τη συνεχή αύξηση της αυτολογοκρισίας. Η Επιτροπή χαιρετίζει τη δέσμευση της τουρκικής κυβέρνησης να παρουσιάσει σύντομα την τέταρτη δέσμη δικαστικής μεταρρύθμισης και την καλεί να επιλύσει όλα τα βασικά προβλήματα που, σήμερα, επηρεάζουν την άσκηση στην πράξη της ελευθερίας της έκφρασης.

Επίσης, το κουρδικό ζήτημα εξακολουθεί να αποτελεί βασική πρόκληση για τη δημοκρατία της Τουρκίας και απαιτείται επείγοντως πολιτική λύση. Γενικά, η Τουρκία πρέπει να καταβάλει σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να φθάσει τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι υπό εξέλιξη εργασίες για νέο σύνταγμα παρέχουν σημαντική ευκαιρία για τον σκοπό αυτό.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις του PKK, το οποίο συγκαταλέγεται στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων της ΕΕ, εντάθηκαν σημαντικά, ιδίως κατά τους τελευταίους μήνες. Η ΕΕ καταδίκασε έντονα και επανειλημμένα τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Η ΕΕ και η Τουρκία διατηρούν ενεργό διάλογο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η οποία αποτελεί σημαντική πτυχή του θετικού προγράμματος για την Τουρκία.

Η Τουρκία πάγωσε τις σχέσεις της με την εναλλασσόμενη προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2012, αρνούμενη ιδίως να παραστεί σε οποιαδήποτε συνεδρίαση υπό την προεδρία της Κύπρου. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει την έντονη ανησυχία της σχετικά με τις τουρκικές δηλώσεις και απειλές και ζητεί τον πλήρη σεβασμό του ρόλου της Προεδρίας του Συμβουλίου, η οποία αποτελεί θεμελιώδες θεσμικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της ΕΕ, προβλεπόμενο στη Συνθήκη.

Οι συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για εξεύρεση συνολικής λύσης του κυπριακού προβλήματος έφθασαν σε αδιέξοδο την άνοιξη του 2012. Μια συνολική διευθέτηση είναι προς το συμφέρον όλων των πλευρών, καθώς θα ενισχύσει τη σταθερότητα στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, θα προσφέρει νέες οικονομικές ευκαιρίες στα κράτη μέλη και την Τουρκία και θα δώσει μεγάλη ώθηση στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης της Τουρκίας στην ΕΕ. Η Τουρκία καλείται συνεπώς να λάβει θετική στάση έναντι όλων των μερών ώστε να διευκολύνει την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Η ΕΕ τόνισε επίσης όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μελών της ΕΕ, στα οποία περιλαμβάνεται η σύναψη διμερών συμφωνιών και η διερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, σύμφωνα με το κεκτημένο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, όπως η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας. Σύμφωνα με τις επανειλημμένες θέσεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής κατά τα τελευταία έτη, η Επιτροπή δηλώνει εκ νέου ότι είναι επιτακτικά αναγκαίο να εκπληρώσει η Τουρκία την υποχρέωσή της για την πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και να σημειώσει πρόοδο προς την εξομάλυνση των διμερών σχέσεών της με την Κυπριακή Δημοκρατία. Επίσης, κάνει έκκληση για την αποφυγή κάθε είδους απειλής, πηγής τριβών ή πράξης που μπορεί να πλήξει τις σχέσεις καλής γειτονίας και την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί και να εξετάζει την πρόοδο ως προς τα ζητήματα αυτά, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου.

Η Τουρκία πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της για να επιλύσει τα διμερή ζητήματα που εκκρεμούν με τους γείτονές της, ιδίως τις συνοριακές διαφορές. Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν προβεί σε πολλές επίσημες καταγγελίες για συνέχιση των παραβιάσεων των χωρικών υδάτων και του εναέριου χώρου τους από την Τουρκία.

4.3. Ισλανδία

Η προσχώρηση της Ισλανδίας εξακολουθεί να είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον. Τα κοινά συμφέροντα της ΕΕ και της Ισλανδίας αυξάνονται, ιδίως στους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής και όσον αφορά τη στρατηγική σημασία της πολιτικής της ΕΕ για την Αρκτική. Η ΕΕ θα εμπλουτιστεί από τον ισχυρό δημοκρατικό χαρακτήρα της Ισλανδίας.

Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Ισλανδία προχωρούν ικανοποιητικά, με γενικά ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο της ΕΕ, επειδή η Ισλανδία είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και συμμετέχει πλήρως στο Σένγκεν από το 2001. Περισσότερα από τα μισά κεφάλαια διαπραγματεύσεως έχουν πλέον ανοίξει και 10 από αυτά έχουν κλείσει προσωρινά. Η προσχώρηση στην ΕΕ παραμένει θέμα έντονου πολιτικού διαλόγου στην Ισλανδία. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρέχει τη βοήθειά της στις επικοινωνιακές δραστηριότητες για το θέμα αυτό και στις διαπροσωπικές επαφές. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η ΕΕ θα μπορέσει να υποβάλει μια δέσμη για τις διαπραγματεύσεις η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις προσδοκίες της Ισλανδίας, εντός του πλαισίου που έχει συμφωνηθεί για τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, με πλήρη διασφάλιση των αρχών και του κεκτημένου της Ένωσης. Αυτό θα επιτρέψει επίσης στον ισλανδικό λαό να λάβει, σε εύθετο χρόνο, απόφαση αφού ενημερωθεί πλήρως.

Η Ισλανδία εξακολουθεί να πληροί τα πολιτικά κριτήρια. Αποτελεί λειτουργούσα δημοκρατία με ισχυρούς θεσμούς και βαθιά εδραιωμένες παραδόσεις αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Το δικαστικό σύστημα της χώρας είναι υψηλής ποιότητας και η Ισλανδία μεριμνά διαρκώς για την εξασφάλιση και την ενίσχυση υψηλού επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Μετά από βαθιά και μακρά περίοδο ύφεσης, διαφαίνεται η οικονομική ανάκαμψη με ικανοποιητική ανάπτυξη κατά τα έτη 2011-2012 και βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών.

Γενικότερα, οι επιδόσεις της Ισλανδίας όσον αφορά την τήρηση των υποχρεώσεών της στον ΕΟΧ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές. Παρατηρούνται ορισμένες ανεπάρκειες σε τομείς όπως οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η ασφάλεια των τροφίμων και η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων. Οι προσωρινοί περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων που θεσπίστηκαν, μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, εξακολουθούν να υφίστανται. Η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ (ΕΑΕ) κίνησε διαδικασία κατά της Ισλανδίας στο Δικαστήριο ΕΖΕΣ σε υπόθεση σχετικά με το ζήτημα Icesave.

5. ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

5.1. Χρηματοδοτική βοήθεια

Η Επιτροπή στηρίζει τις χώρες της διεύρυνσης κατά την προετοιμασία τους για την προσχώρηση παρέχοντας χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια μέσω ενός ειδικού χρηματοδοτικού μηχανισμού, του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ). Για την περίοδο 2007-2013, τα κονδύλια του ΜΠΒ ανήλθαν σε 11,6 δισ. ευρώ. Μεταξύ των βασικών αποτελεσμάτων είναι η αύξηση της ικανότητας και των μεταρρυθμίσεων στις δικαιούχες χώρες στους τομείς του κράτους δικαίου, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ανάπτυξης και του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών. Τα αποτελέσματα αυτά συνέβαλαν μεταξύ άλλων στην επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης της Κροατίας στην ΕΕ και στην έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με το Μαυροβούνιο τον Ιούνιο του 2012. Παρέχεται στήριξη στις επενδύσεις υπέρ της οικονομικής, κοινωνικής και

αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και στην περιφερειακή συνεργασία στα Δυτικά Βαλκάνια. Η στήριξη που παρέχεται σε ειδικά έργα αφορά, παραδείγματος χάριν, την εκπαίδευση της αστυνομίας στο Μαυροβούνιο στον τομέα του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, τη διαχείριση συστήματος μη επιστρεπτέων ενισχύσεων για τη στήριξη της απασχόλησης των γυναικών στην Τουρκία και την αποκατάσταση των σιδηροδρόμων του ευρωπαϊκού άξονα X στην Κροατία, που επιτρέπει τη διασύνδεση με τους σερβικούς σιδηροδρόμους.

Για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020, η Επιτροπή πρότεινε χρηματοδότηση 14,1 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του νέου μηχανισμού ΜΠΒ II, δηλ. επίπεδο χρηματοδότησης σε σταθερές τιμές παρόμοιο με το σημερινό δημοσιονομικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή υπέβαλε την πρότασή της για τον νέο κανονισμό ΜΠΒ II τον Δεκέμβριο του 2011 στο πλαίσιο της δέσμης μηχανισμών για το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Η βελτίωση του στρατηγικού στόχου της προενταξιακής χρηματοδοτικής βοήθειας μέσω της καθιέρωσης ισχυρότερης σύνδεσης με τις προτεραιότητες που καθορίζονται στη στρατηγική διεύθυνσης, καθώς και ο πολυετής προγραμματισμός αποτελούν τις βασικές καινοτομίες του ΜΠΒ II. Η βελτίωση του στρατηγικού προγραμματισμού της βοήθειας ΜΠΒ θα αντικατοπτρίζεται στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο και στα έγγραφα στρατηγικής μιας χώρας (ή πολλών χωρών) για όλη την περίοδο του επόμενου δημοσιονομικού πλαισίου που θα καλύπτουν πιο συνεκτικά έναν περιορισμένο αριθμό τομέων δράσης που θα αντικαταστήσουν τις σημερινές «συνιστώσες». Για τον σκοπό αυτό, θα θεσπιστεί ένα στοιχείο επιδόσεων και, στα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα και για πολλές δικαιούχες χώρες, θα καθοριστούν σαφείς στόχοι σχετικά με τη βοήθεια με ρεαλιστικούς δείκτες. Χάρη στο στοιχείο επιδόσεων θα μπορούν να ανταμείβονται οι χώρες με καλές επιδόσεις και θα ενισχυθεί η ευελιξία ανακατανομής των κονδυλίων σε περίπτωση χαμηλών επιδόσεων. Επίσης, στο πλαίσιο του ΜΠΒ II, τόσο οι υποψήφιες χώρες όσο και οι δυνάμει υποψήφιες χώρες θα έχουν πρόσβαση στις ίδιες μορφές στήριξης, οι οποίες θα καθορίζονται κυρίως ανάλογα με τις ανάγκες και τις ικανότητές τους, καθώς και τα αποτελέσματα από τη χρησιμοποίηση της προενταξιακής βοήθειας.

Όσον αφορά τα επιχειρησιακά προγράμματα, και όπως για τα άλλα εξωτερικά μέσα, η συγχρηματοδότηση των τομεακών στρατηγικών που συμφωνούνται με τις δικαιούχες χώρες θα ενισχυθεί, σε αντίθεση με τη χρηματοδότηση επιμέρους έργων, αυξάνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το ποσοστό της βοήθειας που χρηματοδοτείται με ενίσχυση σε τομεακό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένης της τομεακής δημοσιονομικής στήριξης για επιλεγμένους τομείς πολιτικής). Ο πολυετής προγραμματισμός θα είναι συστηματικότερος και θα εφαρμόζεται επίσης στη βοήθεια για τη μεταβατική περίοδο και τη θεσμική ανάπτυξη (π.χ. μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, μεταρρύθμιση των δικαστικών συστημάτων κλπ.), στηρίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών τομεακών στρατηγικών. Στόχος είναι τα ευρωπαϊκά κονδύλια να βοηθήσουν στην πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων ευρείας κλίμακας, κατά τρόπο ώστε να αξιοποιούνται καλύτερα τα χρήματα για την προετοιμασία των χωρών για την προσχώρηση απ' ό,τι θα αξιοποιούνταν με επιμέρους, μεμονωμένα έργα.

Οι δύο βασικοί στόχοι του ΜΠΒ είναι να στηρίξουν τη διαδικασία προσχώρησης και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των δικαιούχων.

Κύριο μέλημα της μελλοντικής προενταξιακής βοήθειας σε όλες οι δικαιούχες χώρες θα εξακολουθήσουν να αποτελούν η ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και η χρηστή διακυβέρνηση, καθώς και η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και η προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Ως απόρροια της «νέας προσέγγισης» στα κεφάλαια 23 και 24 και

δεδομένης της μακροπρόθεσμης φύσης των μεταρρυθμίσεων σε αυτούς τους τομείς και της ανάγκης να αυξηθούν οι επιδόσεις εφαρμογής πριν από την προσχώρηση, η βοήθεια στο πλαίσιο του ΜΠΒ II θα καλύψει τις ανάγκες των δικαιούχων χωρών σε αυτούς τους τομείς ήδη σε αρχικό στάδιο.

Βοήθεια θα παρασχεθεί επίσης για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, την περιφερειακή συνεργασία και την εδαφική συνεργασία (δράσεις διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας). Η στήριξη της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης θα αφορά ζητήματα όπως η ανάπτυξη του φυσικού κεφαλαίου, η βελτίωση των συνδέσμων με την ΕΕ και των περιφερειακών δικτύων, η ενίσχυση της απασχόλησης και η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, η κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση.

Η χρηματοδοτική στήριξη θα απαιτήσει από τις χώρες της διεύρυνσης να υιοθετήσουν συνολικές και βιώσιμες πολιτικές και στρατηγικές σε τομείς προτεραιότητας όπως της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, της δημόσιας διοίκησης, της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, των μεταφορών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, της κοινωνικής ανάπτυξης, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα την εξασφάλιση μεγαλύτερης ανάληψης τοπικών πρωτοβουλιών και ευρείας συναίνεσης σχετικά με τις στρατηγικές αυτές, να βελτιώσει την ικανότητα των δικαιούχων του ΜΠΒ χωρών να προγραμματίζουν, να εφαρμόζουν και να παρακολουθούν την εφαρμογή τους, καθώς και να τις εντάσσουν στις γενικότερες προετοιμασίες για την προσχώρηση στην ΕΕ.

5.2. Οφέλη της μεγαλύτερης ένταξης πριν από την προσχώρηση

Σήμερα, τα οφέλη για τους πολίτες των χωρών της διεύρυνσης είναι σημαντικά, ακόμη και πριν από την πραγματική προσχώρηση. Χάρη στη συμμετοχή τους σε προγράμματα της ΕΕ, σε πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών και άλλες πρωτοβουλίες, την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης και το εμπόριο βάσει των Συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, οι πολίτες προσεγγίζουν περισσότερο την ΕΕ.

Οι περισσότερες υπονήφιες χώρες και δυνάμει υπονήφιες χώρες μπορούν να συμμετέχουν σε προγράμματα της ΕΕ, και η Επιτροπή πρότεινε να επεκταθεί η δυνατότητα αυτή και στο Κοσσυφοπέδιο εντός του 2012. Η συμμετοχή αυτή εξοικειώνει τις εν λόγω χώρες με τις πολιτικές και τις μεθόδους εργασίας της ΕΕ και επιτρέπει την προοδευτική ένταξη στα δίκτυα της ΕΕ. Για παράδειγμα, ολοένα μεγαλύτερος αριθμός σπουδαστών επωφελούνται από τη δυνατότητα συμμετοχής στα προγράμματα Erasmus ή Erasmus Mundus και επιστήμονες και ερευνητές της περιοχής συνεργάζονται με τους ομολόγους τους στην ΕΕ στο πλαίσιο του 7ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα.

Για τους πολίτες των χωρών της διεύρυνσης η απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης εισόδου στην ΕΕ είναι ένα από τα πλέον ορατά οφέλη της μεγαλύτερης ένταξης στην ΕΕ. Η Ισλανδία αποτελεί ήδη μέρος του χώρου Σένγκεν. Στα Δυτικά Βαλκάνια, εδώ και αρκετό καιρό, οι Κροάτες πολίτες μπορούν να ταξιδεύουν σε όλη την ΕΕ χωρίς θεώρηση. Η απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης εισόδου στον χώρο Σένγκεν χορηγήθηκε στους πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, του Μαυροβουνίου και της Σερβίας τον Δεκέμβριο του 2009 και το ίδιο καθεστώς χορηγήθηκε ένα έτος αργότερα στους πολίτες της Αλβανίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Οι πρόσφατες αυτές αποφάσεις βασίστηκαν στην εκπλήρωση από τις χώρες αυτές ενός αριθμού απαιτήσεων που είχαν καθοριστεί στο πλαίσιο των διαλόγων για την ελευθέρωση των θεωρήσεων που διεξήγαγε η Επιτροπή. Οι διάλογοι αυτοί λειτούργησαν ως ισχυρό κίνητρο για τις μεταρρυθμίσεις που αποβλέπουν στην κατάρτιση προτύπων της ΕΕ στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, καθώς και για την ενίσχυση του

κράτους δικαίου και την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και της παράνομης μετανάστευσης. Λόγω των μετέπειτα εξελίξεων που φανέρωσαν καταχρηστική εκμετάλλευση του καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης και του συστήματος παροχής ασύλου, η Επιτροπή θέσπισε, τον Ιανουάριο του 2011, μηχανισμό παρακολούθησης μετά την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, με τον οποίο καθιερώθηκαν ενισχυμένοι επιτόπιοι έλεγχοι. Ο αριθμός των αβάσιμων αιτήσεων ασύλου παραμένει υψηλός σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, γεγονός που απαιτεί να ληφθούν από κάθε χώρα της περιοχής συνεχή και στοχευμένα μέτρα. Γενικότερα, εγκρίθηκαν νέες προτάσεις που επιτρέπουν την προσωρινή αναστολή του ισχύοντος καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με τρίτη χώρα σε περίπτωση αιφνίδιας εισροής προσώπων.

Τον Ιανουάριο του 2012 η Επιτροπή εγκαινίασε διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων με το Κοσσυφοπέδιο.

Η ΕΕ και η Τουρκία ενέτειναν τη συνεργασία τους για τα θέματα των θεωρήσεων και της μετανάστευσης. Μονογραφήθηκε συμφωνία επανεισδοχής μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας. Η ταχεία υπογραφή και ουσιαστική εφαρμογή της είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στην ελευθέρωση των θεωρήσεων σταδιακά και μακροπρόθεσμα.

Η ΕΕ εξακολουθεί να παρέχει ευρεία υποστήριξη στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) στις χώρες της διεύρυνσης κυρίως στο πλαίσιο του μηχανισμού χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών (ΜΧΚΠ). Ο μηχανισμός αυτός βοηθά τις ΟΚΠ να ενισχύσουν τις ικανότητες και τον επαγγελματισμό τους, ενθαρρύνει τη δημιουργία δικτύων σε όλα τα επίπεδα – ΕΕ, εθνικό, περιφερειακό – επιτρέποντάς τους με τον τρόπο αυτό να αρχίσουν πραγματικό διάλογο με τους δημόσιους και ιδιωτικούς παράγοντες και να παρακολουθούν τις εξελίξεις σε τομείς όπως το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών είναι καθοριστικές για μια ώριμη δημοκρατία, για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για το κράτος δικαίου. Μια δραστήρια κοινωνία των πολιτών συμβάλλει στην ενίσχυση της πολιτικής ευθύνης, την εμπάθυνση της κατανόησης και της ενσωμάτωσης και αποδοχής των μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με την προσχώρηση, καθώς και στην υποστήριξη της συμφιλίωσης των κοινωνιών που είναι διχασμένες λόγω των συγκρούσεων. Το Μαυροβούνιο έλαβε μέτρα για τη συμμετοχή των ΟΚΠ στην προετοιμασία των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης, η κοινωνία των πολιτών εξακολούθησε να αναπτύσσεται. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να προωθηθεί περισσότερο το πνεύμα αποδοχής των ΟΚΠ, να δημιουργηθεί ευνοϊκότερο περιβάλλον για καλύτερο πολιτικό διάλογο και να υπάρξουν οι ανάλογες συνθήκες. Τα προβλήματα που αφορούν τη χρηματοδότηση εξακολουθούν να υφίστανται, ιδίως όσον αφορά τη δημόσια στήριξη και τη διατηρησιμότητα. Αν και η ενίσχυση που χορηγείται από τον ΜΠΒ αντιμετωπίζει αυτά τα προβλήματα στο πλαίσιο του ΜΧΚΠ, οι τροποποιήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του δημοσιονομικού κανονισμού θα επιτρέψουν στην Επιτροπή να συνεργαστεί με ευρύτερες ΟΚΠ στην περιοχή προκειμένου να παράσχει μικρότερες χορηγήσεις στις τοπικές οργανώσεις βάσης, και κατ' αυτόν τον τρόπο να ενισχύσει τον δημοκρατικό έλεγχο και να αντιμετωπίσει προβλήματα που απασχολούν πιο άμεσα τους πολίτες.

5.3. *Ενημέρωση και επικοινωνία*

Η πολιτική διεύρυνσης και ιδίως η προσχώρηση νέων κρατών μελών πρέπει να γίνουν κατανοητές και να στηριχθούν από τους πολίτες για να επιτύχουν και να είναι βιώσιμες. Αυτό δημιουργεί προκλήσεις σε ένα περιβάλλον όπου, κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης χρηματοπιστωτικής κρίσης και κρίσης δημοσίου χρέους, τίθεται ολοένα και περισσότερο υπό

αμφισβήτηση ο ρόλος των δημόσιων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, για να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις, η διαδικασία διεύρυνσης πρέπει να είναι περισσότερο διαφανής, συνεκτική και αξιόπιστη για τους πολίτες και τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη τόσο στα κράτη μέλη όσο και στις χώρες της διεύρυνσης. Όπως σε άλλους τομείς πολιτικής, οι πολίτες αναμένουν να δουν απτές αποδείξεις της αποτελεσματικότητας της διεύρυνσης της ΕΕ και τη μετασχηματιστική της δύναμη για τις ενδιαφερόμενες χώρες, καθώς και την προστιθέμενη αξία για την ΕΕ στο σύνολό της.

Ακόμη περισσότερο απ' ό,τι στο παρελθόν, όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία διεύρυνσης, τις χώρες που αφορά και τις συνέπειές της για την ΕΕ, συμβάλλοντας σε έναν τεκμηριωμένο δημόσιο διάλογο για τη διεύρυνση. Πρέπει να εκλείψουν οι αβάσιμοι μύθοι ή φόβοι σχετικά με τη διαδικασία διεύρυνσης, ενώ θα πρέπει να δοθεί απάντηση στις εύλογες ανησυχίες των πολιτών.

Τα κράτη μέλη και οι χώρες της διεύρυνσης διαδραματίζουν τον κύριο ρόλο στις προσπάθειες πληροφόρησης και επικοινωνίας που απευθύνουν στους πολίτες τους, ενώ τα μηνύματα που στέλνουν οι κυβερνήσεις για τις εθνικές συζητήσεις τους πρέπει να συμπληρώνουν τις ανακοινώσεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν τον λαό σχετικά και να εξηγούν τις αποφάσεις που λαμβάνονται συλλογικά στο πλαίσιο των οργάνων της ΕΕ. Οι πολιτικοί ηγέτες των χωρών της διεύρυνσης πρέπει να εξηγούν με ποιον τρόπο οι αποφάσεις που λαμβάνουν σχετικά με μεταρρυθμίσεις δεν συνδέονται μόνο με τη διαδικασία προσχώρησης αλλά είναι από τη φύση τους πολύτιμες για την καλύτερη λειτουργία του κράτους. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να συμβάλουν στην ανάκτηση της υποστήριξης του πληθυσμού στις χώρες όπου το χάσμα διευρύνθηκε ανάμεσα στην κυβερνητική πολιτική και τις απόψεις των πολιτών σχετικά με τη διεύρυνση. Επίσης, μπορούν να ενισχύσουν τη γενική υποστήριξη του κοινού για τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις, ώστε οι χώρες της διεύρυνσης να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυστηρές αλλά δίκαιες προϋποθέσεις για την προσχώρησή τους στην ΕΕ.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, η Επιτροπή καταλήγει στα ακόλουθα **συμπεράσματα** και **συστάσεις**:

I

1. Μέσω της πολιτικής διεύρυνσης, η ΕΕ από την αρχή ανταποκρίθηκε στη θεμιτή προσδοκία των λαών της ηπείρου μας να είναι **ενωμένοι σε μια κοινή ευρωπαϊκή προσπάθεια**. Από έξι κράτη αρχικά, η ΕΕ ετοιμάζεται να υποδεχθεί την Κροατία ως το 28ο μέλος της την 1η Ιουλίου 2013.
2. Σε μια εποχή που η ΕΕ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις και μεγάλη παγκόσμια αβεβαιότητα και αποκτά νέα δυναμική για οικονομική, χρηματοπιστωτική και πολιτική ενοποίηση, η πολιτική διεύρυνσης συνεχίζει να συμβάλλει στην **ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία** στην ήπειρό μας. Η επικείμενη προσχώρηση της Κροατίας, η έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με το Μαυροβούνιο και το καθεστώς υποψήφιας χώρας για τη Σερβία εκπέμπουν ένα ισχυρό μήνυμα σχετικά με τη **μετασχηματιστική δύναμη** της διεύρυνσης και τις δυνατότητες μιας περιοχής η οποία κατακερματίστηκε από τον πόλεμο πριν από χρονικό διάστημα μόλις μισής γενιάς. Η διεύρυνση προς τη νοτιοανατολική Ευρώπη συμβάλλει στην αποφυγή του πολύ υψηλότερου κόστους που θα είχε η αντιμετώπιση των συνεπειών της αστάθειας. Αποτελεί επένδυση στη βιώσιμη δημοκρατία και αποδεικνύει τη συνεχή ικανότητα της ΕΕ ως παγκόσμιου παράγοντα.

3. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωζώνη μαζί με την πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση καταδεικνύουν την αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ. Τονίζουν τη σημασία της περαιτέρω **παγίωσης της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας** και της προώθησης των μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης, μεταξύ άλλων και στις χώρες της διεύρυνσης. Η διαδικασία διεύρυνσης αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τον σκοπό αυτό.
4. Στο πλαίσιο αυστηρών αλλά δίκαιων **προϋποθέσεων**, όπου η αρχή των επιδόσεων κάθε χώρας είναι βασική, η προοπτική της προσχώρησης οδηγεί σε πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, μετατρέποντας τις κοινωνίες, εδραιώνοντας το κράτος δικαίου και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Σε περίοδο οικονομικής στασιμότητας, μετριάζει τον κίνδυνο αντίστασης σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις.
5. **Η αξιοπιστία** της διαδικασίας διεύρυνσης έχει καθοριστική σημασία για την επιτυχία της. Η διατήρηση της δυναμικής της διεύρυνσης καθώς και των μεταρρυθμίσεων αποτελούν τις δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος. Η ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση, που επετεύχθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση για την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ. Η διεύρυνση είναι εξ ορισμού σταδιακή διαδικασία, η οποία βασίζεται σε σταθερή και βιώσιμη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων από τις ενδιαφερόμενες χώρες. Η πολιτική διεύρυνσης προσαρμόστηκε με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις διαδοχικές προσχωρήσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή ένταξη των νέων κρατών μελών και να αντιμετωπιστούν καλύτερα οι ανάγκες των χωρών υπό μετασχηματισμό, ιδίως στον τομέα του κράτους δικαίου.
6. **Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και της δημοκρατικής διακυβέρνησης έχει ιδιαίτερη σημασία για τη διαδικασία διεύρυνσης.** Με την έγκριση από το Συμβούλιο της πρότασης της Επιτροπής για μια νέα προσέγγιση στις διαπραγματεύσεις στον τομέα του δικαστικού συστήματος και των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, το κράτος δικαίου, συμπεριλαμβανομένων κοινών προκλήσεων όπως η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, αποκτά σταθερή βάση **στο επίκεντρο της πολιτικής διεύρυνσης**. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης σχετικά με αυτά τα κεφάλαια θα ανοίξουν στην αρχή της διαδικασίας και θα κλείσουν στο τέλος αυτής, ούτως ώστε να δοθεί όσο το δυνατόν περισσότερος χρόνος για την επίτευξη σταθερών επιδόσεων και για να είναι αμετάκλητες οι μεταρρυθμίσεις. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να δίνει προτεραιότητα στα θέματα που συνδέονται με το κράτος δικαίου ήδη πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης, μεταξύ άλλων μέσω διαρθρωμένων διαλόγων και τομεακής στήριξης στο πλαίσιο του ΜΠΒ II.
7. Σε ορισμένες χώρες, η **ελευθερία της έκφρασης** εξακολουθεί να αποτελεί πηγή σοβαρών ανησυχιών. Λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις που εξακολουθούν να υφίστανται στον τομέα αυτόν, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να δίνει προτεραιότητα σε αυτό το θέμα κατά τη διαδικασία προσχώρησης. Η Επιτροπή προτίθεται να δώσει συνέχεια, το πρώτο εξάμηνο του 2013, στη διάσκεψη με τίτλο «Speak Up» που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2011. Στην εκδήλωση αυτή θα συμμετάσχουν τα μέσα ενημέρωσης και οι ενδιαφερόμενοι της κοινωνίας των πολιτών από τα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία. Τα αποτελέσματα και η συνέχεια που θα δοθεί στη διάσκεψη αυτή θα ληφθούν υπόψη στους ελέγχους και τις εκθέσεις της Επιτροπής. Η

Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στον τομέα αυτόν.

8. Σε πολλούς τομείς είναι απαραίτητες ειδικές για κάθε χώρα προσεγγίσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι δύσκολες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων στη διαδικασία προσχώρησης. Η Επιτροπή δρομολόγησε, μεταξύ άλλων, ένα **θετικό πρόγραμμα** με την Τουρκία και ορισμένους **υψηλού επιπέδου και διαρθρωμένους διαλόγους** στα Δυτικά Βαλκάνια. Οι πρωτοβουλίες αυτές δίνουν ήδη ώθηση στις μεταρρυθμίσεις. Δεν αντικαθιστούν τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης αλλά αποτελούν τον συνδετικό κρίκο με αυτές. Η Επιτροπή έχει αναλάβει αυτή τη μορφή δέσμευσης και θα συνεχίσει να επικεντρώνεται σε βασικούς τομείς, όπως το κράτος δικαίου, η δημοκρατική διακυβέρνηση και οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις.
9. Η **περιφερειακή συνεργασία** και οι σχέσεις καλής γειτονίας αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Τα ζητήματα που ανάγονται σε συγκρούσεις του παρελθόντος, όπως τα εγκλήματα πολέμου, η επιστροφή των προσφύγων, η μεταχείριση των μειονοτήτων και η διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων για όλους τους πολίτες παραμένουν βασικές προκλήσεις για τη σταθερότητα στα Δυτικά Βαλκάνια και πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως. Η πρόοδος στα περιφερειακά φόρουμ και η συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία πρέπει να ενισχυθούν. Οι διενέξεις που συνδέονται με διεθνικά ζητήματα ή με το καθεστώς μπορούν να αντιμετωπιστούν με επιτυχία με τον διάλογο και τον συμβιβασμό.
10. Με βάση το πνεύμα **σχέσεων καλής γειτονίας**, τα διμερή ζητήματα πρέπει να διευθετηθούν με αποφασιστικότητα από τα ενδιαφερόμενα μέρη το συντομότερο δυνατό κατά τη διαδικασία διεύρυνσης, και σε συνάρτηση με τα συμφέροντα της ΕΕ συνολικά. Τα διμερή ζητήματα δεν θα πρέπει να παρεμποδίσουν τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Η Επιτροπή προτρέπει τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιλύσουν τις εκκρεμείς διαφορές σύμφωνα με τις καθιερωμένες αρχές και τα καθιερωμένα μέσα, καθώς και να παραπέμπουν ορισμένα ζητήματα, εάν παραστεί ανάγκη, στο Διεθνές Δικαστήριο ή σε άλλα υφιστάμενα ή ad hoc όργανα επίλυσης των διαφορών. Το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης μπορεί να δώσει ισχυρή πολιτική ώθηση για την επίλυση των διαφορών. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να διευκολύνει την αναζήτηση λύσεων.
11. Η **ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης** στις χώρες της διεύρυνσης είναι υψίστης σημασίας. Η ανεργία συνέχισε να αυξάνεται και οι περισσότερες οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων συρρικνώνονται εκ νέου. Η τουρκική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται, αν και σε χαμηλότερο επίπεδο από πριν. Στην Ισλανδία η ανάκαμψη άρχισε το 2011 και συνεχίστηκε εφέτος. Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να συνεχίσει να βοηθά τις χώρες με την παροχή συμβουλών σχετικά με τη χάραξη πολιτικών και χρηματοδοτικής ενίσχυσης. Το πλαίσιο επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια θα χρησιμοποιηθεί για την προετοιμασία και τη στήριξη, σε στενή συνεργασία με τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, των πλέον απαραίτητων για να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη και την απασχόληση επενδύσεων. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των χωρών της διεύρυνσης στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».
12. Δεδομένων των μεγάλων αλλαγών που επέρχονται στην **οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ**, η Επιτροπή θα συνεχίσει να ενημερώνει και να προωθεί τη συμμετοχή των χωρών της διεύρυνσης σε αυτή τη διαδικασία. Η Επιτροπή θα προσαρμόσει

σταδιακά ως προς αυτό την υφιστάμενη οικονομική εποπτεία των χωρών της διεύρυνσης και θα εξετάσει τη δυνατότητα οι σύνοδοι στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) να χρησιμοποιούνται πιο στοχοθετημένα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης.

13. Τον Δεκέμβριο του 2011, η Επιτροπή υπέβαλε την πρότασή της για τον **νέο κανονισμό ΜΠΒ II** για την περίοδο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020. Στόχος του ΜΠΒ II είναι να διασφαλίσει στενότερο σύνδεσμο με τις προτεραιότητες της στρατηγικής διεύρυνσης, ιδίως με την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου και τη μεγαλύτερη επικέντρωση στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Θα παρέχει ενισχυμένη στήριξη στις τομεακές στρατηγικές, με μεγαλύτερη ευελιξία και απλουστευμένες διαδικασίες.
14. Σήμερα, τα οφέλη για τους πολίτες των χωρών της διεύρυνσης είναι σημαντικά με τις **εμπορικές συναλλαγές μέσω των ΣΣΣ, τα ταξίδια χωρίς θεώρηση** και τη συμμετοχή στα **κοινοτικά προγράμματα**. Τον Ιανουάριο του 2012, η Επιτροπή εγκαινίασε διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων με το Κοσσυφοπέδιο. Μονογραφήθηκε συμφωνία επανεισδοχής μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας. Τώρα απαιτείται η ταχεία υπογραφή και ουσιαστική εφαρμογή της, προκειμένου να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στην ελευθέρωση των θεωρήσεων. Παράλληλα, οι χώρες θα πρέπει να ενισχύσουν τα μέτρα για την καταπολέμηση της κατάχρησης της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.
15. Η πολιτική διεύρυνσης πρέπει να γίνει κατανοητή και να στηριχθεί για να επιτύχει και να είναι βιώσιμη. Τα κράτη μέλη και οι χώρες της διεύρυνσης καλούνται να διαδραματίσουν βασικό ρόλο όσον αφορά τις προσπάθειες **πληροφόρησης και επικοινωνίας** που απευθύνουν στους πολίτες τους. Είναι απαραίτητο να προωθηθεί η κατανόηση και ο τεκμηριωμένος διάλογος σχετικά με τον αντίκτυπο της πολιτικής διεύρυνσης, ιδιαίτερα σε μια εποχή που η ΕΕ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Η Επιτροπή από την πλευρά της θα εξακολουθήσει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία διεύρυνσης, συμβάλλοντας σε έναν τεκμηριωμένο δημόσιο διάλογο για τη διεύρυνση.
16. Η διαδικασία διεύρυνσης είναι από τη φύση της **ανοιχτή σε όλους** και απαιτεί ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Στις χώρες της διεύρυνσης, η ευρεία πολιτική συναίνεση και η στήριξη των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων από τον πληθυσμό συμβάλλουν σημαντικά στη μεταβολή που είναι απαραίτητη για την πρόοδο στην πορεία προς την ΕΕ. Επίσης, η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρέχει στήριξη στο πλαίσιο του **μηχανισμού χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών**, εστιάζοντας στις μικρότερες χορηγήσεις στις τοπικές οργανώσεις βάσης της κοινωνίας των πολιτών.

II

17. **Κροατία:** Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για τα κύρια πορίσματα της συνολικής έκθεσης παρακολούθησης όσον αφορά το βαθμό ετοιμότητας της Κροατίας εν όψει της προσχώρησής της στην ΕΕ. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κροατία έχει εξακολουθήσει να σημειώνει πρόοδο στη θέσπιση και την εφαρμογή ενωσιακής νομοθεσίας και ολοκληρώνει τώρα την εναρμόνισή της με το κεκτημένο. Η Επιτροπή υπογράμμισε ωστόσο ορισμένους τομείς όπου είναι ακόμα αναγκαίες περαιτέρω προσπάθειες καθώς και μερικά θέματα για τα οποία απαιτείται να καταβληθούν αυξημένες προσπάθειες κατά τους προσεχείς μήνες. Αυτό αφορά ειδικότερα τους τομείς της πολιτικής του ανταγωνισμού, των δικαστικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων – ιδίως

της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης – και της δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας. Είναι καθοριστικό η Κροατία να δώσει μεγαλύτερη έμφαση ώστε να διασφαλίσει την έγκαιρη ολοκλήρωση της προετοιμασίας και να μπορέσει αυτό να αντικατοπτριστεί στην ανακοίνωση για την τελική παρακολούθηση των προετοιμασιών της προσχώρησης της Κροατίας, η οποία θα υποβληθεί από την Επιτροπή την άνοιξη του 2013.

18. **Μαυροβούνιο:** Εξακολουθεί η επαρκής εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων. Η έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης που εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο 2012 συνοδεύτηκε από διαρκή πρόοδο ως προς βασικές μεταρρυθμίσεις. Έχει αρχίσει η διαδικασία προεξέτασης, η οποία αναμένεται ότι θα τελειώσει το θέρος του 2013. Στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης περιλαμβάνεται η νέα προσέγγιση για τα κεφάλαια σχετικά με τα δικαστικά και τα θεμελιώδη δικαιώματα και τον τομέα της δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας, και με τον τρόπο αυτό το βάρος επικεντρώνεται στο κράτος δικαίου. Κατά τις διαπραγματεύσεις το Μαυροβούνιο θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές του για να βελτιώσει περαιτέρω το ιστορικό των επιδόσεων στον τομέα αυτό, με σκοπό να επιτύχει την αμετάκλητη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, ειδικότερα όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, μεταξύ άλλων και σε υψηλά επίπεδα.

19. **Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας:** Εξακολουθεί η επαρκής εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων. Η κυβέρνηση έχει τοποθετήσει το πολιτικό πρόγραμμα της ΕΕ στο κέντρο της δραστηριότητάς της. Ο ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου με την Επιτροπή ενήργησε ως καταλύτης για την επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων και συνέβαλε στην ουσιαστική πρόοδο σε ορισμένους βασικούς τομείς πολιτικής. Πρέπει να διατηρηθεί η δυναμική των μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων και για να διασφαλιστεί η εφαρμογή τους. Πρέπει επίσης να διατηρηθεί η έμφαση στο κράτος δικαίου, ειδικότερα όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, και στις σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων και τη συμφιλίωση.

Η Επιτροπή συνιστά για τέταρτη φορά την έναρξη διαπραγματεύσεων με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η Επιτροπή πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να περάσει η διαδικασία προσχώρησης αυτής της χώρας στην επόμενη φάση προκειμένου να παγιωθεί ο ρυθμός και η βιωσιμότητα των μεταρρυθμίσεων, περιορίζοντας τον κίνδυνο κάθε ανατροπής σε αυτή τη διαδικασία, και να ενισχυθούν οι σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων. Κάτι τέτοιο θα ενισχύσει την αξιοπιστία της ΕΕ και θα ενεργήσει ως ενθαρρυντικό στοιχείο για μεταρρυθμιστικές ενέργειες και σε άλλες χώρες της περιοχής.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, καθώς και η υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών διαπραγματεύση και εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας παραμένουν ουσιαστικής σημασίας.

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να εγκαινiasτούν οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης θα συνέβαλε στην δημιουργία προϋποθέσεων ευνοϊκών για την εξεύρεση τέτοιας λύσης. Υπό αυτό το πρίσμα, η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να υποβάλει αμέσως πρόταση διαπραγματευτικού πλαισίου το οποίο θα λαμβάνει επίσης υπόψη την ανάγκη επίλυσης του προβλήματος της ονομασίας σε αρχικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Προς τον σκοπό αυτό, θα ληφθούν επίσης υπόψη προηγούμενες σχετικές εργασίες και ειδικότερα οι αρχές της νέας προσέγγισης που είχε εγκρίνει το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2011. Η προσέγγιση αυτή απαιτεί στενή πολιτική δέσμευση εκ μέρους όλων των μερών πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

20. **Σερβία:** Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2012 χορηγήθηκε στη Σερβία η ιδιότητα υποψήφιας χώρας. Η Σερβία εξακολουθεί την πορεία προς την πλήρωση των πολιτικών κριτηρίων και των προϋποθέσεων της διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ωστόσο χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή από τη Σερβία στο θέμα του κράτους δικαίου, μεταξύ άλλων στον δικαστικό τομέα όπου πρόσφατες υποτροπές υπογραμμίζουν την ανάγκη ανανέωσης της δέσμευσης να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις, και να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία του, η αμεροληψία και αποτελεσματικότητά του, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων υπόψη τις πρόσφατες αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Υπό το πρίσμα των πρόσφατων γεγονότων, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα δικαιώματα των ευαίσθητων ομάδων και στην ανεξαρτησία βασικών οργάνων όπως είναι η Κεντρική Τράπεζα. Εξάλλου, η Σερβία θα πρέπει να συνεχίσει την εποικοδομητική της συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία και τη σύσφιξη των σχέσεων με τις γειτονικές χώρες. Η δυναμική των μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να επανατονωθεί και να πραγματοποιηθεί περαιτέρω πρόοδος προς μια ορατή και σταθερή βελτίωση των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο. Δύο πρόσφατες σχετικές εξελίξεις είναι η υπογραφή από τη Σερβία του τεχνικού πρωτοκόλλου της IBM και η διευκρίνιση της ερμηνείας της Σερβίας σχετικά με τη συμφωνία περιφερειακής συνεργασίας και εκπροσώπησης του Κοσσυφοπεδίου, το οποίο, βάσει της αρχικής εφαρμογής, δεν εμποδίζει πλέον την ολοκλήρωση της περιφερειακής συνεργασίας.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2011, όπως επικυρώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 9^{ης} Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τους όρους έναρξης των διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση της Σερβίας, η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση αμέσως μόλις εκτιμήσει ότι η Σερβία έχει επιτύχει τον αναγκαίο βαθμό συμμόρφωσης προς τα ενταξιακά κριτήρια, ειδικότερα τη βασική προτεραιότητα να γίνουν ενέργειες προς μια ορατή και σταθερή βελτίωση των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο. Η Επιτροπή καλεί τη Σερβία να εφαρμόσει καλόπιστα όλες τις συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα και να εμπλακεί εποικοδομητικά στην επίλυση όλων των ζητημάτων με διευκόλυνση εκ μέρους της ΕΕ.

Η ορατή και σταθερή βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Σερβίας και Κοσσυφοπεδίου είναι αναγκαία ώστε και τα δύο μέρη να μπορέσουν να συνεχίσουν την αντίστοιχη πορεία τους προς την ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αποφεύγεται η αμοιβαία ανακοπή αυτών των προσπαθειών. Η διαδικασία αυτή αναμένεται ότι σταδιακά θα οδηγήσει σε πλήρη αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ Σερβίας και Κοσσυφοπεδίου με την προοπτική να μπορέσουν και τα δύο μέρη να ασκούν τα δικαιώματά τους και να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην ΕΕ. Βασικότατο στοιχείο αυτής της διαδικασίας είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο με τον παράλληλο σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας του Κοσσυφοπεδίου και των ειδικών αναγκών του τοπικού πληθυσμού.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι θα πρέπει επίσης να εξεταστούν, στο πλαίσιο της διεξαγωγής διαπραγματεύσεων για τη μελλοντική προσχώρηση της Σερβίας, οι ενέργειες για την εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας.

Η Επιτροπή τονίζει τη σημασία να ακολουθηθεί με συνέπεια αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση και από τα δύο μέρη, με την πλήρη στήριξη της ΕΕ.

21. **Αλβανία:** Ο βελτιωμένος διάλογος μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, ιδίως μετά τη συμφωνία του Νοεμβρίου 2011, έδωσε τη δυνατότητα στην Αλβανία να σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο ως προς την πλήρωση των πολιτικών κριτηρίων

για την ένταξή της στην ΕΕ. Η Αλβανία σημείωσε επιτυχία σχετικά με ορισμένες ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις όσον αφορά τις 12 βασικές προτεραιότητες που είχε επισημάνει η Επιτροπή στη γνώμη του 2010 και οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν ενόψει της έναρξης διαπραγματεύσεων για προσχώρηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Αλβανία εκπλήρωσε τέσσερις από τις βασικές προτεραιότητες, συγκεκριμένα εκείνες που αφορούν την ορθή λειτουργία του Κοινοβουλίου, τη θέσπιση εκκρεμούσας νομοθεσίας που απαιτεί ενισχυμένη πλειοψηφία, τον διορισμό του διαμεσολαβητή και την καθιέρωση διαδικασιών ακρόασης και ψήφισης σε ορισμένα βασικά όργανα, καθώς και την τροποποίηση του εκλογικού νόμου. Η Αλβανία βαδίζει επιτυχώς προς την εκπλήρωση δύο ακόμα βασικών προτεραιοτήτων που αφορούν τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων. Η πρόοδος που σημειώθηκε στις υπόλοιπες βασικές προτεραιότητες περιελάμβανε μερικά σημαντικά βήματα, μεταξύ άλλων τη θέσπιση του νόμου για τα διοικητικά δικαστήρια, την άρση των ασυλιών των υψηλόβαθμων δημοσίων υπαλλήλων και των δικαστών, την μεγαλύτερη κατάσχεση προϊόντων από εγκληματικές ενέργειες, την ψήφιση ολοκληρωμένης στρατηγικής σχετικά με τη μεταρρύθμιση στις ιδιοκτησίες, και τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα που αφορούν την ενίσχυση των κυρώσεων σε περιπτώσεις οικογενειακής βίας.

Ενόψει αυτής της προόδου, η Επιτροπή συνιστά να χορηγήσει το Συμβούλιο στην Αλβανία την ιδιότητα της υποψήφιας χώρας με την επιφύλαξη της ολοκλήρωσης των βασικών μέτρων στον τομέα της μεταρρύθμισης του δικαστικού τομέα και της δημόσιας διοίκησης καθώς και στην αναθεώρηση του εσωτερικού κανονισμού του Κοινοβουλίου. Η Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο σχετική έκθεση μόλις έχει επιτευχθεί η αναγκαία πρόοδος. Στην έκθεσή της η Επιτροπή θα λαμβάνει επίσης υπόψη τη δέσμευση που ανέλαβε η Αλβανία ως προς την πάταξη της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, μεταξύ άλλων μέσω προδραστικών ερευνών και διώξεων τέτοιων υποθέσεων.

Για να προβεί η Επιτροπή στη σύσταση σχετικά με την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης, θα χρειαστεί μεταξύ άλλων να διαπιστώσει την βιώσιμη εφαρμογή των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί και την ολοκλήρωση των βασικών προτεραιοτήτων που απομένουν και δεν έχουν εκπληρωθεί. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα: διεξαγωγή εκλογών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και τα διεθνή πρότυπα, ενίσχυση της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας, της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας των δικαστικών ιδρυμάτων, αποφασιστικές προσπάθειες στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, μεταξύ των οποίων και προδραστικές έρευνες και διώξεις, αποτελεσματικά μέτρα για την ενίσχυση της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των πολιτικών κατά των διακρίσεων, και εφαρμογή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Η επιτυχής διεξαγωγή εκλογών το 2013 θα αποτελέσει καθοριστική δοκιμή της διακομματικής δέσμευσης έναντι της νέας εκλογικής μεταρρύθμισης και προϋπόθεση για την ενδεχόμενη σύσταση προς έναρξη διαπραγματεύσεων. Ο σταθερός πολιτικός διάλογος και οι συνεχείς προσπάθειες σε όλους τους τομείς που καλύπτουν οι βασικές προτεραιότητες θα παραμείνουν ουσιαστικά στοιχεία για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και την εξασφάλιση ενός ευρωπαϊκού μέλλοντος για την Αλβανία.

22. **Βοσνία-Ερζεγοβίνη:** Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων και την επίτευξη περισσότερο λειτουργικών, συντονισμένων και βιώσιμων θεσμικών δομών. Εντός του πλαισίου της Διαδικασίας

Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέχισε εποικοδομητικά την πορεία του διαρθρωμένου διαλόγου με την ΕΕ σχετικά με τη δικαιοσύνη.

Ο υψηλού επιπέδου διάλογος για τη διαδικασία προσχώρησης που εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο αποτελεί το βασικό βήμα δεσμεύσεων ως προς τα απαιτούμενα για τη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ. Σχετικά με αυτό το θέμα, η Επιτροπή λυπάται για το γεγονός ότι τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα παραμένουν μακράν των προσδοκιών. Εξακολουθεί να μην υφίσταται το κοινό για τους πολιτικούς εκπροσώπους όραμα της γενικής πορείας και του μέλλοντος της χώρας αφενός και της θεσμικής της οργάνωσης αφετέρου. Θέμα προτεραιότητας παραμένει η εκπλήρωση των προϋποθέσεων για την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και για την αξιόπιστη υποβολή αίτησης για προσχώρηση στην ΕΕ, καθώς επίσης και η σύσταση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού συντονισμού μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, έτσι ώστε η χώρα να εμφανίζεται ενιαία ενώπιον θεμάτων της ΕΕ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τις αρχές της χώρας. Εντούτοις, οι ηγέτες της χώρας χρειάζεται να επιδείξουν την πολιτική βούληση για την επίτευξη συναίνεσης και την υλοποίηση μέσω συγκεκριμένων ενεργειών των ελπίδων που τρέφουν η χώρα και οι πολίτες της σχετικά με την ΕΕ.

Μετά την αποσύνδεση της εντολής του Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Γραφείο του Υπατού Εκπροσώπου, η ΕΕ ανέλαβε, χάρη στην ενισχυμένη της παρουσία, τα ηνία σε διάφορους τομείς για να συνδράμει τις αρχές κατά την εφαρμογή των στόχων του προγράμματος εργασίας της ΕΕ. Ως προς αυτό, η ΕΕ θα εξακολουθήσει να ενισχύει τη στήριξή της στους θεσμούς της χώρας.

23. **Κοσσυφοπέδιο:** Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με μελέτη σκοπιμότητας για μια Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με το Κοσσυφοπέδιο. Η μελέτη επιβεβαιώνει ότι είναι δυνατή η σύναψη Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και του Κοσσυφοπεδίου ακόμα και όταν τα κράτη μέλη της ΕΕ διατηρούν διαφορετικές απόψεις ως προς το καθεστώς. Η Επιτροπή θα προτείνει οδηγίες διαπραγμάτευσης μιας τέτοιας Συμφωνίας αμέσως μόλις το Κοσσυφοπέδιο πραγματοποιήσει πρόοδο ως προς την εκπλήρωση ορισμένων βραχυπρόθεσμων προτεραιοτήτων. Είναι καθοριστικό να συνεχίσει το Κοσσυφοπέδιο να εφαρμόζει καλόπιστα όλες τις συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας, και να εμπλακεί εποικοδομητικά στην επίλυση όλων των ζητημάτων με διευκόλυνση εκ μέρους της ΕΕ.

Η ορατή και σταθερή βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Κοσσυφοπεδίου και Σερβίας είναι αναγκαία ώστε και τα δύο μέρη να μπορέσουν να συνεχίσουν την αντίστοιχη πορεία τους προς την ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αποφεύγεται η αμοιβαία ανακοπή αυτών των προσπαθειών. Βασικότατο στοιχείο αυτής της διαδικασίας είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο με τον παράλληλο σεβασμό των ειδικών αναγκών του τοπικού πληθυσμού.

24. **Τουρκία:** Η Τουρκία είναι βασική χώρα για την ΕΕ δεδομένης της δυναμικής οικονομίας της, της στρατηγικής της θέσης και του σημαντικού της ρόλου στην περιφέρεια. Η Επιτροπή τονίζει τη σημασία που έχει η διαρκής συνεργασία και ο διάλογος επί θεμάτων εξωτερικής πολιτικής κοινού ενδιαφέροντος για την ΕΕ και την Τουρκία, όπως η Βόρειος Αφρική και η Μέση Ανατολή.

Οι δυνατότητες της σχέσης ΕΕ-Τουρκίας μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως μόνο εντός ενός πλαισίου ενεργού και αξιόπιστης διαδικασίας προσχώρησης που σέβεται τις δεσμεύσεις έναντι της ΕΕ και τις συμφωνηθείσες προϋποθέσεις. Είναι προς το

συμφέρον τόσο της ΕΕ όσο και της Τουρκίας να επανεύρουν τη δυναμική τους οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης, μεταξύ άλλων και για να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ παραμένει το σημείο αναφοράς για μεταρρυθμίσεις στην Τουρκία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί σημαντικό, σύμφωνα με τις καθιερωμένες διαδικασίες και τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου, να επαναληφθούν οι εργασίες επί κεφαλαίων των διαπραγματεύσεων που διεκόπησαν πριν από μερικά έτη λόγω έλλειψης συναίνεσης μεταξύ των κρατών μελών.

Για να αναζωπυρωθεί η διαδικασία προσχώρησης και να επιτευχθεί νέος δυναμισμός στις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει το θετικό πρόγραμμα εργασίας στις σχέσεις με την Τουρκία που εγκαινιάστηκε τον Μάιο 2012 και έχει ήδη αρχίσει να εμφανίζει τα πρώτα του αποτελέσματα. Παραμένει καθοριστική η ενεργή στήριξη της Τουρκίας στο θετικό πρόγραμμα εργασίας και την ευρωπαϊκή προοπτική του.

Αυξάνονται οι ανησυχίες όσον αφορά την έλλειψη ουσιαστικής προόδου εκ μέρους της Τουρκίας ως προς την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων. Η κατάσταση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη χώρα, μεταξύ άλλων και της ελευθερίας της έκφρασης, εξακολουθεί να είναι πηγή σοβαρής ανησυχίας – παρά τις πρόσφατες νομοθετικές βελτιώσεις. Είναι σημαντικό η Τουρκία να ασχοληθεί με όλα τα ζητήματα που αφορούν την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα. Η Επιτροπή χαιρετίζει τη δέσμευση που ανέλαβε η τουρκική κυβέρνηση να υποβάλει εντός συντόμου χρονικού διαστήματος την τέταρτη δέσμη μέτρων για τη δικαστική μεταρρύθμιση, και την καλεί να αντιμετωπίσει όλα τα βασικά ζητήματα που παρεμποδίζουν επί του παρόντος στην πράξη την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης.

Η Τουρκία έχει παγώσει τις σχέσεις της με την εναλλασσόμενη Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2012. Η Επιτροπή επανεκφράζει τις σοβαρές της ανησυχίες όσον αφορά τις τουρκικές δηλώσεις και απειλές και επαναλαμβάνει ότι είναι αναγκαίο να τηρείται πλήρης σεβασμός προς τον ρόλο της Προεδρίας του Συμβουλίου.

Η ΕΕ υπογράμμισε και πάλι όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μελών της ΕΕ στα οποία συμπεριλαμβάνεται η προσχώρηση σε διμερείς συμφωνίες και η εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών τους πόρων, σύμφωνα με το κεκτημένο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των ΗΕ για το δίκαιο της θάλασσας. Σύμφωνα με τις επανειλημμένες θέσεις προηγούμενων ετών του Συμβουλίου και της Επιτροπής, η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι είναι επείγον να εκπληρώσει πλήρως η Τουρκία την υποχρέωσή της ως προς την πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και να σημειώσει πρόοδο σχετικά με την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να παράσχει νέα ώθηση στη διαδικασία προσχώρησης. Εφόσον δεν υπάρξει πρόοδος στους τομείς αυτούς, η Επιτροπή συνιστά να διατηρήσει η ΕΕ τα μέτρα του 2006. Επίσης, απευθύνει έκκληση να αποφεύγεται κάθε είδους απειλή, καθώς και οποιαδήποτε πηγή τριβής και πράξη που θα μπορούσε να καταστρέψει τις καλές σχέσεις γειτονίας και την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών.

Η Τουρκία παροτρύνεται να ενισχύσει με απτές ενέργειες τη δέσμευση και τη συμβολή της στις συνομιλίες που διεξάγονται υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για την εξεύρεση ολοκληρωμένης ρύθμισης του κυπριακού ζητήματος.

25. Όσον αφορά το **κυπριακό ζήτημα**, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των ηγετών της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας για την εξεύρεση ολοκληρωμένης ρύθμισης, οι οποίες διεξάγονται υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, έχουν παγώσει. Είναι αναγκαίο να επαναληφθούν οι διαπραγματεύσεις με σκοπό να επιτευχθεί η ταχεία ολοκλήρωση των συνομιλιών, με βάση την μέχρι στιγμής σημειωθείσα πρόοδος. Αυτό θα απαιτήσει να δημιουργηθεί θετικό κλίμα για τη διευκόλυνση της επιτυχούς ολοκλήρωσης της διαδικασίας καθώς και την προετοιμασία των πολιτών να δεχτούν τους αναγκαίους συμβιβασμούς. Η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να συνεχίσει να παρέχει ισχυρή πολιτική στήριξη και τεχνικές συμβουλές επί θεμάτων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΕ.
26. **Ισλανδία:** Τα κοινά συμφέροντα της ΕΕ με την Ισλανδία αυξάνονται, μεταξύ άλλων και στους τομείς της ανανεώσιμης ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής, καθώς επίσης και ενόψει της στρατηγικής σημασίας που έχει η αρκτική πολιτική της ΕΕ. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ισλανδία προχωρούν με ικανοποιητικό ρυθμό. Η προσχώρηση στην ΕΕ παραμένει θέμα ζωντανών δημόσιων συζητήσεων στην Ισλανδία. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η ΕΕ θα είναι σε θέση να υποβάλει δέσμη προτάσεων για διαπραγματεύσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τις ιδιομορφίες της Ισλανδίας και θα διασφαλίζουν τις αρχές και το κεκτημένο της ΕΕ, ενώ θα παρέχεται η δυνατότητα να ληφθεί, σε εύθετο χρόνο, πλήρως τεκμηριωμένη απόφαση εκ μέρους του ισλανδικού λαού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συμπεράσματα για το Μαυροβούνιο, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Σερβία, την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την Τουρκία και την Ισλανδία

Μαυροβούνιο

Το Μαυροβούνιο εκπληρώνει επαρκώς τα **πολιτικά κριτήρια** για την προσχώρησή του στην ΕΕ. Το νομοθετικό και το θεσμικό πλαίσιο έχουν βελτιωθεί με στόχο την ενίσχυση της λειτουργίας του Κοινοβουλίου, του δικαστικού τομέα, της πολιτικής για την πάταξη της διαφθοράς, των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων. Οι συνεχιζόμενες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση έχουν προχωρήσει και άλλο, ενώ έχουν επίσης εξελιχτεί ικανοποιητικά οι επιδόσεις ως προς την επιβολή του νόμου. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες στον τομέα του κράτους δικαίου, ειδικότερα για να ολοκληρωθεί η συνεχιζόμενη συνταγματική μεταρρύθμιση που αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας του δικαστικού τομέα και η περαιτέρω εξέλιξη της παρακολούθησης της εφαρμογής, μεταξύ άλλων όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στην περιοχή, να τηρεί τις διεθνείς δεσμεύσεις του και τους όρους της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.

Όσον αφορά τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου**, το Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο ως προς την ενίσχυση του νομοθετικού και του εποπτικού ρόλου του *Κοινοβουλίου*, μεταξύ άλλων και σε θέματα κράτους δικαίου. Έχει αρχίσει η εφαρμογή της εκλογικής νομοθεσίας που θεσπίστηκε πρόσφατα και έχει ενισχυθεί η ικανότητα του Κοινοβουλίου σε θέματα διοίκησης και τεχνογνωσίας. Βελτιώθηκε η διαφάνεια και συστάθηκαν ανεξάρτητες επιτροπές για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την πάταξη της διαφθοράς. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να ενισχυθεί η νομοθετική και εποπτική ικανότητα του Κοινοβουλίου.

Η *κυβερνητική* χάραξη πολιτικής έχει βελτιωθεί περαιτέρω. Θεσπίζονται σταδιακά οι δομές για τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και περιλαμβάνουν εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η διοικητική ικανότητα για τον συντονισμό της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που περιλαμβάνει και χρηματοδοτική ενίσχυση, ώστε να εκπληρωθούν οι απαιτήσεις των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Πρέπει να ενισχυθούν αφενός η γενική ικανότητα των υπουργείων για να παράγουν υψηλής ποιότητας νομοθεσία και αφετέρου οι αξιολογήσεις αντικτύπου. Όσον αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση, χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να εφαρμοστεί η πρόσφατη νομοθεσία και να καθιερωθεί μια διάφανη, αποτελεσματική και υπόλογη διοίκηση.

Το Μαυροβούνιο προέβη σε περαιτέρω ενέργειες για να χειριστεί τις προκλήσεις της *μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση*. Πρέπει να βελτιωθούν το νομοθετικό πλαίσιο και η εφαρμογή της πρόσφατης νομοθεσίας κατά τρόπο οικονομικά βιώσιμο και με επαρκείς μηχανισμούς επαλήθευσης. Η ικανότητα του διαμεσολαβητή ενισχύθηκε αλλά χρειάζεται και περαιτέρω ενίσχυση.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε ως προς το *δικαστικό σύστημα*. Εγκαινιάστηκε η εφαρμογή της πρόσφατα θεσπισθείσας νομοθεσίας. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων και τη διεκπεραίωση εκκρεμών υποθέσεων. Παραμένει ελλιπής η πρόοδος της διαδικασίας συνταγματικής μεταρρύθμισης για να ενισχυθεί η ανεξαρτησία του δικαστικού τομέα σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Είναι αναγκαίες περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστούν οι αξιοκρατικοί διορισμοί και η εξέλιξη των

σταδιοδρομιών, αλλά και για να ενισχυθούν οι διασφαλίσεις λογοδοσίας και εντιμότητας στον δικαστικό τομέα.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της πάταξης της διαφθοράς. Έχει αρχίσει η εφαρμογή των νόμων που θεσπίστηκαν πρόσφατα για τους βασικούς τομείς της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, την πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων και τις δημόσιες συμβάσεις. Χρειάζεται ακόμα να ενισχυθεί η ικανότητα των εποπτικών οργάνων, μεταξύ άλλων της Κρατικής Εκλογικής Επιτροπής, του Κρατικού Ελεγκτικού Οργανισμού και της Επιτροπής για την Πρόληψη της Σύγκρουσης Συμφερόντων. Το Μαυροβούνιο βελτίωσε περαιτέρω τις επιδόσεις τους ως προς τις έρευνες, τις δικωτικές ενέργειες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, αλλά ο αριθμός τους παραμένει χαμηλός και μέχρι στιγμής δεν έχουν εκδοθεί εντάλματα κατάσχεσης προϊόντων από υποθέσεις διαφθοράς. Η διαφθορά παραμένει ευρέως διαδεδομένη και συνεχίζει να αποτελεί σοβαρή πηγή ανησυχίας δεδομένου ότι παρεμποδίζει τις έρευνες για την επιβολή του νόμου σε περιπτώσεις οργανωμένου εγκλήματος.

Πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος*. Το ιστορικό επιδόσεων μεγαλώνει αλλά πρέπει να προχωρήσει ακόμα περισσότερο. Η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος με όλα τα μέσα του νομικού συστήματος παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις για τη χώρα. Η περιφερειακή και διεθνής συνεργασία ενισχύθηκε με την υπογραφή συμφωνιών και με κοινές επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά όμως, τα αποτελέσματα που σημειώθηκαν, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών ικανοτήτων και της διοργανικής συνεργασίας στον τομέα του οργανωμένου εγκλήματος, πρέπει να παγιωθούν κατά τρόπο προορατικό, ειδικότερα στον χώρο των οικονομικών ερευνών, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ολοκληρωθεί το νομικό πλαίσιο. Παραμένει προς καθέρωση ένα εθνικό σύστημα συγκέντρωσης πληροφοριών σχετικά με την εγκληματικότητα. Η έλλειψή του εμποδίζει την αποτελεσματικότητα των φορέων επιβολής του νόμου που πρέπει να αυξηθεί. Ακόμα χρειάζεται να ενισχυθεί ο καθοριστικός ρόλος των εισαγγελιών στις έρευνες. Απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της εμπορίας ανθρώπων, και μεταξύ άλλων στον εντοπισμό και την επανένταξη των θυμάτων.

Το Μαυροβούνιο εξακολούθησε να βελτιώνει το υφιστάμενο νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των *ανθρώπινων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων*. Οι αρχές, ακόμα και σε υψηλό επίπεδο, επέδειξαν θετικότερη στάση ως προς τα δικαιώματα του ανθρώπου. Πρέπει να συνεχιστεί η ολοκλήρωση του σχετικού νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου, και να ενισχυθούν οι διοικητικές και χρηματοδοτικές ικανότητες στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων της Εισαγγελικής Αρχής και του Διαμεσολαβητή.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε ως προς τη βελτίωση του νομικού και διοικητικού πλαισίου σχετικά με τα *ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα* στο Μαυροβούνιο, τα οποία ενισχύθηκαν. Πρέπει να ενδυναμωθεί η εξουσία του διαμεσολαβητή ώστε να ενεργεί σε περιπτώσεις κακής μεταχείρισης πολιτών, ενώ απαιτείται βελτίωση σχετική με τις συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές. Πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες έρευνας και δίωξης παλαιών υποθέσεων βίας σε βάρος δημοσιογράφων.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο στον τομέα των *κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων*, παγιώνοντας το σχετικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο. Η θετικότερη στάση των αρχών συνέβαλε στην προαγωγή αυτών των δικαιωμάτων, πρέπει όμως να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυσή τους πρόσθετοι χρηματοοικονομικοί πόροι και ειδικευμένοι ανθρωπίνι πόροι. Χρειάζεται να βελτιωθεί ο χειρισμός υποθέσεων παραβίασης κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο στην *προστασία των μειονοτήτων και των πολιτισμικών δικαιωμάτων*. Η θέσπιση της στρατηγικής για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά, των Ασκάλι και του αιγυπτιακής καταγωγής πληθυσμού, καθώς επίσης και η θέσπιση του σχετικού σχεδίου δράσης συνιστούν θετικές εξελίξεις προς τον σκοπό αυτό, αλλά πρέπει να ενισχυθεί η ενσωμάτωση των Ρομά, των Ασκάλι και των Αιγυπτίων, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή των σχετικών εγγράφων πολιτικής, δεδομένου ότι αυτοί οι πληθυσμοί αντιμετωπίζουν ακόμα διακριτική μεταχείριση. Συνεχίστηκε η πρόοδος στη χορήγηση νομικού καθεστώτος σε εκτοπισθέντες, αλλά υφίστανται ακόμα κενά στην πρόσβαση αυτών των ατόμων σε οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, το Μαυροβούνιο συνεχίζει να πληροί τις προϋποθέσεις της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης σε συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώτη Γιουγκοσλαβία και με περιφερειακή συνεργασία. Ορισμένα διμερή ζητήματα με γειτονικές χώρες παραμένουν άλυτα, ιδίως στον τομέα του καθορισμού των συνόρων.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη Διαδικασία της Δήλωσης του Σεράγεβο. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Κροατία, το Μαυροβούνιο και η Σερβία εξακολουθούν να συνεργάζονται για να εξευρεθούν βιώσιμες λύσεις για τους πρόσφυγες που έχουν εκτοπιστεί ως αποτέλεσμα των ένοπλων συγκρούσεων της δεκαετίας του '90. Οι τέσσερις χώρες υπέγραψαν υπουργική δήλωση και συμφώνησαν επί ενός περιφερειακού προγράμματος στέγασης που θα παράσχει βοήθεια σε 27.000 νοικοκυριά περίπου ή σε 74.000 άτομα. Σε διεθνή διάσκεψη χορηγών που έγινε στο Σεράγεβο τον Απρίλιο 2012 δεσμεύτηκαν περίπου 265 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του προγράμματος. Η καλή συνεργασία θα πρέπει να συνεχιστεί για όλα τα θέματα της διαδικασίας που ευρίσκονται ακόμα σε εκκρεμότητα.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας που έχει συναφθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Το Μαυροβούνιο πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Μετά από μέτρια ανάκαμψη της το 2011, η **οικονομία** του Μαυροβουνίου υποχώρησε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012. Η εγχώρια ζήτηση παραμένει συγκρατημένη λόγω ασθενούς αύξησης του δανεισμού και πάντα μεγάλης διόγκωσης του χρέους του ιδιωτικού τομέα. Ελλείπει κλασικών μέσων νομισματικής πολιτικής², η οικονομική πολιτική εξακολούθησε να στρέφεται προς την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής σταθερότητας μέσω προσπαθειών για δημοσιονομική εξυγίανση και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Εντούτοις, οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις από κρατικές εγγυήσεις έχουν δημιουργήσει σημαντικό κίνδυνο για τη σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών. Η ανεργία παραμένει μεγάλη και εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες στο κράτος δικαίου, τους ανθρώπινους πόρους και τις υποδομές.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, το Μαυροβούνιο σημείωσε και άλλη πρόοδο ως προς τη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Εντούτοις, η ατελής αναδιάρθρωση της μεταλλουργίας, τα εκτεταμένα προβλήματα ρευστότητας και οι ασθενείς συνθήκες της αγοράς εργασίας παρεμποδίζουν ακόμη την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Η χώρα θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει να μειώνει τις τρέχουσες αδυναμίες με την εφαρμογή κατάλληλων μακροοικονομικών πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ο τραπεζικός τομέας είναι ακόμα υπό ανάκαμψη, και οι καταθέσεις επιστρέφουν σταδιακά στο σύστημα. Έγιναν βελτιώσεις στις διαδικασίες εισόδου στην αγορά και την τακτοποίηση οφειλών στο πλαίσιο

² Το Μαυροβούνιο χρησιμοποιεί μονομερώς το ευρώ ως μοναδικό νόμισμα.

πρωτευτικών διαδικασιών. Βελτιώθηκε επίσης η αποτελεσματικότητα της εξωδικαστικής ρύθμισης απαιτήσεων. Η ελευθέρωση του τηλεπικοινωνιακού και του ενεργειακού τομέα διευκόλυνε το άνοιγμα των αντίστοιχων αγορών και οι ρυθμιστικές αρχές έχουν καταστεί πιο αποφασιστικές. Η συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα της ΕΕ είναι πιο ενεργή. Το Μαυροβούνιο παραμένει ενεργά συνδεδεμένο με τις αγορές της ΕΕ και της Κεντροευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (CEFTA).

Ωστόσο παραμένουν μεγάλες εξωτερικές ανισοροπίες. Οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας παραμένουν χαμηλές και οι δείκτες ανεργίας πολύ υψηλοί. Οι πληθωριστικές πιέσεις έχουν γίνει εντονότερες. Η μείωση του χρέους του χρηματοπιστωτικού τομέα συνεχίζεται, δημιουργώντας προβλήματα ρευστότητας και την επακόλουθη συσσώρευση φορολογικών και άλλων οφειλών. Η σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών δοκιμάστηκε και άλλο λόγω πιέσεων που προέκυψαν από ενδεχόμενες υποχρεώσεις και μη καταβληθείσες εισφορές. Το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να μεγαλώνει. Πρέπει να αντιμετωπιστεί η δυσχερής οικονομική κατάσταση της παραγωγής αλουμινίου. Ενώ η χώρα χρειάζεται να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις για να αναπτύξει τις υποδομές της, οι αδυναμίες του κράτους δικαίου και η εκτεταμένη παραοικονομία εξακολουθούν να παρεμποδίζουν τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε μερική πρόοδο στη **βελτίωση της ικανότητάς του να αναλάβει τις υποχρεώσεις της προσχώρησης**. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στους τομείς των δημοσίων συμβάσεων, των μεταφορών, της στατιστικής και της επιστήμης και έρευνας. Η πρόοδος ήταν περιορισμένη σε άλλους τομείς, όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, η κυκλοφορία κεφαλαίων, το εταιρικό δίκαιο, η ασφάλεια των τροφίμων, η κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική, η φορολογία, η πολιτική επιχειρήσεων και βιομηχανική πολιτική, το περιβάλλον και η κλιματική πολιτική, και τα χρηματοοικονομικά και δημοσιονομικά θέματα. Η περιορισμένη διοικητική ικανότητα του Μαυροβουνίου συνιστά πρόκληση σε διάφορους τομείς και πρέπει να ενισχυθεί εν όψει των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και προκειμένου να διασφαλιστεί η ουσιαστική εφαρμογή του κεκτημένου. Γενικά, το Μαυροβούνιο συνέχισε να εφαρμόζει ομαλά τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ). Παραμένουν μερικά κενά όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, όπου πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες εναρμόνισης.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες, καλύτερος συντονισμός και μεγαλύτερη ανάληψη ευθύνης για να υπάρξει μεγαλύτερη εναρμόνιση με το κεκτημένο. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων έχουν προχωρήσει σχετικά ικανοποιητικά.

Μικρή είναι η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*, όπου η εναρμόνιση με το κεκτημένο βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Επιτεύχθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών*. Το Μαυροβούνιο σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο ως προς την εναρμόνιση της νέας νομοθεσίας για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες με το κεκτημένο. Σχετικά με το δικαίωμα εγκατάστασης είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν νομοθετικές μεταρρυθμίσεις. Σημαντικές προσπάθειες πρέπει ακόμα να καταβληθούν όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας με την οδηγία περί υπηρεσιών, την αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων, καθώς και την διοργανική συνεργασία. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει.

Μικρή είναι η πρόοδος που μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων*, αν και οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει. Πρέπει να

συνεχιστεί και άλλο η πλήρης εναρμόνιση με το κεκτημένο όσον αφορά τα συστήματα πληρωμής και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, κυρίως στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, οι προετοιμασίες ευρίσκονται ακόμα σε σχετικά αρχικό στάδιο. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να επιβληθεί η νομοθεσία, να ενισχυθεί ο διοργανικός συντονισμός και να καθιερωθεί μητρώο επιδόσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και το οικονομικό έγκλημα. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων*. Παραμένει πηγή ανησυχίας η εφαρμογή της νέας νομοθεσίας. Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης δεν έχει ακόμα εναρμονιστεί με το κεκτημένο. Πρέπει να διευκρινιστούν ο ρόλος, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των μελλοντικών υπηρεσιών επιθεώρησης και να χορηγηθεί επαρκές προσωπικό. Μικρή είναι η πρόοδος που μπορεί να καταγραφεί στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*. Αναμένεται ακόμα η θέσπιση νέων τροποποιήσεων του νόμου περί λογιστικής και λογιστικών ελέγχων που θα δημιουργήσουν ένα ανεξάρτητο δημόσιο φορέα επιτήρησης για ελεγκτές και ένα συναφές σύστημα ελέγχου της ποιότητας. Σχετική πρόοδος μπορεί να αναφερθεί στον τομέα της *διανοητικής ιδιοκτησίας*. Είναι αναγκαίες περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο σε αυτόν τον τομέα και την ουσιαστική εφαρμογή του. Γενικά, οι προετοιμασίες σε κάθε έναν από τους τομείς αυτούς σημείωσαν μέτρια πρόοδο.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *πολιτικής του ανταγωνισμού*. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να εναρμονιστεί η νομοθεσία του Μαυροβουνίου με το κεκτημένο και να διασφαλιστεί η λειτουργική ανεξαρτησία της αρμόδιας για τον ανταγωνισμό αρχής. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην επιβολή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, ειδικότερα όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις προς ευαίσθητους τομείς. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα του ανταγωνισμού έχουν προχωρήσει μετρίως.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*. Η πρόοδος έγκειται στη θέσπιση νομοθεσίας για τη δημοσιοποίηση πληροφοριών και δεδομένων από τις τράπεζες, τον υπολογισμό μεγάλων ανοιγμάτων και για τους ΟΣΕΚΑ. Ουσιαστικές προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για να εναρμονιστεί και να εφαρμοστεί το υφιστάμενο κεκτημένο στους τομείς που καλύπτονται σε αυτό το κεφάλαιο. Γενικά, το επίπεδο εναρμόνισης παραμένει μέτριο.

Υπήρξε σχετική πρόοδος στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Ωστόσο, η ανεξαρτησία των ρυθμιστικών φορέων υπονομεύθηκε από τη θέσπιση τροποποιήσεων της νομοθεσίας. Γενικά, οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει μετρίως.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*. Απαιτούνται προσπάθειες για να αναπτυχθεί το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του εθνικού σχεδίου δράσης προς τη διαπίστευση για τη διαχείριση των κονδυλίων αγροτικής ανάπτυξης. Περιορισμένη ήταν η πρόοδος στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων, και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*. Απαιτούνται προσπάθειες σε όλες τις διαστάσεις του τομέα, ειδικότερα όσον αφορά την περαιτέρω εναρμόνιση με το κεκτημένο, την ενίσχυση της ελεγκτικής ικανότητας στον κτηνιατρικό χώρο, και την αξιολόγηση των υγειονομικών προτύπων στις εγκαταστάσεις τροφίμων και τροφών. Στον τομέα της *αλιείας*, έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Απαιτούνται προσπάθειες όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το αλιευτικό κεκτημένο και την εφαρμογή των προτύπων της ΕΕ, ιδίως στον τομέα της διαχείρισης των πόρων, της επιθεώρησης και του ελέγχου, της

πολιτικής των αγορών, και της πολιτικής ως προς τις διαρθρωτικές και τις κρατικές ενισχύσεις. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο σε καθένα από αυτούς τους τομείς παραμένει ακόμα σε αρχικό στάδιο.

Ικανοποιητική είναι η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα των *μεταφορών*, ιδίως όσον αφορά τις οδικές, σιδηροδρομικές και θαλάσσιες μεταφορές. Είναι όμως αναγκαίο να διασφαλιστεί η ουσιαστική εφαρμογή του κεκτημένου. Περαιτέρω πρόοδος αναμένεται στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα, τη σύσταση ενός φορέα διερεύνησης των ατυχημάτων, καθώς και την ανεξαρτησία του ρυθμιστικού φορέα σιδηροδρόμων. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει. Στον τομέα της *ενέργειας* μπορεί να καταγραφεί σχετική πρόοδος. Αναμένεται η θέσπιση περαιτέρω νομοθεσίας εφαρμογής στην εσωτερική αγορά ενέργειας. Το Μαυροβούνιο πρέπει να προβεί στη θέσπιση των αναγκαίων πράξεων σχετικά με τα αποθέματα πετρελαίου, καθώς και των δεκαετών προγραμμάτων εργασίας για την ανάπτυξη πηγών ανανεώσιμης ενέργειας. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο ευρίσκεται σε αρχικό στάδιο όσον αφορά τον συγκεκριμένο τομέα.

Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της *φορολογίας*, και οι εξελίξεις συνίστανται κυρίως στη δημιουργία νέων υπηρεσιών εντός του φορολογικού διοικητικού μηχανισμού. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να αναπτυχθεί μια γενική επιχειρησιακή και μηχανοργανωτική στρατηγική. Γενικά, στον τομέα της φορολογίας, η εναρμόνιση του Μαυροβουνίου με το κεκτημένο ευρίσκεται σε αρχικό στάδιο.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Πρέπει να καταβληθούν ακόμα ουσιαστικές προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η εναρμόνιση με το κεκτημένο, ειδικότερα όσον αφορά την ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας, την νομισματική χρηματοδότηση και την προνομιακή πρόσβαση του δημόσιου τομέα στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η ικανότητα για τη διαμόρφωση και τον συντονισμό οικονομικής πολιτικής. Η σημερινή χρησιμοποίηση του ευρώ στο Μαυροβούνιο, που αποφασίστηκε από τις αρχές της χώρας σε εξαιρετικές περιστάσεις, είναι εντελώς διαφορετική από την προσχώρηση στην ευρωζώνη. Γενικά, το επίπεδο εναρμόνισης στον τομέα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής δεν έχει, σε αυτή τη φάση, προχωρήσει επαρκώς. Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών*. Ωστόσο, το Μαυροβούνιο πρέπει να καταβάλλει σοβαρές και βιώσιμες προσπάθειες για να εναρμονιστεί με το κεκτημένο όσον αφορά τις στατιστικές στον γεωργικό, τον επιχειρηματικό και τον μακροοικονομικό τομέα. Οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει μετρίως.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο της εργασίας. Πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα της Κρατικής Υπηρεσίας Απασχόλησης, παράλληλα με προσεγγίσεις ενεργοποίησης ώστε να αντιμετωπιστούν οι χαμηλοί δείκτες δραστηριότητας και απασχόλησης και η ασυμφωνία μεταξύ των διαθέσιμων δεξιοτήτων και της ζήτησης. Πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα και οι πολιτικές για τη μείωση της φτώχειας και την ένταξη των Ρομά. Η κατάσταση των δημόσιων οικονομικών εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά τις μεταρρυθμίσεις στον κοινωνικό χώρο. Απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για να τεθούν σε εφαρμογή οι σχεδιασθείσες μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων. Γενικά, το Μαυροβούνιο άρχισε να αντιμετωπίζει τις προτεραιότητές του στον εν λόγω τομέα.

Μικρή είναι η πρόοδος που έγινε στον τομέα των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*. Οι διάφορες στρατηγικές και οι φορείς υπάρχουν. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η ανάπτυξη και η εφαρμογή αυτής της πολιτικής.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον *τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων*. Όσον αφορά την υποδομή των μεταφορικών δικτύων, παραμένει ελλιπές το έργο για τη βελτίωση των οδικών και των σιδηροδρομικών συνδέσεων. Πρέπει να εξελιχτούν οι διασυνδέσεις αερίου με τις γειτονικές χώρες και να αναβαθμιστούν τα εθνικά συστήματα μεταφοράς. Γενικά οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα ευρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*, ειδικότερα όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο και τον προγραμματισμό. Το Μαυροβούνιο πρέπει να ενισχύσει την διοικητική ικανότητα των δομών του ΜΠΒ και να τις προετοιμάσει επαρκώς για το μέλλον. Γενικά, έχουν ήδη αρχίσει οι σχετικές προετοιμασίες.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα του *δικαστικού συστήματος και των θεμελιωδών δικαιωμάτων*. Άρχισε η εφαρμογή της νομοθεσίας που έχει θεσπιστεί πρόσφατα. Πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη δημοσίευση δικαστικών αποφάσεων και τη διεκπεραίωση εκκρεμών υποθέσεων. Οι συνταγματική μεταρρύθμιση που αποβλέπει στην ενίσχυση της δικαστικής ανεξαρτησίας δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Πρέπει να συγκροτηθούν αφενός ένα ενιαίο σε όλη τη χώρα σύστημα προσλήψεων και αφετέρου ένα σύστημα για την παρακολούθηση της διάρκειας των δικών, ενώ χρειάζεται να εξορθολογιστεί το δικαστικό δίκτυο και να βελτιωθεί η αξιοπιστία των δικαστικών στατιστικών. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστούν οι αξιοκρατικοί διορισμοί και η εξέλιξη της σταδιοδρομίας, αλλά και για να ενισχυθούν τα εγγύα λογοδοσίας και εντιμότητας στον δικαστικό τομέα. Το Μαυροβούνιο ενίσχυσε το νομικό του πλαίσιο για την πάταξη της διαφθοράς και βελτίωσε περαιτέρω το ιστορικό επιδόσεων του όσον αφορά τις έρευνες, τις διωκτικές ενέργειες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, αλλά χρειάζονται ακόμα και άλλες προσπάθειες ως προς αυτά. Η διαφθορά παραμένει ευρέως διαδεδομένη και συνεχίζει να αποτελεί σοβαρή πηγή ανησυχίας, δεδομένου ότι μεταξύ άλλων δίνει τη δυνατότητα διείσδυσης ομάδων οργανωμένου εγκλήματος στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Ο αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων παραμένει χαμηλός και δεν υπάρχουν ακόμα υποθέσεις διαφθοράς για τις οποίες έχουν εκδοθεί εντάλματα κατάσχεσης περιουσίας.

Το υφιστάμενο νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενισχύθηκε περαιτέρω. Η αποποινικοποίηση της δυσφήμισης συνέβαλε ώστε να βελτιωθεί το περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης στη χώρα. Προχώρησε και άλλο η διαδικασία χορήγησης νομικού καθεστώτος στους εκτοπισθέντες. Πρέπει να συνεχιστεί η κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά, των Ασκάλι και των Αιγυπτίων, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή των σχετικών εγγράφων πολιτικής. Συνεχίζεται η ύπαρξη ελλείψεων όσον αφορά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου. Πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες έρευνας και δίωξης παλαιών υποθέσεων βίας σε βάρος δημοσιογράφων. Θα απαιτηθούν σταθερές προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ και τα διεθνή πρότυπα σε αυτόν τον τομέα. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*. Άρχισε η εναρμόνιση με το κεκτημένο όσον αφορά τη μετανάστευση, τη χορήγηση ασύλου και την έκδοση θεωρήσεων. Ολοκληρώθηκε η κατασκευή του κέντρου αλλοδαπών και ενός κέντρου για τους αιτούντες άσυλο. Σε καλό δρόμο ευρίσκεται η ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διαχείριση των συνόρων και το σχετικό σχέδιο δράσης. Όσον αφορά την αστυνομική συνεργασία και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η χώρα εξακολούθησε την επέκταση του διεθνούς και περιφερειακού της δικτύου καθώς και την ενίσχυση του νομικού της πλαισίου και των διοικητικών ικανοτήτων. Οι κοινές ερευνητικές επιχειρήσεις με άλλες χώρες της περιοχής, καθώς επίσης με κράτη μέλη της ΕΕ, την Ιντερπόλ και την Ευρωπόλ, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των απαγγελιών κατηγοριών, των συλλήψεων και των καταδικαστικών αποφάσεων στον

τομέα του οργανωμένου εγκλήματος. Τα πλαίσια πολιτικής και νομοθετικής δραστηριότητας στον τομέα αυτό βελτιώθηκαν. Θα απαιτηθούν όμως και άλλες σταθερές προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο σε αυτό το κεφάλαιο, ιδίως στους τομείς του ασύλου, των θεωρήσεων, των εξωτερικών συνόρων και του Σένγκεν, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, και την ανάπτυξη ενός σταθερού μητρώου επιδόσεων των ερευνών, των καταδικαστικών αποφάσεων και της κατάσχεσης ναρκωτικών. Πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα του νομικού πλαισίου στη δικαστική συνεργασία σε αστικές και ποινικές υποθέσεις. Απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για την πάταξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Στον τομέα αυτό η χώρα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Ικανοποιητική πρόοδος έχει γίνει όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*. Είναι αναγκαίες περαιτέρω προσπάθειες για να ενισχυθεί η ικανότητα έρευνας και καινοτομίας σε εθνικό επίπεδο και να διευκολυνθεί η ένταξη στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Πρέπει να ενισχυθεί και άλλο το επίπεδο των επενδύσεων σε ερευνητικές ανάγκες, ιδίως από τον ιδιωτικό τομέα και με την ενθάρρυνση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων σε δραστηριότητες επιστημονικής έρευνας. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα ευρίσκονται σε καλό δρόμο. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*. Οι μεταρρυθμίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και ο εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του συστήματος κατάρτισης πρέπει να τύχουν περαιτέρω προσοχής. Παραμένει πρόκληση το θέμα της εφαρμογής εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε μικρά πρόοδο στον τομέα του *περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής*. Τα πρώτα σημεία βελτίωσης αφορούν τη θέσπιση νομοθεσίας για τη διαχείριση των αποβλήτων, την ποιότητα του αέρα και τις χημικές ουσίες, καθώς και τη διοικητική ικανότητα και τις προσπάθειες για εναρμόνιση με το κεκτημένο όσον αφορά το κλίμα. Χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή όσον αφορά την ποιότητα των υδάτων και τη διαχείριση αποβλήτων. Πρέπει να διασφαλιστεί η ουσιαστική εφαρμογή του κεκτημένου στον χώρο της Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την εναρμόνιση και την εφαρμογή του κεκτημένου όσον αφορά το περιβάλλον και το κλίμα, καθώς επίσης και για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της διοργανικής συνεργασίας. Οι διαστάσεις σχετικά με το περιβάλλον και το κλίμα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τρόπο πιο συστηματικό στους άλλους τομείς πολιτικής και τα έγγραφα σχεδιασμού. Η έλλειψη πολιτικής προτεραιότητας και επαρκούς χρηματοδότησης καθώς επίσης και η περιορισμένη ευαισθητοποίηση όσον αφορά τις περιβαλλοντικές και τις κλιματικές απαιτήσεις παρεμποδίζουν την πρόοδο στον τομέα αυτό. Οι προετοιμασίες στον τομέα αυτό ευρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*. Πρέπει να συνεχιστεί η νομοθετική εναρμόνιση στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών. Οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς προχωρούν με μέτριους ρυθμούς. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στην *τελωνιακή* νομοθεσία. Ένας νέος νόμος για τους δασμούς εναρμονίζει περαιτέρω την εθνική νομοθεσία με το κοινό δασμολόγιο. Στους τομείς της διοικητικής και της επιχειρησιακής ικανότητας πρέπει να επιταχυνθεί ο ρυθμός της εφαρμογής των υφιστάμενων διαδικασιών και των μεθόδων εργασίας. Χρειάζεται να ενισχυθούν οι προετοιμασίες για την ενδεχόμενη προσχώρηση στη σύμβαση για το κοινό καθεστώς διαμετακόμισης. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της τελωνιακής ένωσης έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Το Μαυροβούνιο προσχώρησε στον ΠΟΕ. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε επίσης στον τομέα της *εξωτερικής*

πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Το Μαυροβούνιο έχει ευθυγραμμιστεί με όλες τις δηλώσεις της ΕΕ και τις αποφάσεις του Συμβουλίου, και εξακολουθεί να συμβάλλει ενεργά στην περιφερειακή σταθερότητα. Οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε ανομοιογενή πρόοδο στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου. Ενώ έχει τεθεί το νομοθετικό πλαίσιο για την εξασφάλιση του εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου (PIFC), καθυστερεί η εφαρμογή του στην πράξη, ειδικότερα σε τοπικό επίπεδο. Το Μαυροβούνιο πρέπει να ενισχύσει τις ρυθμίσεις περί ευθύνης διαχειριστών στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Θα πρέπει να υπάρχει στην πράξη εγγύηση της οικονομικής ανεξαρτησίας του κρατικού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου οι προετοιμασίες ευρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά και δημοσιονομικά θέματα. Πρέπει εν καιρώ να συγκροτηθεί ένας συντονιστικός φορέας που θα κατευθύνει τις προενταξιακές προετοιμασίες στον τομέα των ιδίων πόρων, και να καθιερωθεί το διοικητικό πλαίσιο για την εφαρμογή των κανόνων περί ιδίων πόρων. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα ευρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο.

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εξακολουθεί να πληροί επαρκώς τα **πολιτικά κριτήρια**. Η χώρα συνεχίζει να πληροί τις δεσμεύσεις της έναντι του Σένγκεν στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Η κυβέρνηση έχει τοποθετήσει το πολιτικό πρόγραμμα της ΕΕ στο κέντρο της δραστηριότητάς της. Ο ενταξιακός διάλογος υψηλού επιπέδου με την Επιτροπή ενήργησε ως καταλύτης για την επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων και συνέβαλε στην ουσιαστική πρόοδο σε ορισμένους βασικούς τομείς πολιτικής. Η κυβέρνηση ενέκρινε προτάσεις βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου για τις εκλογές, και, στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης, προτάσεις για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης. Η πρώτη κυβερνητική έκθεση για την εφαρμογή της συμφωνίας-πλαίσιο της Οχρίδας παρέχει ένα εργαλείο για την ενίσχυση του διακοινοτικού διαλόγου. Πρέπει να διατηρηθεί η δυναμική των μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς των πολιτικών κριτηρίων, μεταξύ άλλων και για να διασφαλιστεί η εφαρμογή τους. Το Κοινοβούλιο εξετάζει τη σχετική νομοθεσία. Πρέπει να διατηρηθεί η έμφαση στο κράτος δικαίου, ειδικότερα όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, και στις σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων και τη συμφιλίωση. Εξάλλου, πρέπει να προωθηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση προς της κοινωνία των πολιτών.

Η συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδας (ΣΠΟ) εξακολουθεί να παραμένει ουσιαστικό στοιχείο για τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου** στη χώρα. Η *κυβέρνηση* έχει προβεί σε ανασκόπηση της εφαρμογής της ΣΠΟ από το 2001, με σκοπό να επιτύχει συναίνεση για τα επιτευχθέντα συμπεράσματα και τις προκλήσεις που εναπομένουν. Ανησυχίες προκαλεί η ένταση μεταξύ των κοινοτήτων μετά τα βίαια επεισόδια που έγιναν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012. Η κυβέρνηση αντέδρασε με ωριμότητα σε αυτή την πρόκληση και πρέπει να στηριχθεί σε αυτή την εμπειρία για να ενισχύσει περαιτέρω τις σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων και τη συμφιλίωση, μεταξύ άλλων και όσον αφορά το καθεστώς των θυμάτων της σύγκρουσης του 2001. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε περαιτέρω στην ευρύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας περί γλωσσών.

Βελτιώθηκε η λειτουργία του *Κοινοβουλίου* και διατηρήθηκε ο πολιτικός διάλογος, ειδικότερα όσον αφορά την ένταξη στην ΕΕ. Προχώρησε η εφαρμογή του εγχειριδίου των κανονισμών διαδικασιών, μεταξύ άλλων τηρώντας βασικά αιτήματα της αντιπολίτευσης. Το Κοινοβούλιο εξετάζει τις σχετικές κυβερνητικές προτάσεις προκειμένου να βελτιωθεί η εκλογική νομοθεσία. Θα χρειαστούν συνεχείς προσπάθειες για να ληφθούν πλήρως υπόψη οι

συστάσεις του ΟΑΣΕ/του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR).

Συνεχίστηκε η συνεργασία εντός του κυβερνητικού συνασπισμού και χάρη σε αυτήν η ενταξιακή διαδικασία βρέθηκε στο επίκεντρο του πολιτικού προγράμματος. Η κυβέρνηση συντόνισε επιτυχώς τη διεξαγωγή του ενταξιακού διαλόγου υψηλού επιπέδου με βάση τον δικό της χάρτη πορείας. Όσον αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση, πρέπει να επιταχυνθεί η πρόοδος ως προς την αποκέντρωση, ιδίως σχετικά με το δημοσιονομικό πλαίσιο.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη *δημόσια διοίκηση*. Βελτιώθηκαν οι υπηρεσίες προς τους πολίτες και καθιερώνεται σταδιακά η ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Συνεχίζονται οι διαβουλεύσεις για σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της διοίκησης. Χρειάζεται να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για να διασφαλιστεί η διαφάνεια, ο επαγγελματισμός και η ανεξαρτησία της δημόσιας διοίκησης. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλιστούν οι αρχές των αξιοκρατικών προσλήψεων και προαγωγών.

Όσον αφορά τον *δικαστικό τομέα*, έχουν τεθεί οι νομοθετικές και οι θεσμικές διασφαλίσεις, αλλά χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί στην πράξη η ανεξαρτησία και η αμεροληψία. Έχει σημειωθεί πρόοδος, μεταξύ άλλων ως προς τη διεκπεραίωση εκκρεμών υποθέσεων. Περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για να δημιουργηθούν σαφείς και διάφανες προϋποθέσεις για αναλογικές διαδικασίες απόλυσης και να βελτιωθεί σημαντικά η εφαρμογή των αξιοκρατικών διορισμών δικαστών και η εξέλιξη της σταδιοδρομίας. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω ο βασικός ρόλος της Ακαδημίας Δικαστών και Εισαγγελέων στην ανάπτυξη μιας επαγγελματικής και εξαιρετικά έμπειρης δικαστικής και εισαγγελικής υπηρεσίας.

Στον τομέα της *πολιτικής για την πάταξη της διαφθοράς*, το νομοθετικό πλαίσιο έχει ήδη τεθεί και η ικανότητα έχει ενισχυθεί ελαφρά· πρέπει όμως να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες όσον αφορά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Έχουν γίνει ενέργειες για να βελτιωθούν οι ελεγκτικές ικανότητες και οι εξουσίες επιβολής των αρχών. Ωστόσο, η ορατή πρόοδος ως προς τα τελικά αποτελέσματα ήταν μικρή. Δεν έχει ακόμα συγκροτηθεί ένα μητρώο επιδόσεων όσον αφορά τον χειρισμό των υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο. Είναι αναγκαία μια πιο προδραστική και συντονισμένη προσέγγιση των ελεγκτικών φορέων και των αρχών επιβολής. Πρέπει να βελτιωθεί η συλλογή και ανάλυση των στατιστικών δεδομένων ώστε να εστιαστούν οι προσπάθειες εκεί που χρειάζεται περισσότερο. Η διαφθορά παραμένει κυρίαρχη σε πολλές περιοχές και συνεχίζει να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος*, μεταξύ άλλων με την έκδοση πάνω από 100 διεθνών ενταλμάτων σύλληψης και την καλή συνεργασία με την Ιντερπόλ και την Ευρωπόλ. Τροποποιήθηκε ο νόμος για την παρακολούθηση των επικοινωνιών, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια αυτού του ειδικού ερευνητικού μέτρου. Είναι αναγκαίες περαιτέρω προσπάθειες για να ενισχυθούν οι ικανότητες των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και να ενθαρρυνθεί η διυπηρεσιακή συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών. Η χώρα έχει προχωρήσει στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.

Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τα **ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων** έχει δημιουργηθεί σε μεγάλο βαθμό. Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα είναι ευρέως σεβαστά και έχει σημειωθεί σχετική περαιτέρω πρόοδος. Ο διάλογος στρογγυλής τραπέζης με τους δημοσιογράφους αποδείχτηκε σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων στον τομέα των μέσων ενημέρωσης. Η κυβέρνηση ενέκρινε προτάσεις για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης με την έκδοση στο αστικό δίκαιο νόμου για την ευθύνη σε υποθέσεις προσβολής και δυσφήμισης. Πρέπει να αναθεωρηθεί ο ποινικός

κώδικας με βάση αυτή την προσέγγιση. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο άρχισε να επιβάλλει νομικές διατάξεις στη συγκέντρωση ιδιοκτησίας και τη σύγκρουση συμφερόντων με τον πολιτικό χώρο. Το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο πρέπει να αποδείξει ότι ακολουθεί μια διάφανη και χωρίς διακρίσεις προσέγγιση. Παραμένουν οι έντονες ανησυχίες για την έλλειψη πολυφωνίας και την αυτο-λογοκρισία. Είναι αναγκαίες οι συνεχείς προσπάθειες για την επίλυση σχετικών προβλημάτων, όπως η διαφάνεια των κυβερνητικών ανακοινώσεων και τα εργατικά δικαιώματα των δημοσιογράφων.

Σχετική πρόοδος μπορεί να καταγραφεί ως προς την ενίσχυση των *κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων*. Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο συνέρχεται τακτικά. Η Επιτροπή για την Προστασία από Διακρίσεις ανέλαβε την διεκπεραίωση καταγγελιών παρά τους περιορισμένους πόρους της. Ο νόμος κατά των διακρίσεων πρέπει να ευθυγραμμιστεί πλήρως με το κεκτημένο, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις διακρίσεις για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού. Χρειάζονται μεγαλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων σε ευάλωτες ομάδες, καθώς και περαιτέρω προσπάθειες ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και την πολιτική ζωή. Παραμένει ακόμα μικρή η κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρία.

Γενικά, σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *πολιτισμικών δικαιωμάτων και των μειονοτήτων*. Άρχισε η επανεξέταση της συμφωνίας-πλαίσιο της Οχρίδας, η οποία περιλαμβάνει συστάσεις για την αντιμετώπιση συνεχιζόμενων προκλήσεων. Πρέπει να υπάρξει συνέχεια στην επανεξέταση και σαφής συνεργασία μεταξύ των εθνοτήτων. Σημαντική σημασία έχει η παρότρυνση εμπιστοσύνης μεταξύ των εθνοτήτων. Όσον αφορά τους Ρομά, έγιναν μερικές ενέργειες, ειδικότερα για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα των προσώπων χωρίς έγγραφα και για να ενταχθούν οι πρόσφυγες Ρομά. Πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά η εφαρμογή των υφιστάμενων στρατηγικών και η διοργανική συνεργασία.

Όσον αφορά τα **περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, η χώρα συνέχισε να συνεργάζεται στενά με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία. Δεν υπάρχουν πλέον εκκρεμείς υποθέσεις ή προσφυγές στη Χάγη. Από τις τέσσερις υποθέσεις που παρέπεμψε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο στις εθνικές αρχές κατά το έτος 2008, μία απερρίφθη το 2011 από το οικείο δικαστικό σύστημα, ενώ τρεις απερρίφθησαν το 2012, σύμφωνα με πρόταση του Εισαγγελέα και βάσει του νόμου περί αμνηστίας.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας που έχει συναφθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η χώρα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Η χώρα συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στις πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, μεταξύ άλλων της Διαδικασίας Συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Τον Ιούνιο 2012 ανέλαβε την προεδρία του SEECF. Στα Σκόπια εγκαταστάθηκε η Γραμματεία του Δικτύου Υγείας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEEHN), ενώ η χώρα εξακολουθεί να συμμετέχει στην αποστολή ALTHEA της ΕΕ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διατήρησε ένα γενικά εποικοδομητικό ρόλο όσον αφορά τις διμερείς σχέσεις με γειτονικά της κράτη μέλη και άλλες υποψήφιες χώρες. Εξελίχθηκαν περαιτέρω οι σχέσεις με εταίρους στα Δυτικά Βαλκάνια. Τις σχέσεις με την Ελλάδα εξακολουθεί να επηρεάζει το ζήτημα της ονομασίας. Το Διεθνές Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση σχετικά με την προσωρινή συμφωνία με την Ελλάδα. Η χώρα παρέμεινε δεσμευμένη για συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και σε άμεση επαφή με την Ελλάδα. Θα πρέπει να συνεχιστούν με μεγαλύτερο ζήλο οι συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για να επιτευχθεί, μέσω διαπραγματεύσεων, μια αμοιβαίως

αποδεκτή λύση, καθώς και οι απευθείας διμερείς συναντήσεις και επαφές. Πρέπει να αποτρέπονται ενέργειες και δηλώσεις που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας.

Η **οικονομία** της χώρας εξακολούθησε να αναπτύσσεται με βραδύ ρυθμό το 2011, αλλά γνώρισε κάμψη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011. Η ανάπτυξη στηρίχτηκε στην ανθεκτική εσωτερική ζήτηση, ενώ μειωνόταν η εξωτερική ζήτηση. Συνεχίστηκαν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, αλλά γενικά με αργό και σταδιακό ρυθμό. Σχετική περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την απλούστευση της καταχώρησης επιχειρήσεων, την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών και την αποτελεσματικότερη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση. Εντούτοις, λίγα ήταν τα επιτεύγματα για την αντιμετώπιση της υψηλής ανεργίας, η οποία είναι κυρίως διαρθρωτικής μορφής και πλήττει κυρίως τους νέους και τους λιγότερο εκπαιδευμένους.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εξακολουθεί να προχωρεί ικανοποιητικά. Σε μερικούς τομείς έχει σημειώσει περαιτέρω πρόοδο ώστε να εξελιχτεί σε λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Αναμένεται ότι μεσοπρόθεσμα η χώρα θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει αυστηρά το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες.

Η χώρα διατήρησε μια ευρεία συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες των οικονομικών πολιτικών. Η νομισματική πολιτική, βασιζόμενη στην εκ των πραγμάτων σύνδεσή της με το ευρώ, συνέβαλε στη μακροοικονομική σταθερότητα. Η φορολογική πολιτική συγκράτησε σε μεγάλο βαθμό την κατανάλωση εντός των ορίων της εισοδηματικής αύξησης. Οι ιδιωτικοποιήσεις ολοκληρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό, όπως επίσης και η ελευθέρωση των τιμών και του εμπορίου. Σχετική περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε ως προς τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά και την απλούστευση του ρυθμιστικού πλαισίου. Οι δικαστικές διαδικασίες επιταχύνθηκαν και ο μέσος χρόνος διάρκειας των διαδικασιών πτώχευσης μειώθηκε και άλλο. Η καταγραφή της περιουσίας πρακτικά ολοκληρώθηκε. Μέχρι στιγμής, ο χρηματοπιστωτικός τομέας αντιμετώπισε μάλλον καλά τις διαταραχές της χρηματοπιστωτικής αγοράς και διατήρησε την πορεία προς αυξημένη διαμεσολάβηση και εμπάθυνση της αγοράς. Συνεχίστηκε η βαθμιαία πρόοδος στον εκπαιδευτικό τομέα. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις συνέβαλαν ώστε να διαφοροποιηθεί η εξαγωγική διάρθρωση της χώρας.

Περαιτέρω υποβάθμιση εντούτοις σημείωσε η ποιότητα της φορολογικής διακυβέρνησης, ενώ επιδεινώθηκε ο μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός και η διαχείριση των δημοσίων δαπανών και περιορίστηκε η διαφάνεια και η αξιοπιστία των λογαριασμών του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, συνεχίστηκε ο βραχυπρόθεσμος προσανατολισμός όσον αφορά τις δαπάνες, ο οποίος επιδεινώνει τους χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Το χρέος του δημόσιου τομέα αυξήθηκε σημαντικά. Η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η λειτουργία της αγοράς εργασίας παρεμποδίζεται από διαρθρωτικές αδυναμίες. Το επίπεδα της εκπαίδευσης και της προσφοράς προσόντων στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι χαμηλό. Ομοίως, χρειάζεται εκσυγχρονισμό και εμπάθυνση το υλικό κεφάλαιο. Παρά τις σταδιακές βελτιώσεις, η λειτουργία της οικονομίας της αγοράς εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από θεσμικές και δικαστικές αδυναμίες. Μερικές ρυθμιστικές και ελεγκτικές υπηρεσίες εξακολουθούν να γνωρίζουν έλλειψη αναγκαίων πόρων και δύναμη για να εκπληρώσουν αποτελεσματικά το έργο τους. Απαιτούνται βελτιώσεις ως προς την ικανότητα και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης να παρέχει υπηρεσίες στις επιχειρήσεις. Ο άτυπος τομέας εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας σημείωσε περαιτέρω πρόοδο ως προς τη **βελτίωση της ικανότητάς της να αναλάβει τις υποχρεώσεις μέλους**, ειδικότερα σε τομείς όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ο ανταγωνισμός, η ασφάλεια των τροφίμων και η κτηνιατρική πολιτική, και τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες σε άλλους τομείς, όπως το περιβάλλον, η κοινωνική πολιτική και η απασχόληση, η περιφερειακή πολιτική και ο συντονισμός των διαρθρωτικών μέσων. Γενικά, η χώρα έχει επιτύχει ικανό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο σε αυτή τη φάση της διαδικασίας προσχώρησης. Έχει επίσης συνεχίσει να επιτελεί ομαλά τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ), και η Επιτροπή πρότεινε να περάσει στη δεύτερη φάση της Σύνδεσης.

Ικανοποιητική πρόοδος εμφανίζεται στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, ιδίως όσον αφορά την τυποποίηση και τη μετρολογία. Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων* συνεχίστηκαν οι προετοιμασίες. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*. Σχετική ήταν η πρόοδος στον χώρο του *δικαιώματος εγκατάστασης και της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών*, ιδίως όσον αφορά τις ταχυδρομικές υπηρεσίες. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ως προς την εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών και την αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων. Γενικά, η χώρα προχώρησε μετρίως σε αυτόν τον τομέα. Σχετική ήταν η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων*. Η περαιτέρω ελευθέρωση της κυκλοφορίας κεφαλαίων και των πληρωμών αποτελεί προϋπόθεση για τη μετάβαση στη δεύτερη φάση της ΣΣΣ, η οποία εξετάζεται επί του παρόντος από το Συμβούλιο. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα ευρίσκονται σε καλό δρόμο.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει, με εξαίρεση τα διορθωτικά μέτρα και τις συμβάσεις για την άμυνα. Η διοικητική ικανότητα στον τομέα των διορθωτικών μέτρων και παραχωρήσεων παραμένει μικρή. Ικανοποιητική είναι η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά το *εταιρικό δίκαιο*, ειδικότερα ως προς τον λογιστικό έλεγχο. Δεν αναγνωρίζονται ακόμα οι τίτλοι των ορκωτών λογιστών που έχουν αποκτηθεί στο εξωτερικό. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει με μέτριο ρυθμό. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *διανοητικής ιδιοκτησίας*, όπου έχουν βελτιωθεί περαιτέρω το νομοθετικό πλαίσιο και η διοικητική ικανότητα. Εντούτοις, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ως προς την εφαρμογή και την επιβολή. Γενικά, η εναρμόνιση στον τομέα αυτό είναι μέτρια.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της πολιτικής *ανταγωνισμού* με βελτίωση του ιστορικού επιβολής του νόμου. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει. Η διάθεση πόρων από τις αρχές του ανταγωνισμού πρέπει να βελτιωθεί και άλλο. Όσον αφορά τις *χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες*, σημειώθηκε πρόοδος σχετικά με τις τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματιστηριακές αγορές καθώς και τις επενδυτικές υπηρεσίες. Παραμένει προς ολοκλήρωση η εναρμόνιση με το βασικό κεκτημένο στον τομέα της υποδομής της χρηματαγοράς. Γενικά, η εναρμόνιση στον τομέα αυτόν έχει προχωρήσει μετρίως.

Πρόοδος μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης. Συνεχίστηκε η εναρμόνιση με το κεκτημένο και έχουν αρχίσει να επιβάλλονται ορισμένες βασικές διασφαλίσεις στον ανταγωνισμό. Όσον αφορά την τηλεοπτική πολιτική, αυξήθηκαν οι δραστηριότητες του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου, αλλά απαιτείται να διασφαλιστεί η εφαρμογή μιας χωρίς διακρίσεις προσέγγισης. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει μετρίως.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, όπου παραμένει μέτριος ο ρυθμός των προετοιμασιών. Προχώρησε περαιτέρω η σύσταση του

Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο. Διαρκής ανησυχία υφίσταται σε ολόκληρο τον τομέα όσον αφορά την διοικητική ικανότητα.

Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος στον τομέα της *ασφάλειας τροφίμων και της κτηνιατρικής πολιτικής*, ειδικότερα ως προς την ενίσχυση των θεσμών και την εφαρμογή προγραμμάτων εξάλειψης ζωνόσων. Μικρή πρόοδος παρατηρήθηκε στον *φυτοϋγειονομικό τομέα*, όπου δεν βελτιώθηκε ούτε η διοικητική ικανότητα ούτε ο συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της ασφάλειας τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Μικρή πρόοδος μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της *πολιτικής των μεταφορών*. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος ως προς την εναρμόνιση με το κεκτημένο των οδικών μεταφορών, αλλά όχι της οδικής ασφάλειας, που εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχίες. Πρέπει να επιτευχθεί μεγαλύτερη εναρμόνιση της σιδηροδρομικής νομοθεσίας με το κεκτημένο. Η ήδη επιτευχθείσα εναρμόνιση με το κεκτημένο ανεκόπη με μια νομική τροπολογία για να αποκλειστεί η σιδηροδρομική αγορά από τον ανταγωνισμό μέχρι την προσχώρηση στην ΕΕ. Η Επιτροπή Εξέτασης Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων πρέπει να γίνει λειτουργική προκειμένου να μπορέσει να εξελιχτεί σε ανεξάρτητο φορέα. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον *ενεργειακό τομέα*, μεταξύ άλλων με την θέση σε ισχύ της νομοθεσίας εφαρμογής που απορρέει από τον ενεργειακό νόμο του 2011. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε επίσης όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια. Πρέπει ακόμα να επιτευχθεί η πλήρης ελευθέρωση στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Περιορισμένη ήταν η πρόοδος στον τομέα της *φορολογίας*. Απαιτούνται ακόμα προσπάθειες για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με το κεκτημένο, ώστε να ενισχυθεί η πάταξη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής και να αντιμετωπιστεί το θέμα της ΤΠ και της πρόσληψης προσωπικού. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της φορολογίας προχώρησαν μετρίως.

Οι προετοιμασίες στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής* προχώρησαν και η περαιτέρω πρόοδος ήταν μικρή. Οι προετοιμασίες στον τομέα αυτό έχουν προχωρήσει. Ως προς τις *στατιστικές*, η πρόοδος που επετεύχθη αφορούσε την εναρμόνιση των στατιστικών ανά τομέα και τη διαβίβαση των δεδομένων. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα των στατιστικών προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Μικρή ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε ως προς την *κοινωνική πολιτική και την απασχόληση*. Οι δείκτες ανεργίας και φτώχειας είναι υψηλοί, ενώ η συμμετοχή γυναικών στην αγορά εργασίας παραμένει χαμηλή. Σχετική πρόοδος επετεύχθη στον τομέα του κοινωνικού διαλόγου, αλλά πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων. Κυρώθηκαν η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των προσώπων με αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση. Η πρόοδος που σημειώθηκε στην ενσωμάτωση των Ρομά, προσώπων με αναπηρίες και άλλων κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων ήταν μικρή. Ο μηχανισμός για την πρόληψη και την προστασία από διακρίσεις υφίσταται μεν, αλλά δεν είναι πλήρως λειτουργικός. Πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά η γενική διοικητική ικανότητα. Γενικά οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα δεν έχουν προχωρήσει πολύ.

Σχετική πρόοδος μπορεί να καταγραφεί στον τομέα των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*. Θεσπίστηκαν διάφορες στρατηγικές και μέτρα, γεγονός που καταδεικνύει την ισχυρή βούληση να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον. Εντούτοις, η εφαρμογή παραμένει διασκορπισμένη σε ορισμένους φορείς χωρίς κανένα συντονισμό ή με μικρή χρηματοδότηση. Τα μέτρα απαιτείται να γίνουν πλήρως αποτελεσματικά.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*. Συνεχίζεται η ανάπτυξη δικτύων μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, και η χώρα συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και την Ενεργειακή Κοινότητα. Έχει ανατεθεί μία σύμβαση και άρχισαν οι εργασίες σχετικά με τον διάδρομο X, που χρηματοδοτούνται εν μέρει από τη συνιστώσα III του ΜΠΒ. Οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Περιορισμένη ήταν η πρόοδος που μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*. Η διαχείριση των προγραμμάτων του ΜΠΒ πρέπει να βελτιωθεί ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης και έγκαιρη απορρόφηση των κονδυλίων της ΕΕ. Χρειάζεται να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου. Ειδικότερα, πρέπει να ενισχυθούν ουσιαστικά η πρόσληψη προσωπικού και οι ειδικότητές του εντός των λειτουργικών δομών και της κεντρικής υπηρεσίας χρηματοδότησης και ανάθεσης συμβάσεων του Υπουργείου Οικονομικών. Οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τον *δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα*, μεταξύ άλλων ως προς την διεκπεραίωση εκκρεμών υποθέσεων. Περαιτέρω βελτιώσεις απαιτούνται σχετικά με την εφαρμογή αξιοκρατικών διορισμών δικαστών, σαφών και προβλέψιμων λόγων απόλυσης και την ορθή χρήση των στατιστικών εργαλείων. Στον τομέα της πολιτικής για την πάταξη της διαφθοράς, το νομοθετικό πλαίσιο έχει ήδη τεθεί και η ικανότητα έχει ενισχυθεί ελαφρά: πρέπει όμως να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να αναπτυχθεί ένα ιστορικό επιδόσεων των ερευνών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων. Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, σημειώθηκε σχετική πρόοδος ως προς την ελευθερία της έκφρασης, μεταξύ άλλων με ενέργειες για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης. Οι σχετικοί φορείς πρέπει να γίνουν αποτελεσματικότεροι ως προς την προαγωγή και τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην πράξη. Η συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδας παραμένει ουσιώδες στοιχείο για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Οι προετοιμασίες στον δικαστικό τομέα και τον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Πρόοδος έχει καταγραφεί στον χώρο της *δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας*, μεταξύ άλλων ως προς τα εξωτερικά σύνορα και την τελωνειακή συνεργασία καθώς και την παρακολούθηση των επικοινωνιών. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας χορήγησης ασύλου, να διασφαλιστούν αυστηρά αξιοκρατικές προσλήψεις στην αστυνομία, να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και να βελτιωθεί η κατάσχεση ναρκωτικών. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει.

Μικρή πρόοδος μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*. Εξακολούθησε να είναι ικανοποιητικό το γενικό ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα-πλαίσιο της ΕΕ. Οι προετοιμασίες για το εθνικό πρόγραμμα επιστημονικής, ερευνητικής και αναπτυξιακής δραστηριότητας καθώς και για τη στρατηγική καινοτομίας έχουν προχωρήσει, αλλά δεν έχουν ακόμα θεσπιστεί τα σχετικά έγγραφα. Στον τομέα αυτό, η χώρα έχει μερικούς εκπληρώσει τους στόχους της.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στους τομείς της *εκπαίδευσης, κατάρτισης, νεότητας και πολιτισμού*. Η χώρα εξακολούθησε να βελτιώνει τις επιδόσεις της σχετικά με τα κοινά κριτήρια αξιολόγησης για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση το 2020. Επανατέθηκαν σε εφαρμογή τα προπαρασκευαστικά μέτρα για τα προγράμματα Δια Βίου Μάθηση και Νεολαία εν δράσει. Χρειάζεται ακόμα να γίνει ισότιμη κατανομή των επενδύσεων σε όλα τα μέρη της

χώρας και την πολυπολιτισμική κοινότητα. Στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού η χώρα σημείωσε μέτρια πρόοδο.

Περιορισμένη ήταν η πρόοδος που έγινε όσον αφορά το κεφάλαιο του *περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής*. Περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε στη μεταφορά του κεκτημένου στην εθνική νομοθεσία, ειδικότερα σε τομείς που αφορούν τη διαχείριση αποβλήτων, την ποιότητα του αέρα και τις χημικές ουσίες. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να εφαρμοστεί η εθνική νομοθεσία, μεταξύ άλλων στους τομείς της διαχείρισης των υδάτων, του ελέγχου της βιομηχανικής ρύπανσης, της προστασίας της φύσης και της κλιματικής αλλαγής. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα του περιβάλλοντος προχώρησαν με μέτριο ρυθμό ενώ στον τομέα της κλιματικής αλλαγής παραμένουν ακόμα στο αρχικό στάδιο.

Σχετική ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την *προστασία των καταναλωτών και της υγείας*, ειδικότερα σε σχέση με το νομοθετικό και το θεσμικό πλαίσιο. Η περαιτέρω πρόοδος παρεμποδίζεται από τους περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους και τις ασθενείς λειτουργικές υποδομές, ιδίως στην προστασία των καταναλωτών. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*, ειδικότερα όσον αφορά τη διοικητική και επιχειρησιακή ικανότητα. Συνέχισαν να βελτιώνονται η διυπηρεσιακή συνεργασία, η καταπολέμηση της διαφθοράς στις τελωνειακές υπηρεσίες, και η ικανότητα αντιμετώπισης της διασυνοριακής εγκληματικότητας. Οι προετοιμασίες στον τομέα της τελωνειακής ένωσης ευρίσκονται σε καλό δρόμο.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, μεταξύ άλλων όσον αφορά την κοινή εμπορική πολιτική. Ωστόσο, η θεσμική ικανότητα της χώρας δεν είναι ακόμα επαρκής ώστε να συμμετέχει πλήρως στην εμπορική, αναπτυξιακή και ανθρωπιστική πολιτική της ΕΕ. Οι προετοιμασίες στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων προχώρησαν με μέτριο ρυθμό.

Συνεχής πρόοδος πραγματοποιείται στην *εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας και άμυνας*. Η χώρα διατηρεί υψηλό επίπεδο ευθυγράμμισης με τις δηλώσεις της ΕΕ και τις αποφάσεις του Συμβουλίου, και συνεχίζει να συμμετέχει σε στρατιωτικές και μη επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων. Οι προετοιμασίες σχετικά με την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας και άμυνας έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά.

Όσον αφορά τον *δημοσιονομικό έλεγχο*, σημειώθηκε μερική πρόοδος, κυρίως σχετικά με τον εξωτερικό έλεγχο και την προστασία του ευρώ από παραχαράξεις. Ωστόσο, η χώρα παραμένει στην αρχική φάση της εφαρμογής στην πράξη του εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα αυτό παραμένουν σε αρχική φάση. Δεν σημειώθηκε ιδιαίτερη πρόοδος όσον αφορά τις *χρηματοοικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις*. Θα χρειαστεί να ενισχυθούν οι υφιστάμενες υποδομές ώστε να ολοκληρωθεί το διοικητικό πλαίσιο για τον ορθό υπολογισμό, την πρόβλεψη, τη συλλογή, την καταβολή, την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με το πλαίσιο ίδιων πόρων, ένα τομέα όπου οι προετοιμασίες είναι ακόμα στην αρχική τους φάση.

Σερβία

Η Σερβία βρίσκεται σε καλό δρόμο για την ικανοποιητική εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** και των όρων της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης. Η σταθερότητα και η λειτουργία των θεσμών διασφαλίστηκαν κατά την περίοδο πριν και μετά τις εκλογές, οι οποίες διεξήχθησαν σε προεδρικό, κοινοβουλευτικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και στη Βοϊβοδίνα. Παρά την επιβράδυνση της νομοθετικής δραστηριότητας στο εκλογικό πλαίσιο, σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στους περισσότερους τομείς. Η Σερβία συνέχισε να συνεργάζεται πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για

την Πρώην Γιουγκοσλαβία. Ο διάλογος με την Πρίστινα κατέληξε σε μια πρώτη σειρά αποτελεσμάτων, αλλά η εφαρμογή των συμφωνιών ήταν ανομοιογενής. Η εκ μέρους της Σερβίας ερμηνεία της συμφωνίας για την περιφερειακή συνεργασία και την εκπροσώπηση του Κοσσυφοπεδίου αποσαφηνίστηκε και, με την προϋπόθεση ότι συνεχίζει να εφαρμόζεται, δεν εμποδίζει πλέον την ευρεία συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία. Η νέα ηγεσία της Σερβίας υπογράμμισε τη δέσμευσή της να εφαρμόσει όλες τις συμφωνίες που έχουν ήδη επιτευχθεί στον διάλογο με την Πρίστινα, καθώς και να αρχίσει να αντιμετωπίζει τα ευρύτερα πολιτικά θέματα. Η τήρηση αυτής της δέσμευσης είναι καίριας σημασίας για να ανοίξει η επόμενη φάση της προσχώρησης της Σερβίας στην ΕΕ.

Η δημοκρατία και το κράτος δικαίον σταθεροποιήθηκαν περισσότερο. Σύμφωνα με τους διεθνείς παρατηρητές, οι εκλογές «ήταν ανοιχτές στον ανταγωνισμό, διεξήχθησαν σε ευνοϊκό περιβάλλον και η διοργάνωσή τους ήταν επαγγελματικού επιπέδου». Οι εκλογικές διαδικασίες στο Κοσσυφοπέδιο για τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές διευκολύνθηκαν από τον ΟΑΣΕ και διεξήχθησαν ομαλά. Σύμφωνα με το ψήφισμα 1244/99 του UNSCR, δεν διεξήχθησαν τοπικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο, αντίθετα από ό,τι στο παρελθόν. Το 2011, εφαρμόστηκε η νομοθεσία για τις βουλευτικές εντολές και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Ωστόσο, παρατηρήθηκε ορισμένη έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες της κρατικής εφορευτικής επιτροπής και στη διαχείριση του νέου ενιαίου εκλογικού μητρώου. Η κυβέρνηση πρέπει να δώσει συνέχεια στις συστάσεις της αποστολής εκλογικών παρατηρητών του ΟΑΣΕ/ODIHR.

Η νομοθετική δραστηριότητα του *κοινοβουλίου* μειώθηκε λόγω του εκλογικού κύκλου, άλλες όμως κοινοβουλευτικές δραστηριότητες συνεχίστηκαν κανονικά. Χρειάζονται ακόμη περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για να διασφαλιστεί ότι οι θεσμικές διατάξεις, κυρίως στον δικαστικό τομέα, ευθυγραμμίζονται πλήρως με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η *κυβέρνηση* διατηρήθηκε σταθερή και ολοκλήρωσε τη θητεία της. Τον Ιούλιο του 2012, σχηματίστηκε νέα κυβέρνηση συνασπισμού. Η νέα κυβέρνηση διατήρησε τον σαφή στρατηγικό προσανατολισμό της χώρας προς την ένταξη στην ΕΕ. Τόσο ο νέος πρόεδρος όσο και η νέα κυβέρνηση δεσμεύτηκαν να συνεχίσουν το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα της ΕΕ και να συνεργαστούν στενά για να επιτύχουν την αντίστοιχη πρόοδο. Η κυβέρνηση οφείλει να βελτιώσει τη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς κατά την χάραξη της πολιτικής και να αναπτύξει την παρακολούθηση της εφαρμογής της νέας νομοθεσίας.

Η μεταρρύθμιση της *δημόσιας διοίκησης* προχωρεί με αργό ρυθμό και παρεμποδίζεται από ανεπαρκή πολιτική δέσμευση. Το νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να ολοκληρωθεί και να εναρμονιστεί πλήρως με τα διεθνή πρότυπα. Η εφαρμογή των υφιστάμενων νόμων και της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης πρέπει να βελτιωθεί. Θα πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν συστήματα αξιοκρατικών προσλήψεων και προαγωγών. Απαιτείται να ενταθεί η παρακολούθηση των συστάσεων των ανεξάρτητων ρυθμιστικών φορέων.

Στον τομέα του *ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων από τις πολιτικές αρχές* σημειώθηκε μικρή πρόοδος. Συστάθηκε ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή, αλλά ο κοινοβουλευτικός έλεγχος παρέμεινε στο σύνολό του περιορισμένος. Μετά από μια απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, πρέπει να διασαφηνιστεί το νομικό πλαίσιο της παρακολούθησης των επικοινωνιών από τις υπηρεσίες ασφαλείας και πληροφοριών.

Όσον αφορά τον *δικαστικό κλάδο*, σημειώθηκε μικρή πρόοδος, ιδίως στην εφαρμογή της νέας νομοθεσίας που αποσκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος. Η αναθεώρηση της ανανέωσης της εντολής των δικαστών και των εισαγγελέων δεν κάλυψε τις υφιστάμενες ελλείψεις και ανατράπηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο διέταξε την επαναφορά όλων των δικαστών και εισαγγελέων που είχαν προσφύγει κατά

της μη ανανέωσης της θητείας. Υποθέσεις που παραπέμφθηκαν από το Συνταγματικό Δικαστήριο θα πρέπει να εκδικαστούν ταχέως και σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Πρέπει να θεσπιστεί ένα σύστημα επαγγελματικής αξιολόγησης, αποτελεσματικών πειθαρχικών κανόνων και ισχυρότερων ρητρών ακεραιότητας. Για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών, οι αρχές θα πρέπει να εξετάσουν πρόσθετα μέτρα για να ενισχύσουν την ανεξαρτησία, την αμεροληψία, την ικανότητα, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού κλάδου, και ιδίως διαφανή κριτήρια για τους διορισμούς των δικαστών και των εισαγγελέων, την αρχική και την ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση υπό την ευθύνη της δικαστικής ακαδημίας, την αξιολόγηση των εν υπηρεσία δικαστών και εισαγγελέων, συμπεριλαμβανομένων των νεοδιορισθέντων το 2009, τις ρήτρες ακεραιότητας και τον εξορθολογισμό των δικαστηρίων. Για να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις, χρειάζεται επικαιροποίηση της στρατηγικής για τη δικαστική μεταρρύθμιση, συνοδευόμενη από σχέδιο δράσης για την εφαρμογή της στρατηγικής, βάσει μιας λειτουργικής επανεξέτασης.

Συνεχίστηκε η εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Αυξήθηκαν οι επιχειρήσεις της υπηρεσίας πάταξης της διαφθοράς, κυρίως σε σχέση με τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Εντούτοις, η διαφθορά εξακολουθεί να επικρατεί σε πολλούς τομείς και να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Αναμένονται ακόμη μια νέα στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης για την πάταξη της διαφθοράς. Η εφαρμογή του νομικού πλαισίου και η αποτελεσματικότητα των οργάνων για την καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να υιοθετηθεί μια περισσότερο προδραστική προσέγγιση όσον αφορά την έρευνα και τη δίωξη της διαφθοράς και ο δικαστικός τομέας πρέπει να αυξήσει βαθμιαία τις επιδόσεις σε καταδικαστικές αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων υψηλού επιπέδου υποθέσεων, ιδίως σε υποθέσεις κατάχρησης δημοσίου χρήματος. Χρειάζονται ισχυρότερη πολιτική καθοδήγηση και αποτελεσματικότερος διυπηρεσιακός συντονισμός προκειμένου να βελτιωθούν σημαντικά οι επιδόσεις στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, το νομικό πλαίσιο είναι σε γενικές γραμμές κατάλληλο και συνεχίζει να εφαρμόζεται. Η βελτίωση του διυπηρεσιακού συντονισμού και της περιφερειακής και διεθνούς συνεργασίας οδήγησε σε συγκεκριμένα αποτελέσματα κατά των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Το οργανωμένο έγκλημα παραμένει σοβαρό πρόβλημα στη Σερβία, ιδίως όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και το λαθρεμπόριο ναρκωτικών. Το μητρώο ερευνών και καταδικαστικών αποφάσεων πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω.

Τα δικαιώματα του ανθρώπου συνεχίζουν να γίνονται κατά κανόνα σεβαστά και σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στους τομείς των **δικαιωμάτων του ανθρώπου και της προστασίας των μειονοτήτων**. Έχουν δημιουργηθεί το νομοθετικό και το θεσμικό πλαίσιο για τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες όσον αφορά την εφαρμογή των διεθνών μέσων.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Η ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη και γίνεται κατά κανόνα σεβαστή, αλλά η παρέλαση ομοφυλοφίλων απαγορεύτηκε και πάλι, τον Οκτώβριο του 2012. Η κυβερνητική υπηρεσία για τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών υπήρξε πολύ δραστήρια. Το νομικό πλαίσιο για την ελευθερία της έκφρασης έχει θεσπιστεί, αλλά η βία και οι απειλές κατά των δημοσιογράφων εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Η εφαρμογή της στρατηγικής για τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να επιταχυνθεί. Η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και του θρησκευάτος είναι γενικά σεβαστή, αλλά η διαδικασία καταχώρισης για τις θρησκευτικές κοινότητες εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από έλλειψη διαφάνειας και συνοχής. Ο εθνικός μηχανισμός πρόληψης των βασανιστηρίων

άρχισε να λειτουργεί, αλλά χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση. Αν και άρχισε να λειτουργεί μια νέα εγκατάσταση, ο υπερπληθυσμός στο σωφρονιστικό σύστημα εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, χρειάζεται ακόμη να αναπτυχθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα δωρεάν νομικής συνδρομής.

Έχει θεσπιστεί το νομικό πλαίσιο για την προστασία των *κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων*. Χρειάζονται περαιτέρω μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, καθώς και αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τη βελτίωση της προστασίας των γυναικών και των παιδιών από κάθε μορφής βίας. Οι ομάδες που υφίστανται περισσότερες διακρίσεις είναι οι Ρομά, άτομα με αναπηρία και οι σεξουαλικές μειονότητες. Είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί μια προδραστική προσέγγιση για τη βελτίωση της ένταξης των λεσβιών, ομοφυλόφιλων και διεμφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔ), καθώς και για τη βελτίωση της κατανόησης αυτού του θέματος από την κοινωνία. Ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να βελτιωθεί και να δοθεί μία λύση στο θέμα των κριτηρίων αντιπροσωπευτικότητας των κοινωνικών εταίρων. Όσον αφορά τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, έχει ξεκινήσει η εφαρμογή του νόμου του 2011 για την επιστροφή των περιουσιακών στοιχείων.

Έχει θεσπιστεί το νομικό πλαίσιο για την *προστασία των μειονοτήτων* και γενικά τηρείται. Πραγματοποιήθηκαν ορισμένα θετικά βήματα όσον αφορά τη βελτίωση της κατάστασης των μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά. Καθιερώθηκε η υποβολή τακτικών χρηματοοικονομικών εκθέσεων από τα εθνικά συμβούλια μειονοτήτων. Χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για τις μειονότητες σε όλη τη Σερβία και να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που επισημαίνονται. Η Σερβία πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να στηρίξει την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στις περιοχές Sandzak και Presevo, Bujanovac και Medvedja. Η κατάσταση εξακολουθεί να είναι δυσχερής για τους Ρομά, καθώς και για τους πρόσφυγες και τους εσωτερικά εκτοπισμένους πληθυσμούς.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Σερβία συνέχισε να συνεργάζεται πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Η Σερβία συνέχισε να παρέχει ομαλή και ταχεία πρόσβαση σε έγγραφα και μάρτυρες, στο πλαίσιο των υπό εξέλιξη ή σχεδιαζόμενων δικών του ICTY. Στο εσωτερικό, συνεχίζεται η εξέταση των εγκλημάτων πολέμου και εντατικοποιήθηκε η περιφερειακή συνεργασία και η ανταλλαγή των πληροφοριών. Ωστόσο, η Σερβία πρέπει να εντείνει περισσότερο τις έρευνες στα δίκτυα βοήθειας πρώην φυγόδικων του ICTY προκειμένου να υπάρξουν απτά αποτελέσματα.

Η πολιτική της Σερβίας όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο εξακολουθεί να είναι σύμφωνη με τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ και τις κοινές θέσεις της ΕΕ για την ακεραιότητα του καταστατικού της Ρώμης. Η Σερβία δεν έχει συνάψει καμιά διμερή συμφωνία περί ασυλίας.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε σε σχέση με τη διαδικασία της δήλωσης του Σεράγεβο. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Κροατία, το Μαυροβούνιο και η Σερβία συνέχισαν να συνεργάζονται για την εξεύρεση βιώσιμων λύσεων για τους πρόσφυγες οι οποίοι είχαν εκτοπιστεί λόγω των ένοπλων συγκρούσεων κατά τη δεκαετία του 1990. Οι τέσσερις χώρες υπέγραψαν μια υπουργική δήλωση και συμφώνησαν για ένα περιφερειακό πρόγραμμα στέγασης που βοηθά περίπου 27 000 νοικοκυριά ή 74 000 άτομα. Σε διεθνή διάσκεψη χορηγών, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο τον Απρίλιο του 2012, υποσχέθηκαν να διαθέσουν 265 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του προγράμματος. Η καλή συνεργασία πρέπει να συνεχιστεί για όλα τα εκκρεμούντα θέματα της διαδικασίας.

Η Σερβία πρέπει να πραγματοποιήσει περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη μιας ορατής και σταθερής βελτίωσης των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο, η οποία αποτελεί τη

βασική προτεραιότητα που καθορίζεται στη γνώμη της Επιτροπής για την αίτηση προσχώρησης της Σερβίας. Στον διάλογο με την Πρίστινα επετεύχθησαν νέα αποτελέσματα, με συμφωνίες για περιφερειακή συνεργασία και αντιπροσώπευση του Κοσσυφοπεδίου, καθώς και για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων/ορίων. Η ερμηνεία που δίνεται από τη Σερβία στη συμφωνία για την περιφερειακή συνεργασία και την αντιπροσώπευση του Κοσσυφοπεδίου αποσαφηνίστηκε σύντομα μετά από τον σχηματισμό νέας κυβέρνησης και, με την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει να εφαρμόζεται, δεν παρεμποδίζει πλέον την ευρεία συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία. Τον Σεπτέμβριο του 2012, η Σερβία υπέγραψε επίσης το τεχνικό πρωτόκολλο IBM (ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων), το οποίο όμως χρειάζεται να εφαρμοστεί. Η εφαρμογή άλλων συμφωνιών που επετεύχθησαν στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας, του κτηματολογίου, των ληξιαρχικών μητρώων, των τελωνειακών σφραγίδων και της αμοιβαίας αποδοχής των διπλωμάτων έχει γενικά προχωρήσει. Μετά τις εκλογές και την ανάληψη της εξουσίας από τη νέα ηγεσία της Σερβίας, η χώρα πρέπει να συνεχίσει να συμμετέχει εποικοδομητικά στην επόμενη φάση του διαλόγου, προκειμένου να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος προς την κατεύθυνση μιας ορατής και σταθερής βελτίωσης των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο.

Η Σερβία διατήρησε καλό επίπεδο σχέσεων με τους γείτονές της και την ενεργό συμμετοχή της στην περιφερειακή συνεργασία, ιδίως με τις προεδρίες που ασκεί στην διαδικασία συνεργασίας στη νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), στην περιφερειακή πρωτοβουλία για τη μετανάστευση, το άσυλο και τους πρόσφυγες (MARRI), στην πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου (AII) και στην οικονομική συνεργασία της Μαύρης Θάλασσας (BSEC). Συνεχίζει να διαδραματίζει ενεργό ρόλο και στο συμβούλιο περιφερειακής συνεργασίας (RCC), καθώς και στη συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA).

Η **οικονομία** της Σερβίας συνέχισε να αναπτύσσεται το 2011 κατά 1,6%, αλλά η ανάκαμψη εξασθένησε σημαντικά το δεύτερο εξάμηνο του έτους, προτού μετατραπεί σε ύφεση το πρώτο εξάμηνο του 2012. Η ανεργία έφθασε σε 25%. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού έφθασε στο 5% το 2011 και το πρώτο εξάμηνο του 2012 ήταν ακόμη υψηλότερο. Τον Σεπτέμβριο του 2001, η Σερβία εισήλθε σε προληπτική συμφωνία «stand-by» με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αλλά η ολοκλήρωση της πρώτης αναθεώρησης αναβλήθηκε, επειδή ο προϋπολογισμός 2012 απέκλινε από το συμφωνηθέν δημοσιονομικό πρόγραμμα. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις σταμάτησαν ως επί το πλείστον κατά την προεκλογική περίοδο. Η ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας αμφισβητήθηκε σοβαρά από τη θέσπιση των τροποποιήσεων του νόμου για την Εθνική Τράπεζα της Σερβίας, τον Αύγουστο. Τον Σεπτέμβριο του 2012, το ΔΝΤ διεξήγαγε διερευνητική αποστολή, αλλά δεν έχουν επαναληφθεί ακόμη οι συνομιλίες για συμφωνία «stand-by».

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, κατά την περίοδο αναφοράς δεν σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος προς την καθιέρωση μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Η Σερβία πρέπει να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να αναδιαρθρώσει την οικονομία της, προκειμένου να αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης.

Η συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες της οικονομίας της αγοράς διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό, αλλά χρειάζεται νέα ώθηση. Οι βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι εξωτερικής χρηματοδότησης μετριάζονται από τα σημαντικά ακόμη αποθέματα ξένου συναλλάγματος και την ευνοϊκή δομή του εξωτερικού χρέους, όπου επικρατεί σε μεγάλο βαθμό το μακροπρόθεσμο χρέος. Η ολοκλήρωση των εμπορικών συναλλαγών με την ΕΕ παραμένει σε υψηλό επίπεδο. Ο τραπεζικός τομέας διαθέτει ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαιοποίησης και ρευστότητας. Η Κεντρική Τράπεζα ενέτεινε την επιτήρηση του τραπεζικού τομέα. Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα για την επιτάχυνση και τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά.

Επίσης, ελήφθησαν περιορισμένα μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως στους τομείς του εταιρικού δικαίου και της πολιτικής για τις ΜΜΕ.

Εντούτοις, το σημαντικό δημοσιονομικό έλλειμμα περιόρισε την αποτελεσματικότητα του συνδυασμού των μέτρων μακροοικονομικής πολιτικής και το κύριο βάρος της προσαρμογής έπεσε στη νομισματική πολιτική η οποία εξακολουθεί να περιορίζεται από τον υψηλό βαθμό εξάρτησης από το ευρώ («ευρωπαϊκή») της οικονομίας. Οι συνθήκες της αγοράς εργασίας επιδεινώθηκαν έντονα και αυξήθηκε η ανεργία. Η δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης αποτελεί ύψιστη πρόκληση. Η χαλαρή δημοσιονομική πολιτική και η αύξηση των επιπέδων κρατικού χρέους περιορίζουν με ταχύ ρυθμό τα δημοσιονομικά περιθώρια για άμβλυνση περαιτέρω κλυδωνισμών της οικονομίας. Είναι αναγκαίο να ληφθούν επείγοντα και αποφασιστικής σημασίας μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης, συνοδευόμενα από συστημικές μεταρρυθμίσεις του δημόσιου τομέα, προκειμένου να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Οι καθυστερήσεις που παρατηρούνται στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις δεν αφήνουν επίσης χώρο σε μέτρα πολιτικής που θα ευνοούσαν την ανάπτυξη. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή για την περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη ενός δυναμικού ιδιωτικού τομέα δεν έχει σημειώσει πρόοδο και η κρατική παρέμβαση στην οικονομία παραμένει πολύ υψηλή. Η ιδιωτικοποίηση και η αναδιάρθρωση των κρατικών επιχειρήσεων προχώρησε με πολύ αργό ρυθμό, ενώ υπήρξαν ακόμη και ορισμένες περιπτώσεις όπου οι πρώτες ιδιωτικοποιήσεις αντιστράφηκαν. Η προβλεψιμότητα του δικαίου παραμένει αδύναμη και η ασάφεια των σχετικών με την ιδιοκτησία δικαιωμάτων εξακολουθεί να παρεμποδίζει τις οικονομικές δραστηριότητες. Ο άτυπος τομέας παραμένει σημαντική πρόκληση.

Όσον αφορά την **ικανότητα** της Σερβίας **να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους**, η χώρα συνέχισε να ευθυγραμμίζει τη νομοθεσία της με τις απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, αν και με βραδύτερο ρυθμό, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες τόσο της κυβέρνησης όσο και του κοινοβουλίου μειώθηκαν κατά τη διάρκεια του εκλογικού έτους. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά το εταιρικό δίκαιο, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τις στατιστικές και την τελωνειακή ένωση. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες, ιδίως στους τομείς του δικαστικού κλάδου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης, του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στον δημοσιονομικό έλεγχο. Η ενδιάμεση συμφωνία (ΕΣ) της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης συνέχισε να εφαρμόζεται ομαλά χωρίς εκκρεμούντα θέματα. Η Σερβία συνεχίζει να παρουσιάζει θετικό απολογισμό όσον αφορά τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της ΕΣΣ/ΕΑ.

Σχετική πρόοδος πραγματοποιήθηκε στον τομέα της *ελεύθερης διακίνησης των εμπορευμάτων*, όπου οι προετοιμασίες έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Τα ενωσιακά πρότυπα εξακολουθούν να εφαρμόζονται και ο οργανισμός πιστοποίησης της Σερβίας κατέστη πλήρες μέλος της ευρωπαϊκής συνεργασίας για την πιστοποίηση. Η επιτήρηση της αγοράς εξακολουθεί να παρουσιάζει υψηλό βαθμό κατακερματισμού και οι επιθεωρήσεις εξακολουθούν να επιβάλλουν περιττά υψηλό διοικητικό βάρος στις επιχειρήσεις. Η εφαρμογή της νομοθεσίας, η διοικητική ικανότητα και ο συντονισμός μεταξύ των οργάνων πρέπει να ενισχυθούν. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων*, όπου οι προετοιμασίες έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να βελτιωθεί και να προχωρήσουν οι προετοιμασίες για τη συμμετοχή στο ευρωπαϊκό δίκτυο υπηρεσιών απασχόλησης.

Στον τομέα του *δικαιώματος εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών*, σημειώθηκε μικρή πρόοδος, ενώ σχετική πρόοδος πραγματοποιήθηκε στον τομέα της *ελεύθερης διακίνησης των κεφαλαίων*, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες

για να εναρμονιστεί με το κεκτημένο η νομοθεσία για τις βραχυπρόθεσμες πράξεις σε κεφάλαιο, τον τομέα των ακινήτων και τα συστήματα πληρωμών, καθώς και για να επιταχυνθεί η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Γενικά, η εναρμόνιση σε αυτούς τους τομείς έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως στις εταιρικές σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Η Σερβία πρέπει να συνεχίσει να καταβάλλει σταθερές προσπάθειες για την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, και ιδίως να αποφεύγει τις παρατυπίες στη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση. Πρέπει να διασφαλιστεί ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των κύριων ενδιαφερομένων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των ελεγκτικών και δικαστικών οργάνων. Θα πρέπει να ενισχυθούν ουσιαστικά οι επιδόσεις όσον αφορά την επιβολή της εφαρμογής καθώς και οι διοικητικές ικανότητες της υπηρεσίας δημοσιονομικού ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών η οποία είναι επιφορτισμένη με την επιτήρηση των δημόσιων συμβάσεων. Η εναρμόνιση σε αυτόν τον τομέα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Ικανοποιητική πρόοδος έχει επιτευχθεί στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει ικανοποιητικά, με τη θέση σε ισχύ ενός νέου νόμου, τον Φεβρουάριο του 2012, και την έγκριση πολλών τροποποιήσεων αυτού του νόμου. Όσον αφορά τη λογιστική και τον έλεγχο των επιχειρήσεων, πρέπει να επιταχυνθούν οι προσπάθειες σε σχέση με την ανεξάρτητη δημόσια εποπτεία και τη διασφάλιση της ποιότητας και της έρευνας. Η Σερβία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στην εναρμόνιση με το ενωσιακό κεκτημένο στον τομέα των δικαιωμάτων *πνευματικής ιδιοκτησίας* και με την εφαρμογή της στρατηγικής 2011-2015 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Πρέπει ακόμα να συσταθεί ένας επίσημος μηχανισμός συντονισμού και συνεργασίας με τα όργανα που είναι επιφορτισμένα με την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η εναρμόνιση σε αυτόν τον τομέα έχει προχωρήσει.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *πολιτικής ανταγωνισμού*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει μετρίως. Η αρχή ανταγωνισμού ενίσχυσε την ικανότητά της και η αρχή κρατικών ενισχύσεων αύξησε τις επιδόσεις της όσον αφορά την επιβολή της νομοθεσίας, πρέπει όμως να βελτιωθούν οι εκ των προτέρων κοινοποιήσεις των μέτρων κρατικών ενισχύσεων. Τόσο στον τομέα των αντιμονοπωλιακών κανόνων και των κανόνων για τις συγχωνεύσεις όσο και στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, χρειάζονται περαιτέρω μέτρα. Η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα των *δημοσιονομικών υπηρεσιών*, όπου ελήφθησαν μέτρα για την εφαρμογή των απαιτήσεων της Βασιλείας II. Η νομοθεσία της Σερβίας πρέπει να εναρμονιστεί περαιτέρω με το κεκτημένο και να εφαρμοστεί αποτελεσματικά μεσοπρόθεσμα. Η εναρμόνιση σε αυτόν τον τομέα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Μικρή πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει μετρίως. Το γενικό καθεστώς έγκρισης για τους παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ετέθη πλήρως σε ισχύ και έχουν εισαχθεί ορισμένες βασικές εγγυήσεις στον τομέα του ανταγωνισμού. Έχει δρομολογηθεί η μετάβαση από τις αναλογικές σε ψηφιακές ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Η οικονομική ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών τηλεπικοινωνιών πρέπει να αυξηθεί περαιτέρω και το νομοθετικό πλαίσιο της Σερβίας να εναρμονιστεί με το κεκτημένο.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών στατιστικών. Οι διαρθρώσεις και οι πόροι για την εφαρμογή της αγροτικής ανάπτυξης στο πλαίσιο του μέσου προενταξιακής βοήθειας για την αγροτική ανάπτυξη (IPARD) έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά, αλλά χρειάζεται απαραίτητα επιπλέον ανάπτυξη της ικανότητας. Γενικά, στον τομέα αυτό η εναρμόνιση βρίσκεται ακόμη

σε αρχικό στάδιο. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*, όπου οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει μετρίως. Χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των οργάνων που εμπλέκονται στον έλεγχο της ασφάλειας της τροφικής αλυσίδας, ιδίως των κτηνιατρικών, φυτοϋγειονομικών και εθνικών εργαστηρίων αναφοράς. Απαιτούνται προσπάθειες για την αναβάθμιση των επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών, τη διαχείριση των ζωικών υποπροϊόντων και των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *αλιείας*. Πρέπει να βελτιωθεί η συγκέντρωση δεδομένων για την αγορά και να καθιερωθεί ένα εθνικό σύστημα πιστοποίησης αλιευμάτων για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές αλιευτικών προϊόντων. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα σημείωσαν μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα της *πολιτικής των μεταφορών*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως στις οδικές, τις εσωτερικές πλωτές και τις αεροπορικές μεταφορές. Πρέπει να θεσπιστούν νόμοι για τους σιδηροδρόμους και την ασφάλεια και διαλειτουργικότητα των σιδηροδρόμων. Πρέπει να δοθεί προσοχή στη χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στην αγορά· χρειάζεται να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τον διαχωρισμό του διαχειριστή των υποδομών και του φορέα εκμετάλλευσης των σιδηροδρόμων, καθώς και τη δημιουργία ενός ρυθμιστικού φορέα. Απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας, ιδίως όσον αφορά την επιβολή του νόμου και τις επιθεωρήσεις. Γενικά, η εναρμόνιση της Σερβίας σε αυτόν τον τομέα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα της *ενέργειας* καταγράφεται μικρή πρόοδος. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για να επιτευχθεί πραγματικό άνοιγμα της αγοράς, καθώς και διαχωριζόμενα και κοστοστρεφή τιμολόγια. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί η νομοθεσία πλαίσιο για την ορθολογική χρήση της ενέργειας καθώς και η νομοθεσία για τα αποθέματα βασικών προϊόντων. Πρέπει να ενισχυθούν ο ρόλος και η ανεξαρτησία του οργανισμού ενεργείας και της ρυθμιστικής αρχής για τα πυρηνικά. Η Σερβία πρέπει να αντιμετωπίσει επείγοντως το θέμα της υπαγωγής του Κοσσυφοπεδίου στον περιφερειακό μηχανισμό διαμετακόμισης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως αναφέρεται στην αιτιολογημένη γνώμη της ενεργειακής κοινότητας. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα της *φορολογίας*, καταγράφεται σχετική πρόοδος με την εφαρμογή της στρατηγικής της Σερβίας για τη διαχείριση των φόρων στον τομέα των επιχειρήσεων. Πρέπει να συνεχιστεί ο εκσυγχρονισμός. Η αντιμετώπιση της παραοικονομίας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Απαιτούνται ουσιαστικές προσπάθειες για τη βελτίωση του συστήματος ΤΠ, της επικοινωνίας με τους φορολογούμενους, καθώς και για τη περαιτέρω εναρμόνιση της νομοθεσίας για τους φόρους κατανάλωσης. Γενικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Δεν καταγράφεται πρόοδος στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*, όπου η εναρμόνιση έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο. Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του νόμου για την Κεντρική Τράπεζα υπονομεύουν την ανεξαρτησία της και αποτελούν, συνεπώς, σημαντική οπισθοδρόμηση όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο. Η ικανότητα για τη χάραξη και τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής πρέπει να βελτιωθεί περισσότερο. Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών*, όπου η Σερβία σημειώνει μέτρια πρόοδο. Η απογραφή πληθυσμού και κατοικίας διεξήχθη σύμφωνα με τα σχέδια. Η ικανότητα της στατιστικής υπηρεσίας θα πρέπει να ενισχυθεί κατά τα επόμενα έτη, ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης εφαρμογή του κεκτημένου στον τομέα της στατιστικής.

Σχετική πρόοδος καταγράφεται στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*, ιδίως στους τομείς της πολιτικής για την απασχόληση, της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία και της κοινωνικής ένταξης. Εντούτοις, οι πολιτικές απασχόλησης εν γένει επηρεάζονται από δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις και περιορισμένες χορηγήσεις από τον προϋπολογισμό και πρέπει να ενισχυθούν. Απαιτούνται επίσης αυξημένες προσπάθειες για

την αναδιάρθρωση και τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής προστασίας και της αποκατάστασης της διατηρησιμότητας. Συνολικά, η Σερβία άρχισε να αντιμετωπίζει τις προτεραιότητές της σε αυτόν τον τομέα.

Έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*, όπου οι προετοιμασίες προχωρούν. Η Σερβία εφαρμόζει το νόμο για τις μικρές επιχειρήσεις με τον ενδεδειγμένο τρόπο.

Η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*, όπου οι προετοιμασίες έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Συνεχίζει να αναπτύσσει τα δίκτυα μεταφορών και ενεργείας και να συμμετέχει ενεργά στο έργο του παρατηρητήριου μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και στην ενεργειακή κοινότητα. Εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση των νέων διασυνδέσεων των δικτύων ενέργειας και μεταφορών. Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*, όπου οι προετοιμασίες προχωρούν. Η Σερβία ολοκλήρωσε τα προπαρασκευαστικά στάδια για την αποκεντρωμένη διαχείριση του ΜΠΒ για τέσσερις συνιστώσες. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η κατάλληλη ικανότητα εφαρμογής. Πρέπει να βελτιωθεί ο προγραμματισμός, ιδίως από την άποψη της προετοιμασίας μιας στέρεης σειράς έργων βασιζόμενων σε σχετικές στρατηγικές.

Όσον αφορά τον *δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα*, σημειώθηκε μικρή πρόοδος. Η αναθεώρηση της διαδικασίας ανανέωσης της εντολής των δικαστών και των εισαγγελέων δεν κάλυψε τις υφιστάμενες ελλείψεις και ακυρώθηκε από το συνταγματικό δικαστήριο, το οποίο διέταξε την επαναφορά όλων των δικαστών και των εισαγγελέων που είχαν προσφύγει στο δικαστήριο για μη ανανέωση της θητείας τους. Χρειάζεται νέα στρατηγική για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα βάσει μιας λειτουργικής ανάλυσης. Συνεχίστηκε η εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Εντούτοις, δεν έχει ακόμη χαραχθεί νέα στρατηγική, ούτε έχει καταρτισθεί νέο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Απαιτείται ισχυρότερη πολιτική κατεύθυνση, αποτελεσματικότερος διυπηρεσιακός συντονισμός, καθώς και μια προδραστική προσέγγιση όσον αφορά την έρευνα και τη δίωξη της διαφθοράς. Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, η νομοθεσία έχει θεσπιστεί και σε γενικές γραμμές τηρείται. Η ελευθερία της έκφρασης είναι γενικά κατοχυρωμένη, αλλά πρέπει να επιταχυνθεί η εφαρμογή της στρατηγικής για τα μέσα ενημέρωσης. Οι διακρίσεις λόγω εθνότητας, φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένες και απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων. Είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί προδραστική προσέγγιση για την καλύτερη ένταξη των ΛΟΑΔ ατόμων και χρειάζεται να κατανοηθεί καλύτερα το θέμα αυτό από την κοινωνία. Έχουν ληφθεί ορισμένα θετικά μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης των μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, απαιτούνται όμως επιπλέον προσπάθειες για να επιτευχθεί η συνεπής εφαρμογή της νομοθεσίας σε όλη τη Σερβία. Συνολικά, η Σερβία άρχισε να υλοποιεί τις προτεραιότητές της σε αυτόν τον τομέα.

Η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*. Η Σερβία συμμετέχει ενεργά στη διεθνή αστυνομική και δικαστική συνεργασία και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου έχουν σε γενικές γραμμές επαρκή ικανότητα για να διεξάγουν τις συνήθεις έρευνες. Χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες για να αυξηθούν οι ικανότητες διεξαγωγής σύνθετων ερευνών και για να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και του δικαστικού τομέα. Πρέπει να δημιουργηθεί ιστορικό επιδόσεων όσον αφορά τις προδραστικές έρευνες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα των *επιστημών και της έρευνας*, καταγράφεται μικρή πρόοδος. Τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα παραμένουν χαμηλές και η Σερβία χρειάζεται γενικά να ενισχύσει την εθνική ερευνητική της ικανότητα. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν ικανοποιητικά. Μικρή πρόοδος καταγράφηκε στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*, όπου η ευθυγράμμιση σημειώνει μέτρια πρόοδο. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την άρση των κοινωνικών αποκλεισμών στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και την καθιέρωση προτύπων διασφάλισης της ποιότητας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η βελτίωση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση και οι μεταρρυθμίσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση και τον τομέα της κατάρτισης πρέπει να επιταχυνθούν. Η δημοσιονομική διαχείριση και ο δημοσιονομικός έλεγχος χρειάζεται ακόμη να ενισχυθούν, ενόψει της συμμετοχής της Σερβίας στο μελλοντικό πρόγραμμα «Παιδιά, Νεολαία και Αθλητισμός».

Σχετική πρόοδος έχει επιτευχθεί στον τομέα του *περιβάλλοντος*, όπου συνεχίστηκε η εναρμόνιση με το κεκτημένο και η κύρωση διεθνών περιβαλλοντικών συμβάσεων. Απαιτούνται περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες για να εφαρμοστεί η εθνική νομοθεσία, ιδίως στους τομείς της διαχείρισης των υδάτων, του ελέγχου της βιομηχανικής ρύπανσης και της διαχείρισης των κινδύνων, της προστασίας της φύσης και της ποιότητας του αέρα. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί προτεραιότητα. Στον τομέα της *κλιματικής αλλαγής*, επετεύχθη μικρή πρόοδος. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της δράσης για το κλίμα, με τον καθορισμό μιας πιο στρατηγικής προσέγγισης για τη χώρα, την εναρμόνιση και την εφαρμογή του ενωσιακού *κεκτημένου* για το κλίμα, καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της διοργανικής συνεργασίας. Συνολικά, η Σερβία άρχισε να υλοποιεί τις προτεραιότητές της σε αυτούς τους τομείς.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Χρειάζονται προσπάθειες για την εστίαση στην εφαρμογή του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και την περαιτέρω εναρμόνιση με το κεκτημένο. Πρέπει να ενισχυθεί ο διατομεακός συντονισμός μεταξύ των σχετικών φορέων και της διοικητικής ικανότητας στους τομείς της προστασίας των καταναλωτών και της δημόσιας υγείας.

Η Σερβία πραγματοποίησε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*, θεσπίζοντας νέους νόμους και καταβάλλοντας σταθερές προσπάθειες για να βελτιώσει τη διοικητική ικανότητα, ιδίως στον τομέα των ελέγχων και των εκ των υστέρων ελέγχων. Η Σερβία χρειάζεται επίσης να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του ενωσιακού κεκτημένου στα διοικητικά σύνορα/μεθοριακή γραμμή με το Κοσσυφοπέδιο. Η σχετική με την ασφάλεια τελωνειακή νομοθεσία πρέπει να εφαρμοστεί και το σύστημα επεξεργασίας των τελωνειακών διασαφήσεων να ανανεωθεί ή να αναβαθμιστεί. Συνολικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της τελωνειακής ένωσης προχωρούν ικανοποιητικά.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Η προσχώρηση στον ΠΟΕ εκκρεμεί, εν αναμονή της ολοκλήρωσης των διμερών διαπραγματεύσεων. Στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας*, η Σερβία βελτίωσε σημαντικά την ευθυγράμμισή της με τις δηλώσεις της ΚΠΑΑ της ΕΕ και απέδειξε τη σταθερή δέσμευσή της να συμμετέχει στις πολιτικές και στρατιωτικές επιχειρήσεις διαχείρισης των κρίσεων. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν ικανοποιητικά.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, ιδίως όσον αφορά τους εξωτερικούς ελέγχους. Χρειάζονται σημαντικές προσπάθειες για να αναπτυχθεί η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και ο έλεγχος που βασίζεται στην αρχή της

υποχρέωσης λογοδοσίας των διευθυντικών στελεχών. Δεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών διατάξεων*. Θα πρέπει να αναπτυχθεί σε εύθετο χρόνο η αναγκαία διοικητική υποδομή, μεταξύ άλλων, ο συντονισμός και οι οργανωτικοί και διαδικαστικοί σύνδεσμοι μεταξύ των διαφόρων θεσμικών οργάνων που συνεργάζονται στο πλαίσιο του συστήματος των ιδίων πόρων. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

Αλβανία

Η πολιτική συμφωνία του Νοεμβρίου 2011 μεταξύ της κυβερνώσας πλειοψηφίας και της αντιπολίτευσης σήμανε την έξοδο από το πολιτικό αδιέξοδο που είχε προκύψει από τις βουλευτικές εκλογές του 2009. Η συμφωνία αυτή ορίζει να πραγματοποιηθεί εκλογική και κοινοβουλευτική μεταρρύθμιση και να δημιουργηθεί το πολιτικό κλίμα για κοινές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε άλλους τομείς. Έκτοτε, ο πολιτικός διάλογος και η συνεργασία βελτιώθηκαν σημαντικά, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί πρόοδος σε κείριους τομείς μεταρρύθμισης, συμπεριλαμβανομένης της εκλογικής μεταρρύθμισης. Ενώ οι προεδρικές εκλογές διεξήχθησαν σύμφωνα με το σύνταγμα, η πολιτική διαδικασία που ακολουθήθηκε δεν βασίστηκε στον θετικό διακομματικό διάλογο που δρομολογήθηκε τον Νοέμβριο. Παρά ορισμένα επεισόδια συγκρουσιακής ρητορικής μεταξύ της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης, συνεχίστηκε η εφαρμογή της πολιτικής συμφωνίας. Συνολικά, η Αλβανία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** προσχώρησης στην ΕΕ, χάρη στην εφαρμογή ορισμένων μεταρρυθμίσεων που καθορίζονται ως ουσιαστικές προτεραιότητες στη γνώμη της Επιτροπής του 2010³. Έχει διαπιστωθεί ικανοποιητική πρόοδος σε βασικούς τομείς πολιτικής μεταρρύθμισης, όπως η ορθή λειτουργία του κοινοβουλίου, η θέσπιση εκκρεμούντων νόμων που απαιτούν ενισχυμένη πλειοψηφία, ο διορισμός του Διαμεσολαβητή και η διαδικασία ακρόασης και ψηφοφορίας στο κοινοβούλιο για διορισμούς στο ανώτατο δικαστήριο, καθώς και η τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τις εκλογές, με αποτέλεσμα την υλοποίηση των τεσσάρων σχετικών βασικών προτεραιοτήτων. Η Αλβανία βρίσκεται σε καλό δρόμο προς την υλοποίηση των δύο βασικών προτεραιοτήτων που αφορούν τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων.

Όσον αφορά τις υπόλοιπες έξι βασικές προτεραιότητες, έχει σημειωθεί μέτρια πρόοδος στη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς, όπως, για παράδειγμα, η μεταρρύθμιση του συστήματος ασυλίας των δημόσιων υπαλλήλων και των δικαστών, και η θέσπιση του νόμου για τα διοικητικά δικαστήρια, καθώς και ανομοιογενής πρόοδος όσον αφορά τις πολιτικές κατά των διακρίσεων, ιδίως τις πολιτικές που αποσκοπούν στην προστασία των μειονοτήτων και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης της κοινότητας των Ρομά. Στην πρόοδο που σημειώθηκε σχετικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και στον τομέα της μεταρρύθμισης του καθεστώτος ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων της γυναίκας περιλαμβάνονται σημαντικά μέτρα, ιδίως αύξηση των κατασχέσεων προϊόντων εγκλήματος, η θέσπιση μιας σφαιρικής πολιτικής για τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος ιδιοκτησίας, καθώς και τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα που ενισχύουν τις ποινές σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας.

³ Οι βασικές προτεραιότητες αφορούν τους ακόλουθους τομείς: την ορθή λειτουργία του κοινοβουλίου, τη θέσπιση των νόμων που απαιτούν ενισχυμένη πλειοψηφία του κοινοβουλίου, τις διαδικασίες διορισμού και τους διορισμούς σε βασικούς θεσμούς, τη μεταρρύθμιση του εκλογικού συστήματος, τη διεξαγωγή των εκλογών, τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, τη μεταρρύθμιση του κράτους δικαίου και του δικαστικού τομέα, την καταπολέμηση της διαφθοράς, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, την αντιμετώπιση των σχετικών με την ιδιοκτησία θεμάτων, την ενίσχυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την εφαρμογή πολιτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων, τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων και την εφαρμογή των συστάσεων του Διαμεσολαβητή. Για το πλήρες κείμενο των βασικών προτεραιοτήτων, βλ. *COM (2010) 680*.

Σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από τις βασικές προτεραιότητες που δεν έχουν υλοποιηθεί πλήρως, θα χρειαστούν επιπλέον προσπάθειες για να διασφαλιστεί η διατηρήσιμη εκτέλεση των δεσμεύσεων που έχουν ήδη αναληφθεί, καθώς και περαιτέρω απτά αποτελέσματα, ιδίως στο πλαίσιο της υλοποίησης. Για να διατηρηθεί η σημερινή δυναμική των μεταρρυθμίσεων και να παγιωθούν τα μέχρι τώρα αποτελέσματά της, η Αλβανία θα πρέπει να εστιαστεί ιδίως στη θέσπιση με συναινετική διαδικασία του αναθεωρημένου εσωτερικού κανονισμού του κοινοβουλίου και των τροποποιήσεων των νόμων για το Ανώτατο Δικαστήριο και τις δημόσιες υπηρεσίες. Η διασφάλιση της βιωσιμότητας του πολιτικού διαλόγου έχει ουσιαστική σημασία για τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και για την πορεία της Αλβανίας προς την ΕΕ. Όσον αφορά τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου**, η βελτίωση του πολιτικού διαλόγου στο κοινοβούλιο και ένα πιο εποικοδομητικό κλίμα που επικρατεί στις συνεδριάσεις των επιτροπών καθώς και της ολομέλειας επέτρεψαν να σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος σε ορισμένους τομείς, παρά κάποιες βραχύβιες περιόδους συγκρουσιακής πολιτικής ρητορικής και προσωρινής επιβράδυνσης των μεταρρυθμίσεων.

Η λειτουργία του *κοινοβουλίου* και ο πολιτικός διάλογος βελτιώθηκαν σημαντικά, μετά την πολιτική συμφωνία του Νοεμβρίου 2011. Έτσι, μπόρεσε να πραγματοποιηθεί σημαντική πρόοδος, μέσω της έγκρισης όλων των εκκρεμούντων νόμων που απαιτούσαν ενισχυμένη πλειοψηφία, του διορισμού ενός Διαμεσολαβητή με συναίνεση, της διεξαγωγής μιας ακρόασης και διαδικασίας ψηφοφορίας για τον διορισμό ενός δικαστή ως προέδρου του ανωτάτου δικαστηρίου και της έγκρισης των τροποποιήσεων του εκλογικού κώδικα (θέματα που αποτελούν βασικές προτεραιότητες της γνώμης). Έχει τώρα ουσιαστική σημασία να θεσπιστούν αναθεωρημένες διατάξεις του κανονισμού του κοινοβουλίου. Στις 11 Ιουνίου 2012, εξελέγη νέος πρόεδρος στον τέταρτο γύρο της εκλογής μόνον με τις ψήφους της κυβερνώσας πλειοψηφίας. Αν και ήταν σύμφωνη με το σύνταγμα, η εκλογή του προέδρου δεν ανταποκρίθηκε σε όλες τις προσδοκίες για χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή και έθεσε σε κίνδυνο την παγίωση του πολιτικού διαλόγου και της συνεργασίας. Τούτο συνέβαλε σε προσωρινή επιβράδυνση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών σε κείριας σημασίας τομείς που απαιτούν πολιτική συναίνεση.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε σε σχέση με το *κυβερνητικό έργο*. Διαπιστώνεται ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά τον συντονισμό της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ, μέσω της αναθεώρησης του σχεδίου δράσης για την υλοποίηση των βασικών προτεραιοτήτων της γνώμης, ο οποίος διεξήχθη με διαφανή και συμμετοχικό τρόπο. Συνεχίστηκε η καλή συνεργασία μεταξύ της κοινοβουλευτικής επιτροπής για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση που προεδρεύεται από την αντιπολίτευση και του υπουργού ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης για την αντιμετώπιση από τη χώρα των προκλήσεων όσον αφορά τη μεταρρύθμιση για την ένταξη στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της κοινής συμμετοχής στο συμβούλιο σταθεροποίησης και σύνδεσης ΕΕ-Αλβανίας, το οποίο πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2012. Η ικανότητα κατάρτισης νομοθετικών σχεδίων και η διαδικασία προγραμματισμού για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο πρέπει να βελτιωθούν περισσότερο, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου των Υπουργών για την NPISAA⁴. Όσον αφορά την τοπική κυβέρνηση, η αποκέντρωση των κρατικών αρμοδιοτήτων δεν έχει συνοδευτεί μέχρι τώρα από την ενδεδειγμένη μεταφορά των διοικητικών και οικονομικών πόρων από το κεντρικό στο τοπικό επίπεδο. Η ύπαρξη δύο ξεχωριστών ενώσεων τοπικών κυβερνήσεων δεν μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση των θεσμικών σχέσεων μεταξύ κεντρικής και τοπικής κυβέρνησης η οποία είναι αναγκαία για την επίτευξη και τη διαφάνεια της διαδικασίας αποκέντρωσης.

⁴ Εθνικό σχέδιο για την εφαρμογή της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης

Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της *δημόσιας διοίκησης*, βασική προτεραιότητα της γνώμης, σημειώθηκε πρόοδος κυρίως μέσω της θέσπισης των νόμων για τα διοικητικά δικαστήρια και για την οργάνωση και τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, καθώς και τον διορισμό του Διαμεσολαβητή. Τώρα, έχει ουσιαστική σημασία να θεσπιστούν οι τροποποιήσεις του νόμου για τους δημόσιους υπαλλήλους. Η εφαρμογή της θεσπισθείσας νομοθεσίας και των διοικητικών πράξεων πρέπει να ενισχυθεί. Το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο για τη δημόσια διοίκηση χαρακτηρίζεται ακόμη από ελλείψεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν με σκοπό την ενίσχυση του επαγγελματισμού, την αποπολιτικοποίηση, την αξιοκρατία, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Όσον αφορά τον *δικαστικό κλάδο*, σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος στην ολοκλήρωση της διοικητικής μεταρρύθμισης η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα της γνώμης. Η στρατηγική για τη δικαστική μεταρρύθμιση και το σχετικό σχέδιο δράσης του Μαρτίου 2012 άρχισαν να εφαρμόζονται. Θεσπίστηκε ο νόμος για τα διοικητικά δικαστήρια, καθώς και ο νόμος για την οργάνωση των δικαστηρίων. Το νέο σύστημα ιδιωτικού δικαστικού κλητήρα λειτουργεί. Εντούτοις, αναμένεται ακόμη η ολοκλήρωση, η θέσπιση ή η εφαρμογή σημαντικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της λογοδοσίας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού σώματος. Σχετικά με αυτό το θέμα, έχει ουσιαστική σημασία τώρα να θεσπιστούν οι τροποποιήσεις του νόμου για το ανώτατο δικαστήριο. Η οργάνωση των δικαστηρίων, η διαφάνεια και οι καθυστερήσεις ως προς την εκδίκαση των υποθέσεων, το καθεστώς της διοίκησης των δικαστηρίων, καθώς και τα κονδύλια που διατίθενται από τον προϋπολογισμό συνεχίζουν να προκαλούν ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα του δικαστικού σώματος. Οι διαδικασίες για τη διαλεύκανση των γεγονότων της 21^{ης} Ιανουαρίου 2011 πρέπει να ολοκληρωθούν μέσω αξιόπιστης δικαστικής διαδικασίας. Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς στον δικαστικό τομέα, μέσω του περιορισμού της ασυλίας των δικαστών. Η Αλβανία οφείλει να επιταχύνει περισσότερο την εφαρμογή της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, ώστε να διασφαλίσει την ανεξαρτησία, την αποτελεσματικότητα και την υποχρέωση λογοδοσίας των δικαστικών οργάνων της.

Μέτρια πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της πολιτικής για την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, ο οποίος αποτελεί βασική προτεραιότητα της γνώμης, ιδίως μέσω του περιορισμού της συνταγματικής ασυλίας υψηλού επιπέδου δημόσιων υπαλλήλων και δικαστών. Έχουν καταβληθεί ορισμένες προσπάθειες για να βελτιωθεί η διοργανική συνεργασία, η ανταλλαγή πληροφοριών και η δίωξη μικρού και μεσαίου επιπέδου υποθέσεων. Εντούτοις, η απουσία προδραστικής προσέγγισης και η έλλειψη πόρων και εξοπλισμού συνεχίζουν να αποτελούν εμπόδιο για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών ερευνών. Δεν υπάρχει κατάλληλο ιστορικό επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες, τη δίωξη και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα. Η διαφθορά επικρατεί σε πολλούς τομείς και παραμένει ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος*, ο οποίος αποτελεί βασική προτεραιότητα της γνώμης. Καταγράφεται πρόοδος, ιδίως όσον αφορά την αύξηση των κατασχέσεων προϊόντων εγκλήματος, τη διοργανική συνεργασία για την έρευνα του οικονομικού εγκλήματος, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ προχωρεί ικανοποιητικά και δημιουργήθηκε ασφαλής επικοινωνιακή σύνδεση για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών με την Ευρωπόλ. Θα πρέπει να προωθηθούν η αξιολόγηση των απειλών και οι προδραστικές έρευνες προκειμένου να αναπτυχθεί το ιστορικό των επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες, τις διώξεις και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα. Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί πάντα μια πολύ μεγάλη πρόκληση στην Αλβανία.

Στον τομέα των *δικαιωμάτων του ανθρώπου και της προστασίας των μειονοτήτων*, σημειώθηκε μέτρια πρόοδος

Η Αλβανία σημείωσε πρόοδο προς την εκπλήρωση της βασικής προτεραιότητας που συνίσταται στη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων, στην ενίσχυση της δικαστικής παρακολούθησης των υποθέσεων κακοποίησης και της εφαρμογής των συστάσεων του Διαμεσολαβητή. Έχουν ληφθεί μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης και την ενίσχυση της συνεργασίας με τον Διαμεσολαβητή. Αναφέρονται ακόμη ορισμένες υποθέσεις κακοποίησης και η αστυνομία δεν ακολουθεί συστηματικά τις ενδεδειγμένες διαδικασίες για τη σύλληψη και την κράτηση. Τα πρότυπα διαβίωσης στις φυλακές διαφέρουν ακόμη. Υπάρχουν σχέδια για την ίδρυση ενός ειδικευμένου νοσοκομείου για τους διανοητικά ασθενείς κρατουμένους, υπάρχει όμως ακόμη ανάγκη για ειδικευμένη περίθαλψη και για βελτίωση της θεραπευτικής αγωγής. Οι καθυστερήσεις όσον αφορά τις δικαστικές διαδικασίες και οι ακόμη ανεπαρκείς πόροι της υπηρεσίας δικαστικής επιτήρησης συνεχίζουν να έχουν ως αποτέλεσμα την υπερβολική προσφυγή στην προφυλάκιση.

Η πρόοδος προς την εκπλήρωση της βασικής προτεραιότητας που συνίσταται στην ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ιδίως για τις γυναίκες, τα παιδιά και τους Ρομά και στην αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών κατά των διακρίσεων ήταν ανομοιογενής. Οι τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα για την ενδοοικογενειακή βία αποτελούν ένα θετικό βήμα. Η εφαρμογή των πολιτικών για την προστασία των παιδιών πρέπει να ενισχυθεί. Είναι αναγκαίο να θεσπιστούν νομοθετικά μέτρα για τα άτομα με αναπηρία και να αναθεωρηθεί η νομοθεσία με σκοπό την αντιμετώπιση διατάξεων που εισάγουν δυνητικά διακρίσεις κατά των λεσβίων, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και διεμφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔ). Η επιτροπή καταπολέμησης των διακρίσεων εργάστηκε για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και είναι αναγκαίο να καταβληθούν επιπλέον προσπάθειες για τη δημιουργία ενός ιστορικού επιδόσεων υποθέσεων που φτάνουν ως την τελική ολοκλήρωσή τους. Υπάρχουν ακόμη διακρίσεις κατά ορισμένων ευάλωτων ομάδων, όπως τα άτομα ΛΟΑΔ και οι Ρομά. Οι διεθντικές σχέσεις παραμένουν ικανοποιητικές αλλά δεν έχουν ληφθεί μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες του συνολικού νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου στον τομέα των μειονοτήτων. Η εφαρμογή των στρατηγικών εργαλείων για την ένταξη των Ρομά και την πρόσβαση αυτής της κοινότητας στην κοινωνική ασφάλιση και τις υπηρεσίες είναι ακόμη ανεπαρκής, γεγονός που οδηγεί στην περιθωριοποίησή τους. Οι πολιτικές στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου υποστηρίζονται ευρέως από την κοινωνία των πολιτών και τους χορηγούς. Είναι σημαντικό να ιεραρχήσει η Αλβανία τις πολιτικές της σε αυτούς τους τομείς για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα.

Στον τομέα των *δικαιωμάτων ιδιοκτησίας*, έχει επιτευχθεί σχετική πρόοδος, ιδίως μέσω της θέσπισης ενός νέου νόμου για την καταχώριση της ακίνητης περιουσίας και μέσω της θέσπισης διατομεακής στρατηγικής και ενός σχεδίου δράσης για μεταρρύθμιση στον τομέα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, που αποτελεί βασική προτεραιότητα της γνώμης. Ο αποτελεσματικός συντονισμός και η παρακολούθηση είναι αναγκαία για να διασφαλιστεί η εφαρμογή της στρατηγικής και η συνοχή μεταξύ της ισχύουσας νομοθεσίας και των μελλοντικών πρωτοβουλιών. Όσον αφορά αυτό το θέμα, πρέπει να συνεχιστούν οι διαβουλεύσεις με τους σχετικούς φορείς. Η πρώτη καταχώριση ακινήτων δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Τα αιτήματα προηγούμενων ιδιοκτητών για αντιστάθμιση και επιστροφή ικανοποιούνται με πολύ αργό ρυθμό.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Αλβανία συνέχισε να συμβάλλει με εποικοδομητικό τρόπο στη σταθερότητα της περιοχής, παγιώνοντας τις θετικές σχέσεις της με τους γείτονες και τους περιφερειακούς εταίρους. Η χώρα συνεργάστηκε πλήρως με την EULEX και, τον Μάιο του 2012, το Κοινοβούλιο θέσπισε έναν ειδικό νόμο που επιτρέπει στους ερευνητές της EULEX να διεξάγουν έρευνες στην επικράτεια της

Αλβανίας. Στο πλαίσιο της προεδρίας της περιφερειακής πρωτοβουλίας στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της επιστροφής των προσφύγων (MARRI), ετέθη σε ισχύ μια συμφωνία μεταξύ της Αλβανίας, του Μαυροβουνίου και την πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας για να διευκολυνθούν οι διαδικασίες διέλευσης των συνόρων μεταξύ των χωρών. Οι υπήκοοι αυτών των χωρών μπορούν τώρα να ταξιδεύουν σε αυτές με βιομετρικά δελτία ταυτότητας για περίοδο μέχρι τρεις μηνών.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η Αλβανία πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Η Αλβανία συνέχισε να συμμετέχει ενεργά σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Περιφερειακού Συμβουλίου Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Η χώρα ασκεί την προεδρία της CEFTA και του Συμβουλίου των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Αλβανία διατήρησε τη μακροοικονομική της σταθερότητα. Η αύξηση του ΑΕΠ, η οποία οφείλεται κυρίως στην εσωτερική ζήτηση, επιβραδύνθηκε αλλά παρέμεινε θετική σε 3,1% το 2011. Η οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε στάσιμη το πρώτο τρίμηνο του 2012, λόγω διακοπών της παροχής ρεύματος εξαιτίας των καιρικών συνθηκών. Τα μη αποδοτικά έσοδα και οι υψηλές δαπάνες οδήγησαν σε αύξηση του κρατικού ελλείμματος και, κατά συνέπεια, σε υψηλότερο δημόσιο χρέος. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αναχαιτίστηκαν, λόγω εν μέρει του εύθραυστου εγχώριου πολιτικού διαλόγου. Η νομισματική πολιτική παρέμεινε υγιής και διατήρησε τον πληθωρισμό εντός του στοχευόμενου περιθωρίου. Η ανεπαρκής εκτελεστικότητα των συμβάσεων και το ασθενές κράτος δικαίου, τα ακατάλληλα επίπεδα υποδομών και ανθρώπινων πόρων, καθώς και η άτυπη οικονομία εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Αλβανία σημείωσε σχετική πρόοδο στην πορεία προς τη δημιουργία λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Αναμένεται ότι η Αλβανία θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθει μεσοπρόθεσμα στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης, εφόσον επιταχύνει και εμβαθύνει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ενισχύοντας, μεταξύ άλλων, το νομικό σύστημα και το υλικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

Παρά τη συχνή πόλωση του πολιτικού κλίματος, διατηρήθηκε ευρεία συναίνεση σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά μιας οικονομίας της αγοράς. Η αλβανική οικονομία εξακολούθησε να αναπτύσσεται, αν και με βραδύτερο ρυθμό και παρά τη συνεχιζόμενη δυσμενή οικονομική κατάσταση των βασικότερων εμπορικών εταίρων της. Η νομισματική πολιτική συνέβαλε επιτυχώς στο να διατηρηθεί ο πληθωρισμός σταθερός και να συγκρατηθούν οι πληθωριστικές προοπτικές. Οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας βελτιώθηκαν ελαφρώς. Η κρατική παρέμβαση στην οικονομία και στο επίπεδο των επιχορηγήσεων εξακολουθούν να είναι περιορισμένη. Ο τραπεζικός τομέας παραμένει σε ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαιοποίησης και ρευστότητας. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην περαιτέρω διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά.

Εντούτοις, το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξήθηκε το 2011, οδηγώντας σε περαιτέρω αύξηση του σχετικά υψηλού δημόσιου χρέους, το οποίο εξακολουθεί να δείχνει μια βραχυπρόθεσμη συνιστώσα. Το συνεχιζόμενο σημαντικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποτελεί πηγή ευπάθειας. Το επίπεδο της ανεργίας συνεχίζει να είναι υψηλό. Η εφαρμογή των διαδικασιών πτώχευσης είναι ανεπαρκής. Το ανίσχυρο κράτος δικαίου παρεμποδίζει την εκτελεστικότητα των συμβάσεων, ενώ τα προβλήματα όσον αφορά τα δικαιώματα ιδιοκτησίας βλάπτουν τις επενδύσεις και το επιχειρηματικό κλίμα γενικά. Ο άτυπος τομέας και οι αδυναμίες του φοροεισπρακτικού συστήματος συνεχίζουν να αποτελούν πρόκληση. Το

υψηλό και αυξανόμενο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο τραπεζικό σύστημα αποτελεί πηγή ανησυχίας. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και στις υποδομές παραμένουν ανεπαρκείς. Η έλλειψη διαφοροποίησης της παραγωγής που συγκεντρώνεται σε ορισμένους τομείς και αγορές εξαγωγών καθιστά την οικονομία ευπρόσβλητη σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς.

Η Αλβανία σημείωσε μέτρια πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της **ικανότητάς της να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους**, ιδίως στους τομείς του ανταγωνισμού, της φορολογίας, των στατιστικών, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, της παιδείας και του πολιτισμού, καθώς και της τελωνειακής ένωσης. Υπήρξε περιορισμένη πρόοδος σε άλλους τομείς, όπως στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, των δημόσιων συμβάσεων, της νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας, της ασφάλειας των τροφίμων, της αλιείας, της ενέργειας, καθώς και του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Συνολικά, η Αλβανία συνέχισε σε γενικές γραμμές να εκπληρώνει κανονικά τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ). Ωστόσο, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η έγκαιρη υλοποίηση των δεσμεύσεων, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, χρειάζονται σταθερές προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας.

Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την τυποποίηση. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη νομοθετική προσέγγιση με το κεκτημένο. Δεν έχει ακόμη συσταθεί φορέας εποπτείας της αγοράς. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα σημειώνουν μέτρια πρόοδο.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*. Πραγματοποιήθηκαν ορισμένες προετοιμασίες για τη μελλοντική συμμετοχή στο EURES και τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να εναρμονιστεί η νομοθεσία για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας με το κεκτημένο. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών*, ιδίως όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Οι προετοιμασίες για την ευθυγράμμιση με την οδηγία για τις υπηρεσίες παραμένουν σε αρχικό στάδιο. Η νομοθεσία της Αλβανίας για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες δεν έχει εναρμονιστεί ακόμη με το κεκτημένο. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Στον τομέα της *ελεύθερης διακίνησης των κεφαλαίων*, έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τα νομοθετικά μέτρα, μέσω της θέσπισης των τροποποιήσεων του ποινικού κώδικα και του νόμου περί τραπεζών. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για την προσέγγιση του νόμου για τα συστήματα πληρωμών με το κεκτημένο. Οι προετοιμασίες όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων σημείωσαν μέτρια πρόοδο.

Όσον αφορά την προσέγγιση με το κεκτημένο του νομοθετικού πλαισίου για τις *δημόσιες συμβάσεις* και τις παραχωρήσεις, σημειώθηκε μικρή πρόοδος. Ο καθορισμός του καταμερισμού των αρμοδιοτήτων στους φορείς δημοσίων συμβάσεων παραμένει πολύ ασαφής και η διοικητική τους ικανότητα και ανεξαρτησία εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Η Αλβανία ενέκρινε τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης, ευθυγραμμίζοντας περισσότερο τη νομοθεσία της με το κεκτημένο. Απαιτείται περαιτέρω νομοθετική προσέγγιση όσον αφορά τις απαιτήσεις αναφοράς και τεκμηρίωσης σε περίπτωση συγχωνεύσεων και διασπάσεων, καθώς και τη λογιστική και τον έλεγχο των επιχειρήσεων. Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας*, όπου οι προετοιμασίες δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Εξακολουθούν να υφίστανται

ουσιαστικές ελλείψεις όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων διανοητικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, γεγονός το οποίο έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Αλβανίας στο πλαίσιο της ΣΣΣ. Καταγράφεται ορισμένη πρόοδος στον τομέα του *ανταγωνισμού*. Η νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο όσον αφορά την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και τον έλεγχο των συγκεντρώσεων προχώρησε και θεσπίστηκε ο περιφερειακός χάρτης κρατικών ενισχύσεων. Πρέπει να διασφαλιστούν με τον κατάλληλο τρόπο η διοικητική ικανότητα και η επιχειρησιακή ανεξαρτησία των κρατικών ενισχύσεων και των αρχών ανταγωνισμού. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Η τραπεζική νομοθεσία προσέγγισε περισσότερο το κεκτημένο και η αγορά επενδύσεων αναπτύχθηκε περαιτέρω. Χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες στους τομείς των ασφαλίσεων και των επαγγελματικών συντάξεων, της υποδομής της χρηματοπιστωτικής αγοράς και της αγοράς των ασφαλίσεων καθώς και των επενδυτικών υπηρεσιών. Η διοικητική ικανότητα στον τραπεζικό και μη τραπεζικό τομέα παραμένει ανεπαρκής. Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*, όπου οι προετοιμασίες δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Ενώ ελήφθησαν ορισμένα ευνοϊκά για τον ανταγωνισμό ρυθμιστικά μέτρα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, παραμένουν οι ανησυχίες για τη συνολική μεταρρύθμιση και την ελευθέρωση του τομέα, τις νομικές ασάφειες, καθώς και την ικανότητα και ανεξαρτησία του ρυθμιστικού οργανισμού τηλεπικοινωνιών. Η θέσπιση του νόμου για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας καθυστέρησε και πάλι. Παρά τη σχετική πρόοδο όσον αφορά την ανεξαρτησία των μέσων επικοινωνίας, παραμένουν οι ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία του ρυθμιστικού οργανισμού. Είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής για τη μετάβαση στο ψηφιακό σύστημα.

Η πρόοδος ήταν ανομοιογενής όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, ιδίως σε σχέση με την ίδρυση οργανισμών αγροτικής ανάπτυξης. Απαιτούνται προσπάθειες για την ανάπτυξη της ικανότητας στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης, τη δημιουργία κτηματολογίου και την ανάπτυξη στρατηγικών στους τομείς της γεωργίας και της χρήσης γης. Συνολικά, η Αλβανία άρχισε να υλοποιεί τις προτεραιότητές της σε αυτόν τον τομέα. Υπήρξε περιορισμένη πρόοδος στους τομείς της *ασφάλειας των τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*. Χρειάζονται προσπάθειες για να βελτιωθεί ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων, των ευθυνών και της επικοινωνίας όσον αφορά τη διαχείριση κινδύνου, την καταγραφή των κινήσεων των ζώων, τον έλεγχο των ζωικών ασθενειών, καθώς και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών. Οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς βρίσκονται σε αρχικό στάδιο. Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος στον τομέα της *αλιείας*, όπου οι προετοιμασίες δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Υπάρχει ακόμη ανάγκη για αύξηση των πόρων και των τεχνικών ικανοτήτων για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιτήρηση των αρμόδιων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου του Διοργανικού Θαλάσσιου Επιχειρησιακού Κέντρου. Ο καταμερισμός των καθηκόντων, όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων και την επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων διευθύνσεων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Δασών και Διαχείρισης Υδάτων δεν καθορίζεται επαρκώς.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *πολιτικής μεταφορών*, κυρίως όσον αφορά τον τομέα των θαλάσσιων ενδομεταφορών. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο και για την πραγματική εφαρμογή της νομοθεσίας. Η διοικητική και τεχνική ικανότητα παραμένει αδύναμη όσον αφορά τους διάφορους τρόπους μεταφοράς, ιδίως στην περίπτωση της αεροπορικής και οδικής ασφάλειας. Η συντήρηση των σιδηροδρομικών υποδομών προκαλεί ανησυχία και χρειάζονται περισσότεροι πόροι. Μικρή

πρόοδος σημειώθηκε στον *ενεργειακό τομέα*. Η έλλειψη διαφοροποίησης εμποδίζει την ασφάλεια εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια. Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς ενέργειας απαιτούν περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του τομέα. Πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω η διοικητική ικανότητα και η ανεξαρτησία του ρυθμιστικού οργανισμού ενέργειας. Συνολικά, οι προετοιμασίες στον τομέα των μεταφορών και στον τομέα της ενέργειας δεν έχουν προχωρήσει πολύ.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στην εναρμόνιση της νομοθεσίας για την έμμεση *φορολογία* με το κεκτημένο, καθώς και στην ενίσχυση της ικανότητας της φορολογικής διοίκησης για τις έρευνες και τον εσωτερικό έλεγχο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες στους τομείς της άμεσης φορολογίας, της είσπραξης φόρων, της επιστροφής του ΦΠΑ και της ΤΠ. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Η Αλβανία δεν σημείωσε καμία πρόοδο όσον αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*: οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα δεν είναι ακόμη επαρκείς. Μικρή πρόοδος πραγματοποιήθηκε όσον αφορά την προετοιμασία του εγγράφου οικονομικής πολιτικής. Οι ικανότητες για τη διαμόρφωση πολιτικής είναι ανεπαρκείς. Πραγματοποιήθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών*. Τον Οκτώβριο του 2011, η INSTAT διεξήγαγε απογραφή πληθυσμού και κατοικιών. Απαιτείται ουσιώδης βελτίωση των τομεακών στατιστικών και είναι αναγκαίο να εξασφαλιστούν επαρκείς πόροι για την προσεχή γεωργική απογραφή. Πρέπει να διασφαλιστούν η ανεξαρτησία και η διοικητική ικανότητα του INSTAT. Συνολικά, οι προετοιμασίες στον τομέα των στατιστικών έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*, όπου οι προετοιμασίες δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα άτυπης εργασίας, χαμηλή συμμετοχή των γυναικών και σχετικά υψηλή ανεργία των νέων. Η κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρία και της μειονότητας των Ρομά παραμένει ανεπαρκής. Πρέπει να αντιμετωπιστεί η βιωσιμότητα της χρηματοδότησης για να διασφαλιστεί η επιτυχής εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και προστασίας. Η εφαρμογή των πολιτικών σε αυτόν τον τομέα συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *επιχειρηματικής και βιομηχανικής πολιτικής*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση και για τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι διαδικασίες εξόδου από την αγορά παραμένουν αργές.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές παραμένουν ανεπαρκώς αναπτυγμένες και χρειάζονται σημαντικές επενδύσεις για να συντηρηθεί και να εκσυγχρονιστεί το σύνολο της υποδομής των μεταφορών. Όσον αφορά τα ενεργειακά δίκτυα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να ολοκληρωθούν οι γραμμές διασύνδεσης ηλεκτρικού ρεύματος με τις γειτονικές χώρες και για να ξεκινήσει η χάραξη μιας στρατηγικής για την εισαγωγή φυσικού αερίου. Συνολικά, οι προετοιμασίες δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Σχετική πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*, όπου οι προετοιμασίες είναι ακόμη σε αρχικό στάδιο. Χρειάζονται σημαντικές προσπάθειες για να δημιουργηθεί η αναγκαία θεσμική και διοικητική υποδομή σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο και να αναπτυχθεί μια σειρά ώριμων και ποιοτικών έργων.

Όσον αφορά τον *δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην εφαρμογή πολιτικών, ιδίως μέσω προσπαθειών για την αντιμετώπιση των σχετικών βασικών προτεραιοτήτων που καθορίζονται στη γνώμη της Επιτροπής. Ωστόσο, το νομοθετικό πλαίσιο παρουσιάζει ακόμη σημαντικά κενά, ιδίως όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα. Η συνεπής εφαρμογή των νομοθετικών εργαλείων και των εργαλείων

πολιτικής εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση σε όλους τους τομείς στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου. Η εναρμόνιση της Αλβανίας με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και το κεκτημένο στον δικαστικό τομέα και στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν έχει προχωρήσει ικανοποιητικά.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, ιδίως στη διαχείριση των συνόρων, τη διεθνή συνεργασία και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για τον συντονισμό μεταξύ των οργάνων επιβολής του νόμου και για την ανάπτυξη ενός στέρεου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες, τις διώξεις και τις καταδικαστικές αποφάσεις. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν ικανοποιητικά.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *επιστημών και της έρευνας*, όπου οι προετοιμασίες δεν έχουν ακόμη προχωρήσει πολύ. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο για την ενίσχυση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Το επίπεδο των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας παραμένει πολύ χαμηλό και απαιτείται να ενισχυθεί η δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου.

Ικανοποιητική πρόοδος καταγράφεται στους τομείς της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού* όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της ανάπτυξης της επαγγελματικής και εκπαιδευτικής κατάρτισης (ΕΕΠ). Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη βελτίωση της διαφάνειας στους οργανισμούς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2012, η Αλβανία άρχισε να συμμετέχει στο πρόγραμμα για τον πολιτισμό. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα σημειώνουν μέτρια πρόοδο.

Ενώ επετεύχθη σχετική πρόοδος στην εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα του *περιβάλλοντος*, στον τομέα της *κλιματικής αλλαγής* η πρόοδος ήταν ελάχιστη. Χρειάζονται επειγόντως περαιτέρω προσπάθειες για να εναρμονιστεί, να εφαρμοστεί και να επιβληθεί η νομοθεσία. Η ευαισθητοποίηση του κοινού και οι διαβουλεύσεις για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες ή τις δημόσιες επενδύσεις παραμένουν ασθενείς. Υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη πολιτική δέσμευση και συντονισμένη δράση σε αυτούς τους τομείς. Χρειάζονται ουσιαστικές επενδύσεις, ενώ οι πόροι που χορηγούνται σήμερα παραμένουν περιορισμένοι. Το περιβάλλον πρέπει να ενσωματωθεί καλύτερα σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως οι μεταφορές και η ενέργεια. Όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, απαιτούνται ουσιαστικές προσπάθειες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης, με την υιοθέτηση μιας περισσότερο στρατηγικής προσέγγισης για τη χώρα, την εναρμόνιση με το κεκτημένο και την εφαρμογή του, καθώς και την ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων και της διοργανικής συνεργασίας. Οι προετοιμασίες στον τομέα του περιβάλλοντος βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο, ενώ οι προετοιμασίες στον τομέα της κλιματικής αλλαγής παραμένουν σε πολύ αρχικό στάδιο.

Στους τομείς της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Η εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας παραμένουν πολύ περιορισμένες. Δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί το σύστημα εποπτείας της αγοράς. Το χαμηλό επίπεδο ευαισθητοποίησης όσον αφορά το σύστημα προστασίας της υγείας, τόσο στους επαγγελματίες όσο και στο κοινό, εμποδίζει τη διαφάνεια και την επιβολή. Η χρηματοδότηση του τομέα της υγείας παραμένει ανεπαρκής. Οι προετοιμασίες σε αυτούς τους τομείς δεν έχουν προχωρήσει πολύ. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη νομοθετική προσέγγιση στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*, όπου οι προετοιμασίες σημειώνουν μέτρια πρόοδο. Εξακολουθούν να υφίστανται ελλείψεις όσον αφορά τη γενική διοικητική και επιχειρησιακή ικανότητα, συμπεριλαμβανομένης της συμβατότητας των συστημάτων ΤΠ με τις απαιτήσεις της ΕΕ. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη δασμολογητέα αξία και τη διευκόλυνση των συναλλαγών.

Η πρόοδος στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων* ήταν μέτρια. Η Αλβανία συνέχισε την καλή συνεργασία της με τον ΠΟΕ και τη συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Οι διοικητικές ικανότητες των οργάνων που συμμετέχουν στην εμπορική πολιτική εξακολουθούν να χρειάζονται βελτίωση. Στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής, της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας*, η χώρα συνέχισε να ευθυγραμμίζεται με τις κοινές θέσεις της ΕΕ για την ασφάλεια και την πολιτική άμυνας και έδειξε τη σταθερή πολιτική της δέσμευση όσον αφορά τη συμμετοχή της στις πολιτικές και στρατιωτικές επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων. Δεν ολοκληρώθηκε ακόμη το επιγραμμικό μητρώο πυροβόλων όπλων και πολεμοφοδίων υπό τη διαχείριση της κρατικής αστυνομίας. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, όπου οι προετοιμασίες δεν προχωρούν ακόμη ικανοποιητικά. Εξακολουθούν να υφίστανται ελλείψεις όσον αφορά την εφαρμογή του νομικού πλαισίου του δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου (PIFC) και της αρχής της υποχρέωσης λογοδοσίας των διευθυντικών στελεχών. Οι εξωτερικοί έλεγχοι πρέπει να βελτιωθούν σύμφωνα με τα πρότυπα του διεθνούς οργανισμού των ανωτάτων οργάνων ελέγχων (INTOSAI).

Στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών διατάξεων* δεν υπήρξε ιδιαίτερη πρόοδος. Θα χρειαστεί να θεσπιστούν σε εύθετο χρόνο στέρεες δομές συντονισμού και κανόνες εφαρμογής για τη διοίκηση του συστήματος των ιδίων πόρων. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Ο ορισμός των εκτελεστικών και νομοθετικών αρχών ολοκληρώθηκε με τη συμφωνία για τον σχηματισμό κεντρικής κυβέρνησης, μετά από δεκαέξι μήνες πολιτικού αδιέξοδου που ακολούθησε τις γενικές εκλογές του Οκτωβρίου 2010. Ο σχηματισμός νέου Συμβουλίου Υπουργών και η θέσπιση δύο βασικών νόμων που έχουν σχέση με την ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα τον αναπροσανατολισμό της χώρας προς την κατεύθυνση της προσχώρησης στην ΕΕ. Η δυναμική αυτή δεν διατηρήθηκε, ωστόσο. Η πολιτική συναίνεση που είχε επιτευχθεί προς στιγμή έπαψε να ισχύει και η πρόοδος σε σχέση με το πρόγραμμα της ΕΕ σταμάτησε. Ένας ανασχηματισμός των αρχών που είχε δρομολογηθεί σε επίπεδο κράτους, ομοσπονδίας και καντονίων παρέμεινε ακινητοποιημένος λόγω πολιτικών έριδων και νομικών προκλήσεων. Οι πολιτικοί εκπρόσωποι συνεχίζουν να μην έχουν κοινό όραμα σχετικά με τη γενική κατεύθυνση, το μέλλον και το θεσμικό πλαίσιο της χώρας, όραμα που είναι ωστόσο αναγκαίο για να συντελεστεί ένα ποιοτικό βήμα στην πορεία της χώρας προς την ΕΕ.

Μετά από την αποδέσμευση της εντολής του Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ) από το γραφείο του Υπατου Εκπροσώπου, η ενισχυμένη παρουσία του επικεφαλής της αντιπροσωπείας της ΕΕ/ΕΕΕΕ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ανέλαβε να καθοδηγήσει τις αρχές για να τις βοηθήσει να εφαρμόσουν τους στόχους του προγράμματος της ΕΕ σε βασικούς τομείς.

Συνολικά, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων**. Τον Ιούνιο, δρομολογήθηκε στις Βρυξέλλες ένας υψηλού επιπέδου διάλογος για τη διαδικασία προσχώρησης με αντιπροσώπους των αρχών και των πολιτικών κομμάτων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης για να δοθούν εξηγήσεις σχετικά με τις απαιτήσεις της ΕΕ για την προσχώρηση. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν να καταρτιστεί ένας εσωτερικός χάρτης πορείας για την ένταξη στην ΕΕ, ώστε να καταστεί δυνατή η θέση σε ισχύ της ΣΣΣ, καθώς και να υποβληθεί μια αξιόπιστη αίτηση προσχώρησης, όπως καθορίστηκε από τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου. Η πρώτη προθεσμία που είχε καθοριστεί στον χάρτη πορείας του Ιουνίου για την υποβολή μιας συμφωνηθείσας πρότασης για τη

συμμόρφωση με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα δικαιώματα του ανθρώπου στην υπόθεση Sejdic-Finci δεν τηρήθηκε. Η ανάγκη για ένα αποτελεσματικό μηχανισμό συντονισμού μεταξύ των διαφόρων επιπέδων της κυβέρνησης για τη μεταφορά, την εφαρμογή και την επιβολή της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ πρέπει να αντιμετωπιστεί ως θέμα προτεραιότητας, έτσι ώστε να είναι η χώρα σε θέση να διατυπώσει ενιαία άποψη για τα ενωσιακά θέματα και να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά την προενταξιακή βοήθεια της ΕΕ.

Στους τομείς της *δημοκρατίας και του κράτους δικαίου*, μετά από τις βουλευτικές εκλογές του Οκτωβρίου 2010, σχηματίστηκε τον Φεβρουάριο κεντρική κυβέρνηση. Τον Ιούνιο, δρομολογήθηκε ο ανασχηματισμός των κρατικών και ομοσπονδιακών αρχών, αλλά το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας παραμένει αβέβαιο, λόγω των πολιτικών ερίδων και των συνεχιζόμενων νομικών προκλήσεων. Η ενίσχυση της λειτουργικότητας και των μηχανισμών συντονισμού των θεσμών εξακολουθεί να αποτελεί ένα θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί με προτεραιότητα. Η εναρμόνιση του *συντάγματος* με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παραμένει σε εκκρεμότητα. Εκκρεμεί ακόμη η υποβολή στην κοινοβουλευτική συνέλευση μιας πρότασης, βάσει πολιτικής συναίνεσης, σχετικά με την τροποποίηση του συντάγματος προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (υπόθεση Sejdic-Finci).

Η *κοινοβουλευτική συνέλευση* σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά τη θέσπιση της σχετικής με την ΕΕ νομοθεσίας, ιδίως τη θέσπιση του νόμου περί κρατικών ενισχύσεων και του νόμου για την απογραφή πληθυσμού και κατοικιών. Η σύσταση ενός συμβουλίου κρατικών ενισχύσεων, η συμμόρφωση με τις αρχές της ΕΕ όσον αφορά τις δημόσιες επιχειρήσεις και μια πλήρης απογραφή των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να αντιμετωπιστούν με προτεραιότητα ώστε να εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την ΣΣΣ. Οι καθυστερήσεις όσον αφορά τον σχηματισμό κεντρικής κυβέρνησης και ο συνεχής ανασχηματισμός των κυβερνήσεων σε όλα τα επίπεδα εμπόδισαν την αποτελεσματικότητα των νομοθετικών δραστηριοτήτων. Πρέπει να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των κοινοβουλίων των οντοτήτων, της κοινοβουλευτικής συνέλευσης σε επίπεδο κράτους και του κρατικού Συμβουλίου Υπουργών όσον αφορά τα σχετικά με την ΕΕ θέματα.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη βελτίωση της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των επιπέδων της *κυβέρνησης*, η οποία εξακολούθησε να πλήττεται από την κατακερματισμένη και ασυντόνιστη χάραξη πολιτικής. Τον Μάιο, εγκρίθηκε ο κρατικός προϋπολογισμός του 2012 και ακολούθησε η διάλυση του κυβερνώντος συνασπισμού. Η χάραξη εξωτερικής πολιτικής εξακολούθησε να αποτελεί αντικείμενο διαφωνιών στο πλαίσιο της προεδρίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης όσον αφορά ορισμένα θέματα.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης*. Το σχέδιο δράσης στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης αναθεωρήθηκε, παρέχοντας ένα πλαίσιο για μεταρρύθμιση κατά τα επόμενα πέντε έτη. Ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων διοικητικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα παραμένει ανεπαρκής και η διαδικασία μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης δεν διαθέτει την απαιτούμενη πολιτική στήριξη. Πρέπει να αντιμετωπιστεί το θέμα της δημοσιονομικής βιωσιμότητας της δημόσιας διοίκησης σε όλα τα επίπεδα. Υπάρχει ένας διαμεσολαβητής σε κρατικό επίπεδο, αλλά η μείωση της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του είχε αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητά του. Ο κατακερματισμός και η πολιτικοποίηση συνέχισαν να εμποδίζουν την καθιέρωση μιας επαγγελματικής, υπόλογης, διαφανούς και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης βασισμένης σε αξιοκρατικά κριτήρια και στις ικανότητές της.

Περιορισμένη πρόοδος επετεύχθη στον τομέα της μεταρρύθμισης του *δικαστικού συστήματος*. Μια εποικοδομητική στάση όσον αφορά την ανάγκη σφαιρικής μεταρρύθμισης εμφανίστηκε στο πλαίσιο του διαρθρωμένου διαλόγου για τη δικαιοσύνη, που θα βασίζεται στην υπευθυνοποίηση σε εσωτερικό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση του τομέα της δικαιοσύνης και της εθνικής στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου. Ελήφθησαν περαιτέρω μέτρα για να μειωθούν οι συσσωρευμένες εκκρεμείς υποθέσεις, ιδιαίτερα οι υποθέσεις λογαριασμών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, αλλά ο συνολικός αριθμός των εκκρεμουσών υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων που αφορούν τα εγκλήματα πολέμου, παραμένει πολύ υψηλός. Η εναρμονισμένη εφαρμογή του ποινικού δικαίου σε όλη τη χώρα, καθώς και η αποσπασματική οργάνωση και οι προϋπολογισμοί του δικαστικού τομέα εξακολουθούν να αποτελούν ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε περιορισμένη πρόοδο στην αντιμετώπιση της *διαφθοράς*, η οποία παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα και είναι ενδημική σε όλο τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Υπάρχει ένα νομικό πλαίσιο, αλλά η πολιτική βούληση για να αντιμετωπιστεί το θέμα και να βελτιωθεί η θεσμική ικανότητα παραμένει αδύναμη. Πρέπει να προχωρήσει η εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης. Εγκρίθηκε το εγχειρίδιο για τον οργανισμό πάταξης της διαφθοράς, αλλά δεν είναι ακόμη πλήρως λειτουργικό. Η δικαστική συνέχεια που δίδεται σε υποθέσεις διαφθοράς συνέχισε να είναι αργή, και ένας περιορισμένος μόνον αριθμός υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο αποτέλεσε αντικείμενο δίωξης. Η ανεπαρκής εφαρμογή της νομοθεσίας και τα προβλήματα συντονισμού μεταξύ των οντοτήτων εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη χρειάζεται ισχυρότερη πολιτική δέσμευση και πιο αποφασιστική δράση κατά της διαφθοράς. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στην *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνεχίζει να είναι μια χώρα προμήθειας όπλων και πυρομαχικών για εγκληματικές ομάδες στην ΕΕ. Οι δραστηριότητες οργανωμένου εγκλήματος συνδέονται επίσης με τη διακίνηση ναρκωτικών σε διεθνείς άξονες παράνομης εμπορίας.

Ο σεβασμός των *δικαιωμάτων του ανθρώπου και της προστασίας των μειονοτήτων* διασφαλίζεται ευρέως. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει επικυρώσει τις κυριότερες διεθνείς συμβάσεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά η εφαρμογή τους παραμένει ανομοιογενής.

Τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα γίνονται ευρέως σεβαστά. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στη βελτίωση των συνθηκών στις φυλακές. Η νέα ψυχιατρική μονάδα στο Sokolac δεν λειτουργεί ακόμη. Εξακολουθεί να εκκρεμεί η συνολική μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος. Η θέσπιση του νόμου πλαίσιο για τη δωρεάν νομική συνδρομή βρίσκεται ακόμη σε εκκρεμότητα. Έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά το νομικό και θεσμικό πλαίσιο στη χώρα παραμένει αποσπασματικό. Τα συντάγματα σε κρατικό επίπεδο και σε επίπεδο οντοτήτων προβλέπουν την ελευθερία έκφρασης, την ελευθερία του συνέρχεσθαι και την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκευόμενου. Το συμβούλιο τύπου συνέχισε να συνεργάζεται στενά με τα δικαστικά όργανα και τις ενώσεις δημοσιογράφων με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της γνωστοποίησης στοιχείων και της ευαισθητοποίησης των πολιτών σχετικά με τα νομικά δικαιώματά τους. Συνεχίστηκαν οι περιπτώσεις εκφοβισμού και οι απειλές κατά δημοσιογράφων και εκδοτών. Οι πολιτικές πιέσεις που ασκούνται στα μέσα ενημέρωσης και η βάσει πολιτικών και εθνοτικών αξόνων πόλωση των μέσων ενημέρωσης συνεχίζουν να προκαλούν ανησυχίες. Οι προσπάθειες για υπονόμηση της ανεξαρτησίας της ρυθμιστικής αρχής στον τομέα των επικοινωνιών και των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων αυξήθηκαν. Οι διορισμοί του γενικού διευθυντή και των μελών του διοικητικού συμβουλίου της ρυθμιστικής αρχής στον τομέα των τηλεπικοινωνιών είναι ακόμη σε εκκρεμότητα. Όσον

αφορά την κοινωνία των πολιτών, πρέπει ακόμη να βελτιωθούν οι μηχανισμοί για τη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα, καθώς και η διαφάνεια της χρηματοδότησης. Τον Σεπτέμβριο, πραγματοποιήθηκε στο Σαράγεβο διεθνής συνάντηση για την ειρήνη στην οποία συμμετείχαν οι κυριότεροι θρησκευτικοί ηγέτες.

Τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα γίνονται σεβαστά σε ευρεία κλίμακα. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην καταπολέμηση της άσκησης βίας κατά των γυναικών και στον τομέα της ανάπτυξης των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Η εφαρμογή των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών παραμένει ανομοιογενής. Επετεύχθη μικρή πρόοδος όσον αφορά την άρση των αποκλεισμών στα σχολεία. Ο *de facto* διαχωρισμός και οι διακρίσεις λόγω εθνοτικής προέλευσης σε ορισμένα δημόσια σχολεία εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας. Τα μονοεθνοτικά και χωριστά εκπαιδευτικά συστήματα συνεχίζουν να αποτελούν εμπόδιο για βιώσιμες επανόδους. Έχει θεσπιστεί νόμος κατά των διακρίσεων σε κρατικό επίπεδο, αλλά έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του. Οι διακρίσεις κατά των λεσβίων, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και διεμφυλικών ατόμων εξακολουθούν να παραμένουν ευρέως διαδεδομένες. Το σύστημα κοινωνικών παροχών εξακολουθεί να βασίζεται σε δικαιώματα μάλλον παρά σε ανάγκες, γεγονός που έχει δυσμενείς συνέπειες για τις συνθήκες διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία. Ο κοινωνικός διάλογος και η άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων εξακολούθησαν να παρεμποδίζονται από την έλλειψη αναγνώρισης των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο κράτους και από τον κατακερματισμό του νομοθετικού πλαισίου.

Ο σεβασμός και η προστασία των μειονοτήτων⁵, καθώς και των πολιτιστικών δικαιωμάτων διασφαλίζεται σε ευρεία κλίμακα. Η επιρροή των εθνικών συμβουλίων μειονοτήτων στη διαμόρφωση πολιτικής παρέμεινε περιορισμένη, εν μέρει λόγω της έλλειψης πολιτικής και οικονομικής στήριξης. Έχει σημειωθεί ορισμένη πρόοδος στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης για την στέγαση των Ρομά. Απαιτούνται προσπάθειες για να προχωρήσει και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των σχεδίων δράσης για την υγεία, την απασχόληση και την εκπαίδευση και για να βελτιωθούν οι πόροι και η βιωσιμότητα σε σχέση με την υλοποίηση και των τεσσάρων σχεδίων δράσης. Ένας αριθμός παιδιών Ρομά δεν έχουν ληξιαρχική πράξη γέννησης και, συνεπώς, δεν μπορούν να εγγραφούν στο σχολείο και δεν έχουν ασφάλιση υγείας. Η μειονότητα των Ρομά εξακολουθεί να διαβιώνει κάτω από πολύ δυσχερείς συνθήκες και να υπόκειται σε διακρίσεις. Όσον αφορά τους πρόσφυγες και τους εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας, έχει σημειωθεί ορισμένη πρόοδος στον τομέα της στέγασης για την εφαρμογή της αναθεωρημένης στρατηγικής για την εφαρμογή του παραρτήματος 7 της ειρηνευτικής συμφωνίας Dayton/Παρισίων. Οι διακρίσεις όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την βιωσιμότητα των επανόδων και της τοπικής ένταξης. Δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμη διαφανείς διαδικασίες για τη βάση των αναγκών χορήγηση πόρων για την επιστροφή.

Όσον αφορά τα **περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, η εφαρμογή της ειρηνευτικής συμφωνίας Dayton/Παρισίων συνεχίστηκε. Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία είναι κατά κανόνα ικανοποιητική στους περισσότερους τομείς.

Η συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων και των εισαγγελικών αρχών της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Κροατίας και της Σερβίας συνεχίζεται. Επίσης, συνεχίζεται η εφαρμογή

⁵ Σύμφωνα με το νόμο για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, υπάρχουν 17 εθνικές μειονότητες στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Οι τρεις λαοί που απαρτίζουν τη χώρα - Βόσνιοι, Κροάτες και Σέρβοι - δεν αποτελούν εθνικές μειονότητες.

διμερών συμφωνιών για την αμοιβαία αναγνώριση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. Η δίωξη υποθέσεων εγκλημάτων πολέμου εξακολούθησε να προσκρούει στα νομικά εμπόδια του κώδικα ποινικής δικονομίας σχετικά με την έκδοση. Η ολοκλήρωση του πρωτοκόλλου για την ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις εγκλημάτων πολέμου μεταξύ της εισαγγελίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της εισαγγελίας της Σερβίας για τα εγκλήματα πολέμου παραμένει σε εκκρεμότητα.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας που έχει συναφθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η χώρα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη διαδικασία της δήλωσης του Σεράγεβο. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Κροατία, το Μαυροβούνιο και η Σερβία συνέχισαν να συνεργάζονται για την εξεύρεση βιώσιμων λύσεων για τους πρόσφυγες οι οποίοι είχαν εκτοπιστεί λόγω των ένοπλων συγκρούσεων κατά τη δεκαετία του '90. Οι τέσσερις χώρες υπέγραψαν υπουργική δήλωση και συμφώνησαν σχετικά με ένα περιφερειακό πρόγραμμα στέγασης το οποίο παρέχει βοήθεια σε 27 000 περίπου νοικοκυριά ή 74 000 άτομα. Σε μια διεθνή διάσκεψη των χορηγών που πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο, τον Απρίλιο, δεσμεύθηκαν περίπου 265 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του προγράμματος. Η καλή συνεργασία πρέπει να συνεχιστεί για όλα τα εκκρεμούντα θέματα της διαδικασίας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέχισε να συμμετέχει ενεργά σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, συγκεκριμένα στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC), και της συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Οι σχέσεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης με τους γείτονές της αναπτύχθηκαν περαιτέρω, αλλά ζητήματα που αφορούν τα σύνορα και την ιδιοκτησία δεν έχουν επιλυθεί πλήρως. Πραγματοποιήθηκαν ορισμένες συναντήσεις για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της προσχώρησης της Κροατίας στην ΕΕ, τον Ιούλιο του 2013, στις διμερείς σχέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, συνεχίστηκαν οι συζητήσεις για τα σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων εκκρεμή θέματα, οι οποίες σημείωσαν περιορισμένη πρόοδο. Η συμφωνία για την ελεύθερη διαμετακόμιση μέσω του λιμένα Ploce, στην Κροατία, και του διαδρόμου Neum, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, καθώς και η τοπική συμφωνία για την τοπική διασυνοριακή κίνηση θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με το ενωσιακό κεκτημένο. Ενόψει της προσχώρησης της Κροατίας, πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως τα θέματα που σχετίζονται με τα σύνορα, το εμπόριο και τη διαμετακόμιση.

Το 2011, η **οικονομία** της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης σημείωσε αύξηση κατά 1,3%, η οποία οφείλεται στην αναζωπύρωση της εγχώριας ζήτησης και - σε μικρότερο βαθμό - στην ακόμη αυξανόμενη εξωτερική ζήτηση. Η διαδικασία ανάκαμψης ανατράπηκε στις αρχές του 2012, λόγω της επιδείνωσης του οικονομικού κλίματος. Η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Σημειώθηκε ορισμένη δημοσιονομική εξυγίανση ως αποτέλεσμα της αύξησης των εσόδων και ορισμένων περικοπών δαπανών. Ωστόσο, η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών παρέμεινε χαμηλή και η δημοσιονομική σταθερότητα προσέκρουσε σε σοβαρά εμπόδια λόγω της παρατεταμένης διάρκειας της διαδικασίας θέσπισης του κρατικού προϋπολογισμού και της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής. Η αποδυνάμωση της συναίνεσης όσον αφορά τους βασικούς άξονες της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής είχε αρνητικό αντίκτυπο στις μεταρρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο. Συμφωνήθηκε μια νέα διετής ρύθμιση stand-by με το ΔΝΤ για τη στήριξη των προσπαθειών που καταβάλλει η χώρα για να αντεπεξέλθει στις επιπτώσεις της επιδείνωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος και για να αντιμετωπίσει τα εξωτερικά και εσωτερικά εύαλωτα σημεία.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει σημειώσει μικρή περαιτέρω πρόοδο προς τη δημιουργία λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να συνεχίσουν να καταβάλλονται με αποφασιστικότητα σημαντικές περαιτέρω μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, ώστε να μπορέσει η χώρα να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης.

Η οικονομική και νομισματική σταθερότητα διατηρήθηκε, ενώ ο πληθωρισμός μετριάστηκε. Το καθεστώς νομισματικού συμβουλίου συνέχισε να παρουσιάζει υψηλό βαθμό αξιοπιστίας. Η αύξηση της πίστωσης συνεχίστηκε - παρά κάποια ελαφριά επιβράδυνση -, καθιστώντας έτσι δυνατή την ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης. Οι εμπορικές δραστηριότητες αυξήθηκαν περαιτέρω και το επίπεδο της εμπορικής ολοκλήρωσης με την ΕΕ και τις χώρες της περιοχής παρέμεινε υψηλό. Επισημαίνονται περιορισμένες βελτιώσεις στο περιβάλλον των επιχειρήσεων, ιδίως όσον αφορά την επιτάχυνση των διαδικασιών καταχώρισης των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, οι καθυστερήσεις που σημειώθηκαν όσον αφορά τη θέσπιση των κρατικών προϋπολογισμών του 2011 και 2012 και των γενικών πλαισίων για τις δημοσιονομικές πολιτικές 2012-2014 και 2013-2015 παρεμπόδισαν σοβαρά τη σταθερότητα και την αξιοπιστία της δημοσιονομικής πολιτικής στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών παρέμεινε χαμηλή και οι τρέχουσες δαπάνες αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος του ΑΕΠ. Η υποβάθμιση του εξωτερικού περιβάλλοντος επηρεάζει όλο και περισσότερο τα δημόσια οικονομικά από το 2012, με ταχεία αύξηση του δημόσιου δανεισμού και του χρέους. Ο δανεισμός αυτός οδηγεί, ως ένα ορισμένο βαθμό, σε παραγκωνισμό των ιδιωτικών επενδύσεων. Οι εξωτερικές ανισορροπίες, και ιδιαίτερα το έλλειμμα του ισοζυγίου των εξωτερικών συναλλαγών καθώς και το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών, αυξήθηκαν. Η ιδιωτικοποίηση, η αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων και η ελευθέρωση των βιομηχανιών δικτύων δεν έχουν προχωρήσει. Η παραγωγική ικανότητα και η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας παρέμειναν χαμηλές, διότι δεν υπήρξε κατάλληλη εκμετάλλευση των εγχώριων αναπτυξιακών πηγών. Οι συνθήκες της αγοράς εργασίας παρέμειναν ανεπαρκείς και οι διαρθρωτικές δυσκαμψίες, όπως οι υψηλοί συντελεστές κοινωνικών εισφορών και οι κακώς στοχοθετημένες κοινωνικές παροχές εξακολούθησαν να παρεμποδίζουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η ανεργία συνέχισε να είναι πολύ υψηλή και το ποσοστό συμμετοχής είναι πολύ χαμηλό. Το επιχειρηματικό περιβάλλον επηρεάζεται από τις διοικητικές ανεπάρκειες και το ασθενές κράτος δικαίου. Ο άτυπος τομέας παραμένει σοβαρό πρόβλημα.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε περιορισμένη πρόοδο στην εναρμόνιση της νομοθεσίας και των πολιτικών της με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων, του ανταγωνισμού, της πνευματικής ιδιοκτησίας, της έρευνας και σε ορισμένα θέματα που αφορούν τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια. Πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων και υπηρεσιών, κεφαλαίων, τα τελωνεία και τη φορολογία, τις δημόσιες συμβάσεις, την απασχόληση και τις κοινωνικές πολιτικές, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τη βιομηχανία και τις ΜΜΕ, τη γεωργία και την αλιεία, την ασφάλεια των τροφίμων, την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, τις μεταφορές, την ενέργεια, την κοινωνία των πληροφοριών και τα μέσα ενημέρωσης, το δημοσιονομικό έλεγχο και τις στατιστικές. Συνολικά, η εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας (ΕΣ) ήταν ανομοιογενής. Η χώρα εξακολουθεί να παραβιάζει την ΕΣ, διότι δεν συμμορφώθηκε με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς και λόγω της ανεπαρκούς εφαρμογής των υποχρεώσεων για τις κρατικές ενισχύσεις. Ο νόμος περί κρατικών ενισχύσεων θεσπίστηκε αλλά η δημιουργία του συμβουλίου κρατικών ενισχύσεων, η συμμόρφωση με τις αρχές της ΕΕ για τις δημόσιες επιχειρήσεις και η

καταγραφή των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων παραμένουν σε εκκρεμότητα. Πρέπει να προχωρήσει η εφαρμογή του νόμου για την απογραφή του πληθυσμού.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε σχετική πρόοδο σε τομείς της *εσωτερικής αγοράς*. Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, πραγματοποιήθηκε σχετική πρόοδος στην τυποποίηση, την πιστοποίηση, την εποπτεία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών. Απαιτούνται ουσιώδεις προσπάθειες για την εναρμόνιση του νομικού πλαισίου με τη νομοθεσία της ΕΕ, τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και την επίτευξη ενιαίου οικονομικού χώρου. Πρέπει να καθιερωθεί διάλογος δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τη βιομηχανική αγορά.

Στους τομείς της *ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών, καθώς και του δικαιώματος εγκατάστασης*, έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος. Και οι δύο οντότητες εφαρμόζουν νέα λογιστικά σχέδια για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς τα οποία είναι εναρμονισμένα μεταξύ τους και η εναρμονισμένη εποπτεία των τραπεζών παρέμεινε ικανοποιητική. Η περαιτέρω απλούστευση των διαδικασιών καταχώρισης των εταιρειών και η εναρμόνιση του νομοθετικού πλαισίου για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Δεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων*. Απαιτείται περαιτέρω ευθυγράμμιση με το κεκτημένο, καθώς και εναρμόνιση της νομοθεσίας σε εθνικό επίπεδο. Καταγράφεται μικρή πρόοδος όσον αφορά τα *τελωνεία* και τη *φορολογία*. Εξακολουθούν να υφίστανται ελλείψεις όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και τη γενική διοικητική και επιχειρησιακή ικανότητα. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την παροχή καλύτερων υπηρεσιών προς τους φορολογούμενους, τη διασφάλιση της διευκόλυνσης των συναλλαγών, καθώς και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής και επιβολής της νομοθεσίας, μεταξύ άλλων και της νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πραγματοποίησε σχετική πρόοδο με τη θέσπιση της νομοθεσίας για τις κρατικές ενισχύσεις σε επίπεδο κράτους και την επιβολή των κανόνων *ανταγωνισμού*. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων*, ιδίως όσον αφορά την πλήρη εναρμόνιση της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων. Συνεχίστηκε η πρόοδος στον τομέα των *δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας*.

Μικρή πρόοδος πραγματοποιήθηκε στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης*. Η νομοθετική προσέγγιση πρέπει να εντατικοποιηθεί και να εγκριθούν και να εφαρμοστούν έγγραφα στρατηγικής. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί η στρατηγική κοινωνικής ένταξης σε κρατικό επίπεδο. Στον τομέα της *εκπαίδευσης* έχουν θεσπιστεί νόμοι πλαίσιο και στρατηγικές, αλλά η εφαρμογή τους βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον *πολιτιστικό* τομέα. Η πρόοδος στον τομέα της *έρευνας* και οι προετοιμασίες για τη συμμετοχή στην ένωση καινοτομίας συνεχίστηκαν. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης στον *Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου* έχουν προχωρήσει περαιτέρω.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει σημειώσει μικρή πρόοδο όσον αφορά τη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε ορισμένες *τομεακές πολιτικές*. Όσον αφορά τη *βιομηχανία και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις* (ΜΜΕ), πρέπει ακόμη να θεσπιστεί εθνική αναπτυξιακή στρατηγική με στοιχεία βιομηχανικής πολιτικής, καθώς και η νέα στρατηγική για τις ΜΜΕ. Μικρή ήταν η πρόοδος στους τομείς της *γεωργίας* και της αγροτικής ανάπτυξης, της ασφάλειας των τροφίμων, της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής και της *αλιείας*. Ο σαφής καταμερισμός των αρμοδιοτήτων, ο στενότερος συντονισμός μεταξύ κράτους και οντοτήτων για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το *κεκτημένο* σε αυτούς τους τομείς, καθώς και η αναβάθμιση των επιχειρήσεων παραμένουν στοιχεία καθοριστικής σημασίας. Η

έλλειψη προόδου είχε αρνητικό αντίκτυπο στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων, ιδίως με την ΕΕ.

Οι προετοιμασίες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στον τομέα του *περιβάλλοντος* παρέμειναν σε πολύ αρχικό στάδιο. Πρέπει ακόμη να θεσπιστούν ένα εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο για την περιβαλλοντική προστασία και κατάλληλες τεχνικές ικανότητες. Η διοικητική ικανότητα είναι αδύναμη και η οριζόντια και κάθετη επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων αρχών απαιτεί ενίσχυση. Όσον αφορά την *κλιματική αλλαγή*, η θέσπιση μιας εθνικής στρατηγικής για το κλίμα, η ευθυγράμμιση με το κεκτημένο και η αύξηση της ευαισθητοποίησης εξακολουθούν να είναι θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή πρόοδο στον τομέα των *μεταφορών*, αλλά υπήρξαν ορισμένες θετικές εξελίξεις όσον αφορά τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, καθώς και τις αεροπορικές μεταφορές. Ο νόμος για τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων πρέπει να εναρμονιστεί πλήρως με το ενωσιακό κεκτημένο. Ο εκσυγχρονισμός των έργων υποδομής στον τομέα των μεταφορών είναι ένα θέμα που βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Οι προετοιμασίες στον τομέα της *ενέργειας* παραμένουν σε αρχικό στάδιο. Ως συμβαλλόμενο μέρος της συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη οφείλει να εφαρμόσει τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας. Για να εξασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια, πρέπει να δημιουργηθεί εθνική επιχείρηση διανομής σε όλη τη χώρα και να θεσπιστεί εκτενής ενεργειακή στρατηγική.

Η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης* ήταν μικρή. Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου για το κρατικό ραδιοτηλεοπτικό σύστημα δεν είναι ακόμη πλήρης. Τα συνεχιζόμενα προβλήματα όσον αφορά την ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής επικοινωνιών και της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας, οι πολιτικές πιέσεις που ασκούνται στα μέσα ενημέρωσης και ο βραδύς ρυθμός εφαρμογής της μεταρρύθμισης του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού συστήματος εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρές ανησυχίες.

Στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου* μπορεί να διαπιστωθεί μικρή πρόοδος. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί και να εφαρμοστεί η νομοθεσία και το συμβούλιο συντονισμού των κεντρικών μονάδων εναρμόνισης πρέπει να αναλάβει τον ρόλο του. Πρέπει να ενισχυθούν οι εσωτερικές ικανότητες ελέγχου, καθώς και η ανεξαρτησία των εξωτερικών οργάνων ελέγχου. Πραγματοποιήθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών*. Πρέπει να βελτιωθούν οι τομεακές στατιστικές, όπως οι εθνικοί λογαριασμοί ή οι στατιστικές στον επιχειρηματικό και στον γεωργικό τομέα. Η συνεργασία μεταξύ των εθνικών στατιστικών οργάνων στο επίπεδο του κράτους και των οντοτήτων και των λοιπών κρατικών οργανισμών πρέπει να ενισχυθεί, και ενόψει της εφαρμογής του νόμου για την απογραφή πληθυσμού και κατοικιών.

Όσον αφορά τη *δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια*, έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος στους διαφόρους τομείς. Στον τομέα της *πολιτικής των θεωρήσεων*, συνεχίστηκε η αντιμετώπιση των θεμάτων προτεραιότητας. Η εφαρμογή της συμφωνίας διευκόλυνσης που συνήφθη μεταξύ της ΕΕ και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης για τη χορήγηση θεωρήσεων και της συμφωνίας επανεισδοχής συνεχίζεται ομαλά. Το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για ταξίδια στον χώρο Σένγκεν άρχισε να ισχύει τον Δεκέμβριο του 2010 για τους πολίτες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης που είναι κάτοχοι βιομετρικών διαβατηρίων. Στο πλαίσιο του μηχανισμού παρακολούθησης μετά την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη θέσπισε στοχοθετημένα μέτρα για να βελτιώσει τη διαχείριση της μεταναστευτικής εκροής. Η εφαρμογή ορισμένων μεταρρυθμίσεων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του χάρτη πορείας για την ελευθέρωση από το καθεστώς των θεωρήσεων παραμένει σε εκκρεμότητα. Ειδικότερα, η καθιέρωση ενός λειτουργικού συστήματος για την ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και των

εισαγγελικών αρχών σε όλη τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, καθώς και η δημιουργία μιας πλήρως λειτουργικής υπηρεσίας για την πάταξη της διαφθοράς, με το κατάλληλο προσωπικό και τους κατάλληλους χρηματοδοτικούς πόρους, είναι ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως.

Οι προετοιμασίες της χώρας στους τομείς της *διαχείρισης των συνόρων, του ασύλου και της μετανάστευσης* έχουν προχωρήσει. Το σύστημα ασύλου και διεθνούς προστασίας, ο έλεγχος των μεταναστευτικών ροών και η διυπηρεσιακή συνεργασία συνέχισαν να βελτιώνονται. Απαιτείται περαιτέρω εκσυγχρονισμός των υποδομών σε ορισμένα σημεία διέλευσης των συνόρων. Πρέπει ακόμη να αντιμετωπιστεί το θέμα των παράνομων σημείων διέλευσης των συνόρων, τόσο με το Μαυροβούνιο όσο και με τη Σερβία. Έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος στην καταπολέμηση της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες*. Η εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παραμένει περιορισμένη. Έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση των *ναρκωτικών*. Η απουσία αποτελεσματικής δικαστικής συνέχειας παρεμποδίζει την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών, η οποία παραμένει σοβαρό πρόβλημα.

Οι προσπάθειες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης να αυξήσει την ικανότητα και την αποτελεσματικότητα της *αστυνομίας* προχωρούν. Ο κατακερματισμός των αστυνομικών δυνάμεων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να υπονομεύει την αποτελεσματικότητα, τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών. Η *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος* παραμένει ανεπαρκής, λόγω της έλλειψης αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των οργάνων επιβολής του νόμου. Το οργανωμένο έγκλημα εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρή ανησυχία η οποία επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων* πρέπει να εντατικοποιηθούν και να βελτιωθεί η ταυτοποίηση των θυμάτων. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει σημειώσει σχετική πρόοδο στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η κοινή ομάδα δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έχει συσταθεί εκ νέου, αλλά η εφαρμογή της στρατηγικής για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας παραμένει περιορισμένη.

Οι προετοιμασίες για την *προστασία των προσωπικών δεδομένων* συνεχίστηκαν, αλλά η επιβολή του νόμου και η ανεξαρτησία της υπηρεσίας εποπτείας πρέπει να ενισχυθούν. Η αποτελεσματική λειτουργία συστήματος προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι αποφασιστικής σημασίας για να μπορέσει η Βοσνία-Ερζεγοβίνη να συνάψει συμφωνίες με την Ευρώπη και την Eurojust.

Τουρκία

Τον Μάιο δρομολογήθηκε ένα εποικοδομητικό πρόγραμμα για την υποστήριξη και τη συμπλήρωση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης, μέσω ενισχυμένης συνεργασίας σε ορισμένους τομείς κοινού ενδιαφέροντος: πολιτικές μεταρρυθμίσεις, εναρμόνιση με το κεκτημένο, διάλογος για την εξωτερική πολιτική, θεωρήσεις, κινητικότητα και μετανάστευση, εμπόριο, ενέργεια, καταπολέμηση της τρομοκρατίας και συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα. Έξι από τις οκτώ ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί για την ενθάρρυνση της εναρμόνισης με το κεκτημένο είχαν ήδη την πρώτη τους συνάντηση.

Ξεκίνησαν οι εργασίες για νέο σύνταγμα μέσω μιας σχετικά δημοκρατικής και συμμετοχικής διαδικασίας. Ωστόσο, αυξάνονται οι ανησυχίες σχετικά με την απουσία ουσιαστικής προόδου προς την πλήρη εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων. Η κατάσταση όσον αφορά τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων εξακολουθεί να αποτελεί πηγή σοβαρής ανησυχίας. Η ανησυχία αυτή απορρέει ιδίως από την ευρεία εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα, η οποία οδηγεί σε επανειλημμένες παραβιάσεις του δικαιώματος στην ελευθερία και την ασφάλεια, του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και της

ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Ενώ συνεχίζονται οι συζητήσεις για θέματα που θεωρούνται ευαίσθητα, όπως το θέμα της Αρμενίας ή του ρόλου των στρατιωτικών, οι περιορισμοί της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης στην πράξη και ο μεγάλος αριθμός δικών κατά συγγραφέων και δημοσιογράφων εξακολουθούν να αποτελούν θέματα που προκαλούν σοβαρή ανησυχία και οδηγούν στην ολοένα και πιο διαδεδομένη αυτολογοκρισία.

Όσον αφορά τη *δημοκρατία και το κράτος δικαίου*, πραγματοποιήθηκαν θετικά βήματα από την άποψη της συμμετοχής στις εργασίες για το νέο σύνταγμα, αλλά συνολικά οι διαβουλεύσεις κατά τη νομοθετική διαδικασία απουσίαζαν κατ' επανάληψη. Οι έρευνες για εικαζόμενα σχέδια πραξικοπήματος, που αποτελούσαν για τη χώρα την ευκαιρία να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στην ορθή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών της και στο κράτος δικαίου, επισκιάστηκαν από πραγματικές ανησυχίες σχετικά με το εύρος τους και τις ελλείψεις των δικαστικών διαδικασιών. Το κουρδικό ζήτημα παραμένει βασική πρόκληση για την τουρκική δημοκρατία και το δημοκρατικό άνοιγμα που σημειώθηκε το 2009 και το οποίο αποσκοπούσε, μεταξύ άλλων, στην αντιμετώπιση του κουρδικού ζητήματος, δεν είχε αποτελέσματα. Στην τοπική κυβέρνηση στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας υπήρξαν πολλά κρούσματα φυλάκισης τοπικών πολιτικών. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση τρομοκρατικών επιθέσεων του ΡΚΚ.

Όσον αφορά τη *μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης*, έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα της νομοθετικής μεταρρύθμισης. Η δημιουργία του θεσμού του διαμεσολαβητή αποτελεί σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών καθώς και της υποχρέωσης λογοδοσίας της δημόσιας διοίκησης. Χρειάζεται αυξημένη πολιτική στήριξη για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και δεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της διοικητικής αποκέντρωσης.

Ο *έλεγχος των δυνάμεων ασφαλείας από τα πολιτικά δικαστήρια* παγιώθηκε περαιτέρω. Η εισαγωγή του ελέγχου του αμυντικού προϋπολογισμού από το κοινοβούλιο ήταν μία θετική εξέλιξη, αλλά το πεδίο του ήταν περιορισμένο. Το Γενικό Επιτελείο δεν άσκησε κατά κανόνα άμεσες ή έμμεσες πιέσεις για πολιτικά θέματα. Ελήφθησαν πολλά μέτρα συμβολικού χαρακτήρα για τον περαιτέρω εκδημοκρατισμό των σχέσεων πολιτείας-στρατού. Απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, ιδίως του συστήματος στρατιωτικής δικαιοσύνης και του ελέγχου της χωροφυλακής από τα πολιτικά δικαστήρια.

Στον *δικαστικό τομέα* έχει σημειωθεί ορισμένη πρόοδος, μετά από τη θέσπιση της τρίτης δέσμης δικαστικών μεταρρυθμίσεων, η οποία εισάγει ορισμένες βελτιώσεις στο τουρκικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένης της ελάφρυνσης των περιορισμών που επιβάλλονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με την αναφορά των ποινικών ερευνών και την κατάργηση της διάταξης που επιτρέπει στην εισαγγελική αρχή να απαγορεύει ορισμένες δημοσιεύσεις. Μετά τη θέση σε ισχύ των νομικής φύσεως αλλαγών, απελευθερώθηκε ορισμένος αριθμός ατόμων που ήταν σε προφυλάκιση. Ωστόσο, οι νομικές μεταρρυθμίσεις δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τις βασικές ελλείψεις που αποτελούν τους κύριους λόγους για τους οποίους το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταδικάζει κατ' επανάληψη την Τουρκία. Οι επιπτώσεις και η διάρκεια της προφυλάκισης συνεχίζουν να αποτελούν σοβαρό πρόβλημα. Απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και του πολύ μεγάλου αριθμού σοβαρών ποινικών υποθέσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα. Επίσης, χρειάζεται να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στον δικαστικό κλάδο. Η στρατηγική δικαστικής μεταρρύθμισης πρέπει να αναθεωρηθεί με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, της τουρκικής νομικής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών.

Στον τομέα *καταπολέμησης της διαφθοράς*, έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος, με ορισμένες εξελίξεις όσον αφορά την απαγγελία κατηγορίας και τη διαφάνεια στη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Πρέπει να αυξηθεί η διαφάνεια της χρηματοδότησης στον πολιτικό τομέα. Το ευρύ φάσμα των ασυλιών εξακολουθεί να αποτελεί έλλειψη σε αυτόν τον τομέα. Πρέπει να δημιουργηθεί μητρώο των ερευνών, των απαγγελιών κατηγοριών, ή των καταδικαστικών αποφάσεων που συνδέονται με υποθέσεις διαφθοράς. Υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την αμεροληψία κατά την εκδίκαση των υποθέσεων διαφθοράς. Η εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την πάταξη της διαφθοράς απαιτεί μεγαλύτερη πολιτική δέσμευση.

Στον τομέα της *καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος*, η πρόοδος που σημειώθηκε ήταν ανομοιογενής. Ενώ η Τουρκία είναι συμβαλλόμενο μέρος των κυριότερων διεθνών συμβάσεων, η έλλειψη νόμου για την προστασία των δεδομένων συνεχίζει να περιορίζει την αστυνομική συνεργασία σε διεθνές επίπεδο και να παρεμποδίζει τη σύναψη μιας συμφωνίας επιχειρησιακής συνεργασίας με την Ευρώπη. Η απόσπαση ενός αστυνομικού αξιωματικού συνδέσμου στην Ευρώπη θα συνέβαλε στη βελτίωση της διμερούς συνεργασίας. Δεν έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων*, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες στους περισσότερους τομείς, ιδίως στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης, της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι και της θρησκευτικής ελευθερίας.

Μολοντί έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος στην *τήρηση της διεθνούς νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα*, σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση των διαρθρώσεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν παραμείνει σε εκκρεμότητα και ο αριθμός των δικαστικών διαδικασιών που κινήθηκαν κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα θέμα που προκαλεί ανησυχία.

Η φθίνουσα τάση όσον αφορά τα *βασανιστήρια και την κακομεταχείριση* συνεχίστηκε. Εντούτοις, η υπερβολική χρήση βίας εξακολουθεί να αποτελεί ένα θέμα που προκαλεί ανησυχία, και έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος στην αντιμετώπιση της *ατιμωρησίας*. Υπάρχει σημαντικός αριθμός ποινικών διαδικασιών σε εκκρεμότητα, και δίνεται προτεραιότητα σε ανταγωγές που υποβάλλονται από τις δυνάμεις ασφαλείας.

Όσον αφορά τις *φυλακές*, η συνεχιζόμενη αύξηση των κρατουμένων οδηγεί σε σοβαρό υπερπληθυσμό, με σημαντικές επιπτώσεις στις υγειονομικές συνθήκες και στη φυσική κατάσταση των κρατουμένων. Οι συνθήκες κράτησης, ιδίως των ανηλίκων, συνεχίζουν να προκαλούν σοβαρή ανησυχία. Έχει σημειωθεί καθυστέρηση στην αναμόρφωση του συστήματος καταγγελιών στις φυλακές. Η παροχή ιατρικών υπηρεσιών στους κρατούμενους, καθώς και οι συνθήκες κράτησης ανηλίκων, είναι θέματα που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή.

Έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την *πρόσβαση στη δικαιοσύνη*. Η εμπέδωση και η ποιότητα της νομικής βοήθειας είναι ακατάλληλες. Δεν υπάρχει αποτελεσματικός μηχανισμός ελέγχου που θα επέτρεπε να επιλυθούν μακροχρόνια προβλήματα.

Όσον αφορά την *ελευθερία της έκφρασης*, μετά τη θέσπιση της τρίτης δέσμης δικαστικών μεταρρυθμίσεων, αφέθηκε ελεύθερος ορισμένος αριθμός δημοσιογράφων εν αναμονή της δίκης τους, οι περιορισμοί που επιβάλλονταν στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με τη δημοσίευση πληροφοριών για τις ποινικές έρευνες χαλάρωσαν και η κατάσχεση γραπτών κειμένων πριν από τη δημοσίευση απαγορεύτηκε. Εντούτοις, η αύξηση των παραβάσεων της ελευθερίας της έκφρασης εγείρει σοβαρές ανησυχίες, και η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης εξακολούθησε να περιορίζεται στην πράξη. Το νομικό πλαίσιο, ιδίως όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, καθώς και η ερμηνεία του από τα

δικαστήρια, οδηγεί σε καταχρήσεις. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την υψηλή συγκέντρωση των μέσων ενημέρωσης σε βιομηχανικά συγκροτήματα με συμφέροντα που υπερβαίνουν κατά πολύ την ελεύθερη κυκλοφορία των πληροφοριών και των ιδεών, οδήγησαν σε ευρέως διαδεδομένη αυτολογοκρισία. Οι συχνές απαγορεύσεις δικτυακών τόπων εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρή ανησυχία και είναι αναγκαίο να αναθεωρηθεί ο νόμος για το Διαδίκτυο.

Όσον αφορά την *ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι*, ενώ οι διαδηλώσεις της Πρωτομαγιάς και δραστηριότητες όπως η «Επέτειος της γενοκτονίας των Αρμενίων» διεξήχθησαν ειρηνικά, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις άσκησης βίας και δυσανάλογης προσφυγής στη βία από τις δυνάμεις ασφαλείας κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων για τις οποίες δεν είχε χορηγηθεί προηγούμενη άδεια. Τούτο ισχύει ιδίως, αλλά όχι μόνον, για τις διαδηλώσεις που αφορούσαν το κουρδικό ζήτημα. Το συνταγματικό δικαίωμα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι ερμηνεύεται ενίοτε με υπερβολικά συσταλτικό τρόπο. Πρέπει να αναθεωρηθεί ο νόμος για τις διαδηλώσεις και τις συναντήσεις, και οι ισχυρισμοί σχετικά με τη χρήση υπερβολικής βίας από τις δυνάμεις ασφαλείας πρέπει να ερευνώνται και, όπου είναι σκόπιμο, να διώκονται. Οι κανόνες για τη συγκέντρωση κεφαλαίων παραμένουν περιοριστικοί και εισάγουν διακρίσεις. Δεν υπήρξαν εξελίξεις όσον αφορά τη νομοθεσία για τα πολιτικά κόμματα.

Στον τομέα της *ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και του θρησκειώματος* έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος. Έχει καταγραφεί σχετική πρόοδος όσον αφορά τους αντιρρησίες συνείδησης από την άποψη της εφαρμογής της πάγιας νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο διάλογος με τις μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες συνεχίστηκε. Ωστόσο, τα άτομα που ανήκουν σε θρησκευτικές μειονότητες ή που δηλώνουν άνευ θρησκευτικής πίστεως δέχτηκαν απειλές από εξτρεμιστές. Δεν έχει θεσπιστεί ακόμη νομικό πλαίσιο σύμφωνο με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ), έτσι ώστε όλες οι μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες, περιλαμβανομένης της κοινότητας των Αλεβιτών, να μπορούν να λειτουργούν χωρίς αθέμιτους περιορισμούς.

Από νομική άποψη, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τον σεβασμό των *δικαιωμάτων των γυναικών και της ισότητας των φύλων*. Η κυβέρνηση κατάρτισε ένα σχέδιο δράσης για να αντιμετωπίσει θέματα που τίγονται στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «Μια προοπτική για τις γυναίκες στην Τουρκία το 2020». Ο νόμος για την προστασία της οικογένειας και την πρόληψη της άσκησης βίας κατά των γυναικών αποσκοπεί στην προστασία από τη βία των μελών της οικογένειας και των ατόμων που έχουν σχέσεις εκτός γάμου. Οι διαδικασίες που προβλέπονται σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης είναι γενικά θετικές, όπως ήταν θετικές και οι χωρίς αποκλεισμούς διαβουλεύσεις που διεξήγαγαν οι αρχές με την κοινωνία των πολιτών. Επίσης, χρειάζεται να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να μετατραπεί αυτός ο νέος νόμος, μαζί με την ήδη υπάρχουσα νομοθεσία, σε πολιτική, κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. Η νομοθεσία πρέπει να εφαρμοστεί με ομοιογενή τρόπο σε όλη τη χώρα. Υπάρχει ανάγκη για περισσότερη πραγματική ανάμειξη και συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση, στη χάραξη πολιτικής και στον πολιτικό στίβο. Θεσπίστηκε ένας νόμος για την καισαρική τομή με ανεπαρκή προετοιμασία και διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών. Στη συζήτηση που προηγήθηκε αυτού του νόμου, καθώς και σε μια παρόμοια συζήτηση για την έκτρωση, οι θέσεις που ελήφθησαν χαρακτηρίστηκαν από την πόλωση. Το θέμα των πρόωρων και καταναγκαστικών γάμων εξακολουθεί να δημιουργεί σοβαρή ανησυχία.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα των παιδιών*, χρειάζεται να καταβληθούν προσπάθειες σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της παιδείας, της καταπολέμησης της παιδικής εργασίας, της υγείας, της διοικητικής ικανότητας και του συντονισμού. Γενικά, πρέπει να ληφθούν μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης για τους νέους. Η κράτηση των παιδιών δεν γίνεται στο

πλαίσιο των κατάλληλων συνθηκών και πρέπει να δημιουργηθούν πρόσθετα δικαστήρια για τους ανηλίκους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Όσον αφορά τα *κοινωνικά ευάλωτα άτομα ή/και τα άτομα με αναπηρία*, θα απαιτηθούν ακόμη περαιτέρω μέτρα προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή αυτών των ατόμων στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

Για την καταπολέμηση των *διακρίσεων* απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες. Δεν υπάρχει συνολική νομοθεσία και απαιτείται να καταβληθούν από την κυβέρνηση περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες για την αποτελεσματική προστασία των ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των παιδιών, των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και διεμφυλικών ατόμων από την κοινωνική κακομεταχείριση, τις διακρίσεις και τη βία.

Στον τομέα των *επαγγελματικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων* σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος. Η νομοθεσία για τα δικαιώματα των συνδικάτων των δημοσίων υπαλλήλων έχει μεν τροποποιηθεί, αλλά δεν είναι ακόμη σύμφωνη με τα πρότυπα της ΕΕ και της ΔΟΕ. Οι συλλογικές δράσεις των συνδικάτων αποτελούν αντικείμενο πολλών περιορισμών.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα ιδιοκτησίας*, σημειώθηκε πρόοδος με τη θέσπιση νομοθεσίας που τροποποιεί το νόμο του 2008 για τα ευαγή ιδρύματα. Η εφαρμογή του συνεχίζεται. Εντούτοις, η υφιστάμενη νομοθεσία δεν καλύπτει ακόμη τα ευαγή ιδρύματα που έχουν συγχωνευτεί, π.χ. τα ευαγή ιδρύματα των οποίων τη διαχείριση ανέλαβε η Γενική Διεύθυνση Ευαγών Ιδρυμάτων, ή τις περιουσίες που κατασχέθηκαν από τα ιδρύματα των Αλεβιτών. Οι εκκρεμείς υποθέσεις κατά του Ορθόδοξου Συριακού Μοναστηριού Mor Gabriel, ορισμένες εκ των οποίων κίνησε η κυβέρνηση, προκαλούν ανησυχίες. Η Τουρκία πρέπει να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας όλων των θρησκευτικών κοινοτήτων, μη μουσουλμανικών και άλλων.

Η προσέγγιση της Τουρκίας όσον αφορά τις *μειονότητες* παραμένει περιοριστική, αν και για πρώτη φορά εκπρόσωποι των μειονοτικών ομάδων, που δεν περιορίζονται στις μειονότητες εκείνες που αναγνωρίζονται επισήμως από την Τουρκία, προσκλήθηκαν στο κοινοβούλιο για να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με ένα νέο σύνταγμα. Πρέπει ακόμη να επιτευχθεί ο πλήρης σεβασμός και η προστασία των γλωσσών, του πολιτισμού και των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η Τουρκία πρέπει να υιοθετήσει μια σφαιρική προσέγγιση και να εντείνει τις προσπάθειές της ώστε να βελτιώσει την ανοχή και την ασφάλεια έναντι των μειονοτήτων και να προωθήσει την ενσωμάτωσή τους. Πρέπει να αναθεωρηθεί η υφιστάμενη νομοθεσία, να θεσπιστεί συνολική νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και να συσταθούν μηχανισμοί προστασίας ή ειδικών οργάνων για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας. Πρέπει να εφαρμοστούν σχετικά σύμφωνα και συμβάσεις

Η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο στον τομέα των *πολιτιστικών δικαιωμάτων*, και αναφέρθηκαν λιγότεροι περιορισμοί στη χρήση της κουρδικής γλώσσας στις φυλακές κατά τη διάρκεια επισκέψεων και ανταλλαγής επιστολών. Ωστόσο, η νομοθεσία περιορίζει ακόμα τη χρήση γλωσσών άλλων από την τουρκική, μεταξύ άλλων στο σύνταγμα και στο νόμο περί πολιτικών κομμάτων. Επίσης, η δικαστική εξουσία έλαβε ορισμένες περιοριστικές αποφάσεις σχετικά με τη χρήση γλωσσών άλλων από την τουρκική, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της κουρδικής γλώσσας σε δικαστικές υποθέσεις που αφορούν κούρδους πολιτικούς και υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Όσον αφορά τους *Ρομά*, έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος, αλλά χρειάζεται συστηματική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Είναι αναγκαία η χάραξη μιας συνολικής στρατηγικής και το θέμα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να ενσωματώνεται στα

βασικά έγγραφα πολιτικής. Η έλλειψη ποσοτικών δεδομένων για την κατάσταση των Ρομά εμποδίζει τη διαμόρφωση ενημερωμένης πολιτικής.

Όσον αφορά το *ανατολικό και το νοτιοανατολικό μέρος της χώρας*, πραγματοποιήθηκε σημαντική συζήτηση για το κουρδικό ζήτημα, αλλά δεν σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την εξεύρεση λύσης. Τόσο οι τρομοκρατικές επιθέσεις όσο και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις εντάθηκαν. Όλες οι τρομοκρατικές επιθέσεις καταδικάστηκαν από την ΕΕ. Η κράτηση εκλεγμένων πολιτικών προσώπων και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκαλεί ανησυχίες. Σε γεγονότα, όπως οι σφαγές πολιτών στο Uludere, δεν δόθηκε συνέχεια στις προσκλήσεις που απευθύνθηκαν προς τις αρχές για αποτελεσματική και ταχεία έρευνα και διαφανή δημόσια έρευνα. Δεν έχει ακόμη αποκατασταθεί η αλήθεια σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία όσον αφορά τις εκτελέσεις χωρίς δίκη και τα βασανιστήρια που πραγματοποιήθηκαν στα νοτιοανατολικά της χώρας κατά τις δεκαετίες του '80 και '90. Η προθεσμία παραγραφής θα θέσει σύντομα τέρμα σε μη ολοκληρωθείσες δικαστικές έρευνες που αφορούν παρελθόντα εγκλήματα. Οι νάρκες ξηράς και το σύστημα φρούρησης των χωριών εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία.

Η διαδικασία αποζημίωσης των *εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας* συνεχίστηκε, αλλά η αποτελεσματικότητα του συστήματος δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί. Όσον αφορά τους *πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο*, καταγράφονται ορισμένες βελτιώσεις σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης στα κέντρα απομάκρυνσης. Εντούτοις, δεν υπάρχει ακόμη εθνική στρατηγική για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας ή ένα συνολικό νομικό πλαίσιο για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Οι πρακτικές κράτησης και απέλασης χρειάζονται περαιτέρω βελτίωση.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Τουρκία επανέλαβε ότι υποστηρίζει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των αρχηγών των δύο κοινοτήτων υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για εξεύρεση συνολικής λύσης του *κυπριακού προβλήματος*. Παρά τα επανειλημμένα αιτήματα του Συμβουλίου και της Επιτροπής, η Τουρκία δεν έχει ακόμη συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της για πλήρη και μη διακριτική εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης και δεν έχει εξαλείψει ακόμη όλα τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, όπως υπογραμμίζεται στη δήλωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της της 21ης Σεπτεμβρίου 2005, καθώς και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, μεταξύ των οποίων και στα συμπεράσματα του Δεκεμβρίου 2006 και του Δεκεμβρίου 2010. Καμία πρόοδος δεν έχει σημειωθεί όσον αφορά την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία μάλιστα αποφάσισε να παγώσει τις σχέσεις της με την *Κυπριακή Προεδρία της ΕΕ* το δεύτερο εξάμηνο του 2012, απέχοντας, μεταξύ άλλων, από συνεδριάσεις που προεδρεύονται από την Κυπριακή Προεδρία της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε τις σοβαρές ανησυχίες του σχετικά με τις τουρκικές δηλώσεις και απειλές και κάλεσε την Τουρκία να σεβαστεί απολύτως τον ρόλο της προεδρίας του Συμβουλίου, η οποία αποτελεί θεμελιώδες θεσμικό στοιχείο της ΕΕ που προβλέπεται από τη Συνθήκη. Η Τουρκία συνέχισε να προβαίνει σε δηλώσεις, αντιτασσόμενη στις εργασίες γεώτρησης που διεξάγονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και εκφράζοντας απειλές αντιποίνων κατά των πετρελαϊκών εταιρειών που θα συμμετείχαν στις σχετικές κυπριακές έρευνες. Η ΕΕ υπογράμμισε τα κυριαρχικά δικαιώματα όλων των κρατών μελών της ΕΕ, τα οποία συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη σύναψη διμερών συμφωνιών, καθώς και τη διερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών τους πόρων, σύμφωνα με το ενωσιακό κεκτημένο και τη διεθνή νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων της σύμβασης των ΗΕ και του δικαίου της θάλασσας.

Μετά τον τελευταίο γύρο των διερευνητικών συνομιλιών του Ιουλίου 2011, συνεχίζονται οι συζητήσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για να καθοριστεί μια ημερομηνία για τον επόμενο γύρο. Η Ελλάδα και η Κύπρος προέβησαν σε σημαντικό αριθμό επίσημων καταγγελιών για

συνέχιση των παραβιάσεων των χωρικών τους υδάτων και του εναέριου χώρου τους από την Τουρκία, μεταξύ άλλων με πτήσεις πάνω από ελληνικά νησιά.

Όσον αφορά την *περιφερειακή συνεργασία*, η Τουρκία εξακολουθεί να συμμετέχει σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF) και του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC). Η Τουρκία υποστηρίζει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση όλων των χωρών στην περιοχή και έχει εντείνει τις επαφές της με τα Δυτικά Βαλκάνια, εκφράζοντας τη σταθερή δέσμευσή της να προωθήσει την ειρήνη και τη σταθερότητα. Οι σχέσεις με τη γειτονική Βουλγαρία, η οποία είναι κράτος μέλος της ΕΕ, παρέμειναν θετικές.

Η **οικονομία** της Τουρκίας συνέχισε να αναπτύσσεται έντονα, αντλώντας τα οφέλη των προσανατολισμένων στη σταθερότητα και στην ανάπτυξη πολιτικών που εφαρμόστηκαν στο μεγαλύτερο μέρος της προηγούμενης δεκαετίας. Από τα μέσα του 2011, ο ρυθμός ανάπτυξης παρουσιάζει βαθμιαία πτώση λόγω της επιβράδυνσης της εγχώριας ζήτησης, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών βελτιώθηκαν. Εντούτοις οι εξωτερικές ανισορροπίες και οι πληθωριστικές πιέσεις που είναι ακόμη σημαντικές εξακολουθούν να αποτελούν απειλή για τη μακροοικονομική σταθερότητα.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Τουρκία είναι μια λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Αναμένεται ότι, μεσοπρόθεσμα, θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα επισπεύσει την εφαρμογή του συνολικού της προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Το 2011, η τουρκική οικονομία αναπτύχθηκε κατά 8,5%, σημειώνοντας ελαφρά υποχώρηση σε σχέση με το 9,2% του 2010. Η αύξηση αυτή οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην εγχώρια ζήτηση, η οποία προερχόταν κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα. Η αύξηση σημείωσε έντονη επιβράδυνση το πρώτο εξάμηνο του 2012, φτάνοντας σε 3,1% με ετήσια διολίσθηση. Η μείωση της εγχώριας ζήτησης συνοδεύεται από βελτίωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών, ακόμη και αν παραμένουν πολύ υψηλά (10% του ΑΕΠ το 2011). Η δυναμική οικονομική ανάπτυξη επέτρεψε επίσης την έντονη αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας από 11% περίπου στα μέσα του 2011 σε λιγότερο από 9% ένα χρόνο αργότερα. Η νομισματική πολιτική διαδραμάτισε σημαντικότερο ρόλο και κατάφερε να μειώσει την αύξηση των επιπέδων πίστωσης, μειώνοντας το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών. Ο προϋπολογισμός είχε καλύτερα αποτελέσματα από ό,τι είχε προβλεφθεί το 2011 και το δημόσιο χρέος μειώθηκε, φθάνοντας σε 39% περίπου του ΑΕΠ στα μέσα του 2012. Οι μεταρρυθμίσεις και οι αυξανόμενες δαπάνες στον τομέα της παιδείας είχαν θετικό αντίκτυπο στο εκπαιδευτικό επίπεδο και στα ποσοστά σχολικής φοίτησης. Ο βαθμός εμπορικής και οικονομικής ολοκλήρωσης με την ΕΕ παρέμεινε υψηλός.

Παράλληλα, το σενάριο της «ομαλής προσγείωσης» απειλείται από εξάρσεις χρηματοπιστωτικής αβεβαιότητας, καθώς και από ένα γενικό αίσθημα κινδύνου, και θα πρέπει αναμφίβολα να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να βελτιωθεί ο συντονισμός του συνδυασμού των πολιτικών. Το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών παραμένει σημαντικό. Ο πληθωρισμός υποχώρησε, αλλά εξακολουθεί να παραμένει υψηλός. Οι ανισορροπίες αυτές που αποτελούν ένδειξη προβλημάτων όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα καθώς και την ανεπάρκεια της εγχώριας αποταμίευσης, απαιτούν νέες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Δεν κατεβλήθη καμία προσπάθεια για την αύξηση της δημοσιονομικής διαφάνειας και την καλύτερη στήριξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ενώ αυτές θα μπορούσαν να βοηθήσουν την Τουρκία να αποκτήσει αξιοπιστία στις αγορές. Η έξοδος από την αγορά παραμένει δαπανηρή και μακρόχρονη και οι διαδικασίες πτώχευσης

είναι ακόμη σχετικά δυσκίνητες. Για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως ο νόμος για τις κρατικές ενισχύσεις. Ενώ το ανθρώπινο κεφάλαιο της χώρας έχει βελτιωθεί σχετικά, η πρόοδος ήταν πιο περιορισμένη όσον αφορά το φυσικό της κεφάλαιο.

Η Τουρκία συνέχισε να ενισχύει την **ικανότητά της για την ανάληψη των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους**. Έχει σημειωθεί πρόοδος στους περισσότερους τομείς, ιδίως όσον αφορά το εταιρικό δίκαιο, τις στατιστικές, την επιστήμη και την έρευνα και το *κεκτημένο* στον τομέα της τελωνειακής ένωσης. Χρειάζεται να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να προχωρήσει η εναρμόνιση στους περισσότερους τομείς. Πρέπει να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα για την αντιμετώπιση του *κεκτημένου* από την άποψη της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας. Επίσης, πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας σε ορισμένους τομείς. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την εναρμόνιση αποτέλεσαν αντικείμενο ελέγχου από τους φορείς που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης και από τις ομάδες εργασίας που συστάθηκαν στο πλαίσιο του θετικού προγράμματος.

Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων* σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Η Τουρκία εισήγαγε στην έννομη τάξη της την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης για τον μη εναρμονισμένο τομέα. Η Τουρκία κατέστη πλήρες μέλος των CEN και CENELEC. Ωστόσο, οι τεχνικοί φραγμοί στις συναλλαγές εξακολουθούν να υφίστανται και να παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων σε ορισμένους τομείς, κατά παράβαση των υποχρεώσεων της Τουρκίας στο πλαίσιο της τελωνειακής ένωσης. Η εναρμόνιση στον τομέα αυτό έχει προχωρήσει. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*. Η Τουρκία αύξησε την ικανότητά της ενόψει της μελλοντικής συμμετοχής της στο EURES και του συντονισμού των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν δρομολογηθεί. Ελάχιστη πρόοδος καταγράφηκε όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών* και χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες σε αυτόν τον τομέα. Συνολικά, η εναρμόνιση βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*. Περιορισμοί στις κινήσεις κεφαλαίων υπάρχουν ακόμη σε πολλούς τομείς. Η ικανότητα επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας πρέπει να βελτιωθεί. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με το *κεκτημένο* και τις σχετικές συστάσεις της FATF (ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης). Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα παραμένουν σε αρχικό στάδιο.

Στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων* μπορεί να διαπιστωθεί περιορισμένη πρόοδος. Το θεσμικό πλαίσιο έχει θεσπιστεί και η διοικητική ικανότητα βελτιώθηκε. Πρέπει να θεσπιστεί το σχέδιο στρατηγικής εναρμόνισης με χρονικά περιορισμένο σχέδιο δράσης. Η Τουρκία πρέπει να καταργήσει τις παρεκκλίσεις που δεν συνάδουν με το *κεκτημένο* και να εναρμονίσει περαιτέρω τη νομοθεσία της, ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, τις εκχωρήσεις και τις εταιρικές σχέσεις ιδιωτικού-δημοσίου τομέα. Πρέπει να αναθεωρηθεί η οργάνωση του συστήματος προσφυγής. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο. Στον τομέα του *εταιρικού δικαίου* πραγματοποιήθηκε ικανοποιητική πρόοδος. Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο βελτιώθηκαν μετά τη θέσπιση της τουρκικής αρχής λογιστικών προτύπων και προτύπων λογιστικού ελέγχου. Εντούτοις, χρειάζεται να ενισχυθεί η ικανότητα των εμπορικών δικαστηρίων και των επαγγελματικών οργανώσεων προκειμένου να εκπληρωθούν τα κριτήρια του νέου τουρκικού εμπορικού κώδικα. Συνολικά, η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο σε αυτόν τον τομέα. Σχετική πρόοδος μπορεί να διαπιστωθεί στον τομέα των *δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας*. Πρέπει να θεσπιστούν επικαιροποιημένοι νόμοι σύμφωνοι προς το *κεκτημένο*. Η αύξηση της ικανότητας

των δικαστηρίων και της διοίκησης των τελωνείων για την αποτελεσματικότερη επιβολή του ΔΔΙ είναι καίριας σημασίας. Πρέπει επίσης να βελτιωθεί η καταπολέμηση των παραποιημένων προϊόντων. Ο στενότερος συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και των δημόσιων φορέων που είναι αρμόδιοι για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι καθοριστικό στοιχείο, όπως και οι εκστρατείες γενικής ευαισθητοποίησης σχετικά με τους κινδύνους παραβίασης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι προτεραιότητες σε αυτόν τον τομέα αντιμετωπίζονται από την Τουρκία μόνον εν μέρει.

Όσον αφορά την *πολιτική ανταγωνισμού*, μπορεί να διαπιστωθεί περιορισμένη πρόοδος. Η Τουρκία εφάρμοσε αποτελεσματικά τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες και τους κανόνες για τις συγκεντρώσεις. Ωστόσο, οι πρόσφατες νομικές εξελίξεις προκαλούν ανησυχίες σχετικά με την ικανότητα της αρχής ανταγωνισμού να συνεχίσει να ασκεί τις δραστηριότητές της με ανεξάρτητο τρόπο. Δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, ενώ ορισμένες υφιστάμενες πρακτικές στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων αντιβαίνουν στους κανόνες της τελωνειακής ένωσης. Ο νόμος περί κρατικών ενισχύσεων παραμένει αναποτελεσματικός ελλείψει διατάξεων εφαρμογής. Στον τομέα των συγχωνεύσεων, η εναρμόνιση έχει προχωρήσει. Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, η χώρα δεν είναι ακόμη επαρκώς προετοιμασμένη.

Στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Τα πρότυπα της Βασιλείας II έγιναν υποχρεωτικά για τον τραπεζικό τομέα. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες ιδίως στους τομείς της αγοράς κινητών αξιών και των επενδυτικών υπηρεσιών, καθώς και στον ασφαλιστικό τομέα. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν ικανοποιητικά. Μπορεί να διαπιστωθεί πρόοδος στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Εντούτοις, η εναρμόνιση με το ενωσιακό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες παραμένει περιορισμένη, ιδίως όσον αφορά την έγκριση και την πρόσβαση στην αγορά. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την περαιτέρω εναρμόνιση της νομοθεσίας για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Οι σχετικές με το περιεχόμενο του Διαδικτύου διατάξεις που ενδέχεται να περιορίζουν την ελευθερία της έκφρασης, καθώς και μια πολύ ευρεία ερμηνεία ορισμένων νομικών διατάξεων, ιδίως σε σχέση με ποινές κατά ραδιοτηλεοπτικών φορέων, προκαλούν ανησυχίες. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος στην εναρμόνιση στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*. Οι ικανότητες όσον αφορά τις γεωργικές στατιστικές και το δίκτυο λογιστικής στατιστικής πληροφόρησης έχουν αυξηθεί. Η εφαρμογή του προγράμματος σχετικά με το μέσο προενταξιακής βοήθειας στην αγροτική ανάπτυξη έχει βελτιωθεί, αλλά απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να διασφαλιστεί η κατάλληλη απορρόφηση των κεφαλαίων. Η εκ των πραγμάτων απαγόρευση των εισαγωγών ζώων βοοειδών, βοείου κρέατος και παράγωγων προϊόντων δεν έχει αρθεί ακόμη πλήρως και δεν υπάρχουν στρατηγικές ούτε για τον αναπροσανατολισμό της γεωργικής στήριξης ούτε για τις γεωργικές στατιστικές. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα δεν έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά. Στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την πορεία προς την πλήρη εναρμόνιση με το *κεκτημένο*. Σημαντικές προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για να συμμορφωθούν οι εγκαταστάσεις γεωργικών προϊόντων διατροφής με τα πρότυπα της ΕΕ, για τον έλεγχο των κινήσεων των ζώων, την υγεία των ζώων, ιδίως την καταπολέμηση της νόσου του αφθώδους πυρετού, καθώς και τα υποπροϊόντα ζωικής προέλευσης. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα βρίσκονται σε αρχικό στάδιο. Μπορεί να διαπιστωθεί σχετική πρόοδος στον τομέα της *αλιείας*, ιδίως όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, τη διαχείριση των πόρων και του στόλου, τις επιθεωρήσεις και τον έλεγχο και τις διεθνείς

συμφωνίες. Ωστόσο, χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες για την εναρμόνιση της νομοθεσίας, τη διαρθρωτική δράση, την πολιτική αγοράς και τις κρατικές ενισχύσεις. Η εναρμόνιση σε αυτόν τον τομέα δεν έχει προχωρήσει ικανοποιητικά.

Η εναρμόνιση στον τομέα των *μεταφορών* έχει σημειώσει σχετική πρόοδο, ο οποίος στο σύνολό του έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο. Η Τουρκία πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τις πρόσφατες νομοθετικές δέσμες της ΕΕ στον τομέα των θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες στους τομείς των ανθρώπινων πόρων και της τεχνικής ικανότητας για την εφαρμογή του κεκτημένου, ιδίως στους τομείς των επικίνδυνων εμπορευμάτων και της ετοιμότητας για άμεση αντίδραση στις θαλάσσιες μεταφορές. Η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των κέντρων ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας στην Τουρκία και στη Δημοκρατία της Κύπρου εξακολουθεί να θέτει σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια των πτήσεων.

Στον τομέα της *ενέργειας* μπορεί να διαπιστωθεί ορισμένη πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες στους τομείς του φυσικού αερίου, της πυρηνικής ασφάλειας και της προστασίας από τις ακτινοβολίες, συμπεριλαμβανομένης της υπεύθυνης διαχείρισης του αναλωμένου καυσίμου και των ραδιενεργών αποβλήτων. Ο ανταγωνισμός παραμένει περιορισμένος στον τομέα φυσικού αερίου. Πρέπει να βελτιωθεί η λειτουργία του μηχανισμού τιμολόγησης βάσει του κόστους στην αγορά ηλεκτρισμού, ενώ ο μηχανισμός αυτός πρέπει να καθιερωθεί και στις αγορές αερίου. Πρέπει να ενισχυθούν η ανεξαρτησία και η θεσμική ικανότητα της ρυθμιστικής αρχής. Συνολικά, η εναρμόνιση της Τουρκίας στον τομέα αυτό έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Όσον αφορά τη *φορολογία*, έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος στον τομέα της νομοθετικής εναρμόνισης. Ελήφθησαν θετικά μέτρα για την εξάλειψη ορισμένων πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις σχετικά με τη φορολόγηση του καπνού και για τη διοικητική συνεργασία και την επιχειρησιακή ικανότητα. Εντούτοις, εξακολουθούν να υφίστανται αποκλίσεις σε σχέση με το κεκτημένο. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες σε σχέση με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τα οινοπνευματώδη ποτά προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με το σχέδιο δράσης όσον αφορά τη μείωση των αποκλίσεων μεταξύ των εισαγόμενων και εγχώριων προϊόντων. Η σταδιακή εξάλειψη των πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις είναι βασικό στοιχείο για την επίτευξη περαιτέρω προόδου. Όσον αφορά την έμμεση φορολογία δεν διαπιστώνεται καμία πρόοδος. Γενικά, η εναρμόνιση σε αυτόν τον τομέα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Η Τουρκία έχει σημειώσει σχετική πρόοδο στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Η Κεντρική Τράπεζα χρησιμοποίησε με δραστικό τρόπο διάφορα μέσα για να εξασφαλιστεί η σταθερότητα των τιμών και η χρηματοοικονομική σταθερότητα, με ανάμεικτα ωστόσο αποτελέσματα. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο παραμένει ελλιπής, ιδίως όσον αφορά την πλήρη ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας και την απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης του δημόσιου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η ικανότητα για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής και τον συντονισμό είναι επαρκής. Γενικά, το επίπεδο ετοιμότητας της Τουρκίας έχει προχωρήσει.

Ικανοποιητική πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα των *στατιστικών*, ιδίως όσον αφορά τις ταξινομήσεις και τις καταχωρίσεις, τις δημογραφικές στατιστικές και άλλες τομεακές στατιστικές. Απαιτείται περαιτέρω πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τους εθνικούς λογαριασμούς, τις στατιστικές των επιχειρήσεων και τις γεωργικές στατιστικές. Το συνολικό επίπεδο της εναρμόνισης με το κεκτημένο είναι ικανοποιητικό.

Στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*, έχει επιτευχθεί σχετική αλλά ανομοιογενής πρόοδος, ιδίως με τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας, την επέκταση της

κάλυψης της κοινωνικής ασφάλισης και της θέσπισης νέας νομοθεσίας για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, καθώς και τη νομοθεσία για τα συνδικαλιστικά δικαιώματα των δημόσιων υπαλλήλων. Ωστόσο, τα συνδικαλιστικά δικαιώματα για τους εργαζομένους και τους δημοσίους υπαλλήλους δεν ανταποκρίνονται ακόμη στα πρότυπα της ΕΕ και της ΔΟΕ. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένα σαφές πλαίσιο πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας, τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των γυναικών και των ατόμων με αναπηρία. Συνολικά, η νομική ευθυγράμμιση σε αυτόν τον τομέα έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Η Τουρκία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά τις αρχές και τα μέσα της *επιχειρηματικής και βιομηχανικής πολιτικής*, καθώς και τη θέσπιση τομεακών στρατηγικών. Το επίπεδο ευθυγράμμισης της Τουρκίας σε αυτόν τον τομέα είναι επαρκές.

Η Τουρκία έχει σημειώσει σχετική πρόοδο στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει. Μπορεί να διαπιστωθεί σχετική πρόοδος όσον αφορά τα δίκτυα μεταφορών και ηλεκτρικής ενέργειας. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου και την εφαρμογή του νοτίου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου.

Όσον αφορά την *περιφερειακή πολιτική και τον συντονισμό των διαρθρωτικών μέσων*, έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή των συνιστωσών του ΜΠΒ που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων έχει ενισχυθεί και οι λειτουργικές δομές των προγραμμάτων περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, περιβάλλοντος και ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων έχουν διαπιστευθεί για τις διαδικασίες πρόσκλησης υποβολής προσφορών, σύναψης συμβάσεων και δημοσιονομικής διαχείρισης. Εντούτοις, υπάρχει ακόμη ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των μέσων του ΜΠΒ. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα δεν έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά.

Στον *δικαστικό τομέα* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος μετά τη θέσπιση της τρίτης δέσμης δικαστικής μεταρρύθμισης, η οποία εισάγει ορισμένες βελτιώσεις στο ποινικό δικαστικό σύστημα της Τουρκίας. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες σχετικά με την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και του μεγάλου αριθμού σοβαρών ποινικών υποθέσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα. Πρέπει να βελτιωθεί το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στον δικαστικό κλάδο. Όσον αφορά τον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς, έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος με ορισμένες εξελίξεις όσον αφορά τις απαγγελίες κατηγοριών και τη διαφάνεια της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων. Η εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς απαιτεί μεγαλύτερη πολιτική δέσμευση. Η κατάσταση όσον αφορά τον σεβασμό των *θεμελιωδών δικαιωμάτων* εξακολουθεί να αποτελεί πηγή σοβαρής ανησυχίας που οφείλεται κυρίως στην ευρεία εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα, η οποία οδηγεί σε επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις του δικαιώματος στην ελευθερία και την ασφάλεια, του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, μπορεί να διαπιστωθεί περιορισμένη πρόοδος. Η Τουρκία παρέχει επιτυχώς ανθρωπιστική βοήθεια στους Σύριους πρόσφυγες, αλλά το σύστημα ασύλου της απέχει κατά πολύ από τα ενωσιακά πρότυπα. Η Τουρκία πρέπει να αυξήσει την ικανότητά της να εμποδίζει την παράνομη μετανάστευση. Έχει θεμελιώδη σημασία η συμφωνία επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας, η οποία μονογράφηκε τον Ιούνιο, να συναφθεί σύντομα και να τεθεί σε εφαρμογή αποτελεσματικά, καθώς και να

εφαρμοστούν πλήρως οι υποχρεώσεις που ισχύουν σχετικά με την επανεισδοχή. Η θέσπιση του νόμου για τους ξένους και τη διεθνή προστασία, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα. Όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας για τις θεωρήσεις, μπορεί να διαπιστωθεί περιορισμένη μόνον πρόοδος. Η απουσία κατάλληλης νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων εμποδίζει την πρόοδο. Απαιτούνται μεταρρυθμίσεις στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Συνολικά, η εναρμόνιση σ' αυτόν τον τομέα βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο.

Στον τομέα των *επιστημών και της έρευνας*, έχει σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος. Η Τουρκία έλαβε μέτρα για να ενισχύσει περαιτέρω την ικανότητά της και την ένταξή της στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Η συμμετοχή της Τουρκίας στο 7^ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και το ποσοστό επιτυχίας στο πλαίσιο αυτό αυξάνονται, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής αποτελεσμάτων και τη βελτίωση της ποιότητας των ερευνητών. Συνολικά, η Τουρκία είναι καλά προετοιμασμένη σε αυτόν τον τομέα.

Στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*, έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Το ενδιαφέρον του κοινού για τα προγράμματα της ΕΕ συνέχισε να αυξάνεται. Η Τουρκία παρέττεινε την υποχρεωτική εκπαίδευση από την ηλικία των 8 στην ηλικία των 12 ετών. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του πολιτισμού, ενώ όσον αφορά την νομοθετική εναρμόνιση δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος. Γενικά, η Τουρκία έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο σε αυτόν τον τομέα.

Όσον αφορά την εναρμόνιση στον τομέα του *περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής*, η πρόοδος που σημειώθηκε ήταν ανομοιογενής. Η Τουρκία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα του ύδατος, σχετική πρόοδο στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων και της βιομηχανικής ρύπανσης και περιορισμένη πρόοδο στον τομέα της ποιότητας του αέρα και της προστασίας της φύσης. Δεν υπήρξε σχεδόν καθόλου πρόοδος όσον αφορά την οριζόντια περιβαλλοντική νομοθεσία και ουδεμία πρόοδος όσον αφορά την προστασία της φύσης και τις χημικές ουσίες. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη διατηρησιμότητα των υφιστάμενων προστατευόμενων περιοχών και των ενδεχόμενων περιοχών Natura 2000. Όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, πρέπει να θεσπιστεί και να εφαρμοστεί μια περισσότερο φιλόδοξη και συντονισμένη πολιτική για το κλίμα, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και διεθνώς. Δεν σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα. Το περιβαλλοντικό θεματολόγιο του υπουργείου περιβάλλοντος και αστικοποίησης πρέπει να ενισχυθεί, καθώς και ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των σχετικών αρχών σε όλα τα επίπεδα. Οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

Στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας* μπορεί να διαπιστωθεί σχετική πρόοδος. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί βασική νομοθεσία σε σχέση με την προστασία των καταναλωτών και το κίνημα προστασίας των καταναλωτών παραμένει αδύναμο. Η Τουρκία θέσπισε νέες διοικητικές δομές στον τομέα της δημόσιας υγείας. Η λειτουργία τους πρέπει να παρακολουθείται στενά. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα προχωρούν ικανοποιητικά.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*. Η τελωνειακή ένωση ΕΕ-Τουρκίας επέτρεψε στην Τουρκία να επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο σε αυτόν τον τομέα. Απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση όσον αφορά τις δασμολογικές ελαφρύνσεις, τις ελεύθερες ζώνες, την επιτήρηση, τις δασμολογικές ποσοτώσεις και τα ΔΔΙ. Οι προετοιμασίες στον τομέα των τελωνειακών συστημάτων ΤΠ πρέπει να συνεχιστούν. Απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για τη βελτίωση των ελέγχων βάσει ανάλυσης του κινδύνου και την απλούστευση των διαδικασιών για να διευκολυνθεί το

νόμιμο εμπόριο και να διασφαλιστεί παράλληλα η ασφάλεια και η προστασία. Στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση σε τομείς όπως το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων και ο έλεγχος των εμπορευμάτων διπλής χρήσης. Η εντατική χρήση των μέτρων διασφάλισης προκαλεί ανησυχία. Συνολικά, το επίπεδο της εναρμόνισης σε αυτόν τον τομέα παραμένει υψηλό.

Ο πολιτικός διάλογος με την ΕΕ για την *εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας* εντατικοποιήθηκε σημαντικά, δεδομένης ιδίως της επιρροής που ασκεί η Τουρκία στην περιοχή, στηρίζοντας την ασφάλεια, την οικονομική μετάβαση και την δημοκρατική μεταρρύθμιση, συμπεριλαμβανομένου και του ρόλου που διαδραμάτισε στις πρόσφατες εξελίξεις στη Βόρεια Αφρική. Η Τουρκία καταδίκασε σθεναρά και κατ' επανάληψη τη βία που ασκεί το συριακό καθεστώς κατά των πολιτών, εφάρμοσε πολιτική ανοιχτών συνόρων με τη Συρία και παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε περίπου 100.000 Σύριους που εγκαταλείπουν τη χώρα τους. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, η ευθυγράμμιση της Τουρκίας με τις δηλώσεις της ΚΕΠΠΑ συνέχισε να είναι αδύναμη σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους. Δεν σημειώθηκε πρόοδος στην εξομάλυνση των σχέσεων με την Αρμενία. Οι διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ εξακολούθησαν να είναι υποβαθμισμένες. Συνολικά, η προετοιμασία στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου* μπορεί να διαπιστωθεί σχετική πρόοδος, ιδίως όσον αφορά την προστασία του ευρώ. Απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες ιδίως όσον αφορά το πεδίο της προσεχούς αναθεώρησης του στρατηγικού εγγράφου για τον εσωτερικό έλεγχο των δημόσιων οικονομικών, την ενίσχυση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στη δημόσια διοίκηση καθώς και την ενίσχυση της τουρκικής υπηρεσίας συντονισμού της καταπολέμησης της απάτης. Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του νόμου περί του Ελεγκτικού Συνεδρίου θέτουν σε κίνδυνο προηγούμενες εξελίξεις στον τομέα του εξωτερικού ελέγχου. Συνολικά, οι προετοιμασίες σε αυτόν τον τομέα έχουν σημειώσει μέτρια πρόοδο.

Δεν σημειώθηκε ιδιαίτερη πρόοδος στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών διατάξεων*, όπου οι προετοιμασίες βρίσκονται σε αρχικό στάδιο. Θα πρέπει να δημιουργηθούν σε εύθετο χρόνο αξιόπιστες δομές συντονισμού, διοικητική ικανότητα και κανόνες εφαρμογής.

Ισλανδία

Η Ισλανδία εξακολουθεί να πληροί τα **πολιτικά κριτήρια**. Η Ισλανδία αποτελεί λειτουργούσα δημοκρατία με ισχυρούς θεσμούς και βαθιά εδραιωμένες παραδόσεις αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Το δικαστικό σύστημα της χώρας είναι υψηλής ποιότητας και η Ισλανδία μεριμνά διαρκώς για την εξασφάλιση και την ενίσχυση υψηλού επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι προτάσεις του συνταγματικού συμβουλίου σχετικά με τη μεταρρύθμιση του συντάγματος εξετάζονται τώρα από το κοινοβούλιο. Σε συνέχεια των συμπερασμάτων της ειδικής διερευνητικής επιτροπής, ελήφθησαν ορισμένα μέτρα με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Τον Ιούνιο του 2012, διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές και ο εν ενεργεία πρόεδρος επανεξελέγη για πέμπτη φορά.

Η υπηρεσία του ειδικού εισαγγελέα εξακολούθησε να εργάζεται αποτελεσματικά για τις υποθέσεις που αφορούν την τραπεζική κρίση του 2008. Τον Απρίλιο του 2012, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι ο πρωθυπουργός της χώρας κατά τη στιγμή της χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν ένοχος ως προς μια από τις τέσσερις κατηγορίες που του απαγγέλθηκαν, συγκεκριμένα ότι δεν είχε συγκαλέσει πριν από την κρίση ειδικές συνεδριάσεις του υπουργικού συμβουλίου. Δεν επεβλήθη καμία ποινή.

Μπορεί να διαπιστωθεί πρόοδος όσον αφορά την περαιτέρω ενίσχυση του πλαισίου για την πάταξη της διαφθοράς. Όσον αφορά τη σύγκρουση συμφερόντων, την Άνοιξη του 2012, καθιερώθηκε ένα δεοντολογικός κώδικας για το προσωπικό των υπουργείων. Απομένει ακόμη να καθιερωθούν δεοντολογικοί κώδικες για τους δημόσιους υπαλλήλους εν γένει, καθώς και για τους πολιτικούς συμβούλους.

Η Ισλανδία συνεχίζει να διασφαλίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Πρέπει ακόμη να κυρωθούν η σύμβαση των ΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και η σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων.

Μετά από μακρόχρονη και σοβαρή ύφεση, η ισλανδική **οικονομία** άρχισε να ανακάμπτει το 2011, με ποσοστό αύξησης 2,6% κατά τη διάρκεια του έτους, τάση η οποία διατηρήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2012. Οι αρχές προέβησαν στην αναδιάρθρωση του εσωτερικού χρέους, τη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και σε δημοσιονομική εξυγίανση. Τον Μάιο του 2012, πωλήθηκε σε ξένους επενδυτές ένα δεύτερο μετά την κρίση διεθνές ομόλογο ύψους 1 δισεκατ. US\$, με επιτόκιο 6%. Οι τρεις κυριότεροι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας έδωσαν εκ νέου στην Ισλανδία τον επενδυτικό βαθμό της. Εντούτοις, τα ασθενή ισοζύγια του χρηματοπιστωτικού και μη χρηματοπιστωτικού τομέα συνεπάγονται σημαντικούς κινδύνους για την οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η άρση των περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίων παραμένει βασική πρόκληση της πολιτικής.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Ισλανδία μπορεί να θεωρηθεί ως λειτουργούσα οικονομία αγοράς. Ωστόσο, οι αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού τομέα και οι περιορισμοί στην κυκλοφορία των κεφαλαίων εξακολουθούν να εμποδίζουν την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Μεσοπρόθεσμα, η Ισλανδία θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει να μειώνει τις τρέχουσες διαρθρωτικές της αδυναμίες με την εφαρμογή κατάλληλων μακροοικονομικών πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ο συνδυασμός πολιτικών που εστιάζεται στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, στη δημοσιονομική εξυγίανση και στην αναδιάρθρωση του εσωτερικού χρέους συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην αποκατάσταση υψηλότερου βαθμού μακροοικονομικής σταθερότητας. Η νομισματική πολιτική έγινε αυστηρότερη, αντιδρώντας στην αύξηση του πληθωρισμού, και η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Η δημοσιονομική εξυγίανση συνεχίστηκε με την εφαρμογή νέων μέτρων στον τομέα των εσόδων και των δαπανών στους προϋπολογισμούς 2011 και 2012. Ελήφθησαν μέτρα για τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με την αναχρηματοδότηση της κεντρικής κυβέρνησης και την ενίσχυση των οικονομικών οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Η Ισλανδία διατήρησε το εμπορικό της πλεόνασμα και ένα σχεδόν ισορροπημένο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Μια υποχώρηση του ποσοστού ανεργίας και η πρόσφατη αύξηση της απασχόλησης δείχνουν ότι η κατάσταση της αγοράς εργασίας έχει κατά κάποιο τρόπο βελτιωθεί. Η χώρα διαθέτει καλής ποιότητας βασικές υποδομές, άφθονους φυσικούς πόρους και μια ευέλικτη αγορά εργασίας με υψηλά ποσοστά συμμετοχής.

Ωστόσο, οι μακροοικονομικοί κίνδυνοι παραμένουν υψηλοί. Ο ετήσιος πληθωρισμός παρέμεινε πάνω από τον στόχο και οι πληθωριστικές προσδοκίες είναι υψηλές. Η διατήρηση της σταθερότητας της συναλλαγματικής ισοτιμίας παραμένει προβληματική. Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι εξακολουθούν να υφίστανται. Το επίπεδο του χρέους, τόσο του

δημόσιου όσο και του ιδιωτικού, παραμένει υψηλό, ακόμη και μετά την αναδιάρθρωση, και τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα. Υπάρχουν μεγάλες αβεβαιότητες όσον αφορά την ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών και τα μειονεκτήματα εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένα. Η ανεργία ανέρχεται ακόμη σε 7% περίπου, επίπεδο το οποίο είναι σχεδόν πρωτοφανές για τη χώρα. Η ανεργία πλήττει ιδίως τη νεολαία και περιλαμβάνει υψηλό ποσοστό μακροχρόνια ανέργων. Η μακροοικονομική σταθερότητα επιτυγχάνεται στο πλαίσιο προσωρινής προστασίας μέσω περιορισμών που εφαρμόζονται στις κινήσεις κεφαλαίου, οι οποίοι θα πρέπει να εξαιρεθούν. Η οικονομική μεγέθυνση, οι επενδύσεις και η ανάπτυξη παρεμποδίζονται από σημαντικούς φραγμούς που υφίστανται για την είσοδο στην αγορά σε ορισμένους τομείς. Η βιομηχανική δομή είναι ελάχιστα διαφοροποιημένη.

Η ικανότητα της Ισλανδίας να αναλάβει τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους συνεχίζει να αξιολογείται με βάση τη συμμετοχή της στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX). Το γενικό επίπεδο προετοιμασίας για την τήρηση των απαιτήσεων του *κεκτημένου* της ΕΕ είναι ικανοποιητικό, ιδίως λόγω της συμμετοχής της Ισλανδίας στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

Η υπόθεση Icesave δεν έχει ακόμη επιλυθεί, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί. Τον Δεκέμβριο του 2011, η Εποπεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ (EAE) προσέφυγε στο Δικαστήριο της ΕΖΕΣ κατά της Ισλανδίας, ζητώντας δήλωση σύμφωνα με την οποία η Ισλανδία δεν συμμορφώθηκε με την οδηγία σχετικά με τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων, καθώς και με το άρθρο 4 της συμφωνίας EOX σχετικά με την αποφυγή διακριτικής μεταχείρισης. Η Ισλανδία αρνήθηκε αυτούς τους ισχυρισμούς και υποστήριξε ότι θα πρέπει να απορριφθούν. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ και της ΕΖΕΣ απέστειλαν στο Δικαστήριο γραπτές παρατηρήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρενέβη ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΖΕΣ υπέρ της Εποπεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ. Εν τω μεταξύ, η εμπορική εκκαθάριση της *Landsbanki Íslands hf* επέτρεψε να λάβουν οι προνομιούχοι πιστωτές τις πρώτες επιμέρους πληρωμές, τον Δεκέμβριο του 2011 και τον Μάιο του 2012.

Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης συνεχίστηκαν. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, άνοιξαν 14 κεφάλαια και οκτώ έκλεισαν προσωρινά. Πάνω από τα μισά κεφάλαια των διαπραγματεύσεων (δηλ. 18) έχουν ανοίξει τώρα και 10 έχουν κλείσει προσωρινά.

Συνολικά, οι προετοιμασίες για την ανάληψη των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους συνεχίστηκαν, στους τομείς που καλύπτονται εν μέρει από τον EOX, καθώς και στα κεφάλαια που δεν καλύπτονται από τον EOX. Η Ισλανδία εξακολουθεί να είναι σύμφωνη με το *κεκτημένο* σε μεγάλο βαθμό και εφαρμόζει ουσιώδες τμήμα του *κεκτημένου* στους τομείς που καλύπτονται από τον EOX, όπως στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο δικαίωμα εγκατάστασης και στην ελευθερία παροχής υπηρεσιών, στις δημόσιες συμβάσεις, στο εταιρικό δίκαιο, στο δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας, στον ανταγωνισμό και στην κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης.

Η έκθεση προόδου επιβεβαιώνει ορισμένο αριθμό προκλήσεων στους ακόλουθους τομείς: χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, γεωργία και αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον, αλιεία, ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, ασφάλεια των τροφίμων, κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική, φορολογία και τελωνεία.

Όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα, απαιτείται συνεχής προσοχή για να εξασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι και οι οικονομικοί πόροι καθίστανται διαθέσιμοι για την εξασφάλιση των αναγκαίων προετοιμασιών που συνδέονται με τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ.

Η Ισλανδία συνεχίζει να είναι εναρμονισμένη σε υψηλό βαθμό με το κεκτημένο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά τα οριζόντια μέτρα και τη νομοθεσία που εφαρμόζεται στα προϊόντα που υπάγονται τόσο στην παλαιά όσο και στη νέα προσέγγιση, καθώς και τη διοικητική ικανότητα, μεταξύ άλλων στον τομέα της επιτήρησης της αγοράς.

Η Ισλανδία έχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κεκτημένο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*. Μπορεί να διαπιστωθεί ικανοποιητική πρόοδος στον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Η Ισλανδία θα χρειαστεί να επεκτείνει τους κανόνες συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν και οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφός της και να συνεχίσει τις προετοιμασίες με προοπτική την εφαρμογή ηλεκτρονικού συστήματος ανταλλαγής δεδομένων.

Η νομοθεσία σχετικά με το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών* είναι σε μεγάλο βαθμό εναρμονισμένη με το κεκτημένο. Πρέπει ακόμη να επιτευχθεί η εναρμόνιση με την τρίτη οδηγία για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες και πρέπει να αρθούν οι υπάρχοντες περιορισμοί στον τομέα της αλιείας.

Η Ισλανδία εφαρμόζει μέρος του κεκτημένου στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων*. Εξακολουθούν να υφίστανται εξαιρέσεις, ιδίως σε σχέση με τους επενδυτικούς περιορισμούς και τους εκτεταμένους ελέγχους στην κίνηση κεφαλαίων που επιβάλλει η χώρα.

Στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, η Ισλανδία έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Το επίπεδο της εναρμόνισης και της εφαρμογής σε αυτόν τον τομέα παραμένει ικανοποιητικό, με εξαίρεση τις οδηγίες για τα διορθωτικά μέτρα και τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας.

Η Ισλανδία έχει ήδη επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης και εφαρμόζει ουσιαστικά μέρος του κεκτημένου στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*. Δεν έχει επιτευχθεί ακόμη η πλήρης εναρμόνιση με το κεκτημένο στο εταιρικό δίκαιο και πρέπει ακόμη να επιτευχθεί η πλήρης εναρμόνιση με τα λογιστικά πρότυπα και τα διεθνή πρότυπα ελέγχου.

Η Ισλανδία έχει επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο στον τομέα της *νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας* και διαθέτει την απαιτούμενη διοικητική ικανότητα για να το εφαρμόσει. Πρέπει ακόμη να επιτευχθεί η πλήρης εναρμόνιση με την εκτελεστική οδηγία.

Η Ισλανδία έχει επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο στον τομέα της *πολιτικής ανταγωνισμού*. Τα μέτρα περί κρατικών ενισχύσεων που έλαβε η χώρα σε απάντηση της χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν σύμφωνα με το σχετικό *κεκτημένο*.

Η εναρμόνιση στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών* είναι ικανοποιητική. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, χρειάζεται ακόμη να καταβληθούν προσπάθειες για να επιτευχθεί εναρμόνιση με το νέο κεκτημένο, καθώς και για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική επιβολή της νομοθεσίας και η κατάλληλη επιτήρηση. Η διαφωνία όσον αφορά την υπόθεση Icesave δεν έχει ακόμη επιλυθεί. Η υπόθεση της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ κατά της Ισλανδίας εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΖΕΣ.

Η Ισλανδία έχει ήδη επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης και εφαρμόζει ουσιαστικά μέρος του κεκτημένου στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Πρέπει να καλυφθούν πολλές ελλείψεις μεταφοράς του κεκτημένου στον τομέα της πολιτικής των οπτικοακουστικών μέσων και των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Έχουν αρχίσει οι προετοιμασίες στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, όπου η πολιτική της Ισλανδίας είναι συνολικά ευθυγραμμισμένη με το *κεκτημένο*. Έχουν θεσπιστεί

μια στρατηγική και ένα χρονοδιάγραμμα των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλιστεί η εκπλήρωση των απαιτήσεων της ΕΕ σε αυτούς τους δύο τομείς. Πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες διοικητικές δομές για την εφαρμογή όλων των πτυχών της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η νομοθεσία και το διοικητικό πλαίσιο της Ισλανδίας είναι εν μέρει σύμφωνα με το κεκτημένο όσον αφορά την *ασφάλεια των τροφίμων και την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*. Έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος στους τομείς της γενικής ασφάλειας των τροφίμων, καθώς και των κανόνων ασφάλειας των τροφίμων. Πρέπει να καλυφθούν οι ελλείψεις της νομοθεσίας στους τομείς της υγείας των ζώων και των φυτών, των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, των νέων τροφίμων και των ζωικών προϊόντων που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Η Ισλανδία συνεχίζει να εφαρμόζει το σύστημα διαχείρισης στον τομέα της *αλιείας*, το οποίο έχει παρόμοιους στόχους με αυτούς που επιδιώκονται στην ΕΕ, με ορισμένους όμως κανόνες που διαφέρουν ουσιαστικά. Οι υφιστάμενοι περιορισμοί στον τομέα της αλιείας σχετικά με την ελεύθερη εγκατάσταση, τις υπηρεσίες και τις κινήσεις κεφαλαίων δεν συνάδουν με το κεκτημένο.

Η Ισλανδία έχει ήδη ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης στον τομέα των *μεταφορών*. Μπορεί να διαπιστωθεί πρόοδος όσον αφορά τους κανόνες οδικής ασφάλειας. Πρέπει να συμπληρωθεί η μεταφορά της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας όσον αφορά τις εναέριες και τις οδικές μεταφορές.

Η νομοθεσία σχετικά με την *ενέργεια* συνεχίζει να είναι εν μέρει σύμφωνη. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με το κεκτημένο όσον αφορά τα αποθέματα πετρελαίου, την ενεργειακή απόδοση και την εσωτερική αγορά ενέργειας, καθώς και για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της διοικητικής ικανότητας της ρυθμιστικής αρχής.

Στον τομέα της *φορολογίας*, η Ισλανδία είναι εν μέρει εναρμονισμένη με το κεκτημένο και συνεχίζει να έχει ικανοποιητικό επίπεδο διοικητικής ικανότητας. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να επιτευχθεί η διασυνδεσιμότητα και η διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφορικής της Ισλανδίας με τα συστήματα πληροφορικής για τη φορολογία της ΕΕ.

Όσον αφορά την *οικονομική και νομισματική πολιτική*, η Ισλανδία έχει καλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο. Πρέπει να καλυφθούν οι υπάρχουσες ελλείψεις σε σχέση με το κεκτημένο στον τομέα της νομισματικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας και της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.

Η Ισλανδία εφαρμόζει εν μέρει το κεκτημένο για τις *στατιστικές*. Έχει πραγματοποιηθεί μεγάλο μέρος της απογραφής και της καταχώρισης του πληθυσμού και των κατοικιών. Πρέπει να αντιμετωπιστεί το θέμα της χορήγησης επαρκών πόρων στη στατιστική υπηρεσία.

Η Ισλανδία συνέχισε να εφαρμόζει και να εκτελεί ουσιαστικό τμήμα του κεκτημένου σχετικά με την *κοινωνική πολιτική και την απασχόληση*. Οι προετοιμασίες για τη συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο έχουν αρχίσει και έχει χαραχτεί μια σφαιρική στρατηγική για την απασχόληση. Πρέπει να ολοκληρωθεί η νομική εναρμόνιση στους τομείς της μη διάκρισης και των ίσων ευκαιριών.

Η κατάσταση των προετοιμασιών της Ισλανδίας στον τομέα της *επιχειρηματικής και βιομηχανικής πολιτικής* παραμένει σε υψηλό επίπεδο. Η πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση εξακολουθεί να πλήττεται από την οικονομική κρίση.

Η Ισλανδία έχει επιτύχει ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης με τα πρότυπα της ΕΕ όσον αφορά τα *διευρωπαϊκά δίκτυα*.

Έχει θεσπιστεί ένα πλήρες σχέδιο δράσης και το σχετικό χρονοδιάγραμμα για τον τρόπο με τον οποίο θα ανταποκριθεί η χώρα στις απαιτήσεις της ΕΕ στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*. Η Ισλανδία πρέπει να προσδιορίσει τη μελλοντική αρχή διαχείρισης και να προετοιμάσει τη στρατηγική και τα έγγραφα προγραμματισμού που απαιτούνται από την πολιτική συνοχής.

Η Ισλανδία συνεχίζει να έχει υψηλά πρότυπα στον *δικαστικό τομέα και στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων* και το πλαίσιο πολιτικής της για την καταπολέμηση της διαφθοράς ενισχύθηκε περαιτέρω. Η Ισλανδία συνεχίζει επίσης να ενισχύει το υψηλό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η νομοθεσία για τα δικαιώματα των πολιτών και την προστασία των δεδομένων δεν είναι ακόμη εναρμονισμένη με το κεκτημένο.

Η Ισλανδία συνεχίζει να εφαρμόζει τη συμφωνία Σένγκεν και έχει προχωρήσει ικανοποιητικά στην εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να εναρμονιστεί με το κεκτημένο σε τομείς όπως η μετανάστευση, το άσυλο και η δικαστική συνεργασία.

Η Ισλανδία συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στο πρόγραμμα πλαίσιο της ΕΕ στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*. Οι προετοιμασίες για την προσχώρηση στην ΕΕ και την ένταξη στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά.

Η Ισλανδία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού* και συνέχισε να συμμετέχει σε πολλά προγράμματα της ΕΕ για την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Το νομοθετικό και διοικητικό πλαίσιο για το *περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή* είναι εναρμονισμένο σε μεγάλο βαθμό με το κεκτημένο και έχει ενισχυθεί περαιτέρω. Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί η πλήρης συμμόρφωση με το κεκτημένο στον τομέα της προστασίας της φύσης, της ποιότητας του νερού και της κλιματικής αλλαγής. Η Ισλανδία πρέπει να κυρώσει τις συμβάσεις Espoo και Rotterdam.

Η Ισλανδία έχει ήδη επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης και εφαρμόζει ουσιώδες μέρος του κεκτημένου στον τομέα της *υγείας και της προστασίας των καταναλωτών*. Μπορεί να διαπιστωθεί περαιτέρω πρόοδος στον τομέα της δημόσιας υγείας. Απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για να καλυφθούν οι ελλείψεις που απομένουν στην εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών.

Η Ισλανδία εφαρμόζει σε μεγάλο βαθμό το κεκτημένο στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*. Έχουν δρομολογηθεί προετοιμασίες για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για την προσχώρηση στην ΕΕ. Οι ελλείψεις όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ στον τομέα της τελωνειακής ένωσης πρέπει να καλυφθούν, μεταξύ άλλων στους τομείς των τελωνειακών δασμών, των γενικών τελωνειακών κανόνων, των κανόνων προέλευσης, των διαδικασιών με οικονομικό αντίκτυπο, των κανόνων ασφαλείας καθώς και της κατάργησης των τελωνειακών δασμών. Πρέπει να συνεχιστούν οι προετοιμασίες για την ανάπτυξη της διασυνδεσιμότητας με τα συστήματα ΤΠ που συνδέονται με την ΕΕ.

Όσον αφορά τις *εξωτερικές σχέσεις*, η Ισλανδία είναι εναρμονισμένη με το κεκτημένο σε υψηλό βαθμό. Μπορεί να διαπιστωθεί πρόοδος, δεδομένου ότι η Ισλανδία και η ΕΕ συμφώνησαν να διεξάγουν τακτικά διαβουλεύσεις για την εμπορική πολιτική.

Η Ισλανδία διατηρεί υψηλό επίπεδο εναρμόνισης στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και άμυνας*. Η έμφαση που δίνει η Ισλανδία στην αρκτική πολιτική

υπογραμμίζει τη δέσμευσή της να διαδραματίσει ενεργό ρόλο σε περιφερειακές οργανώσεις στη βόρεια Ευρώπη.

Το σύστημα *δημοσιονομικού ελέγχου* της Ισλανδίας είναι εν μέρει ευθυγραμμισμένο με τα διεθνή πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την προετοιμασία εγγράφου πολιτικής για τον δημόσιο εσωτερικό δημοσιονομικό έλεγχο, καθώς και για την καθιέρωση εσωτερικού ελέγχου, ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα πρότυπα INTOSAI στον τομέα του εξωτερικού ελέγχου και της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Η Ισλανδία συνεχίζει να έχει ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης με τους τομείς πολιτικής που συνδέονται με τις *οικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις*. Οι διοικητικές προετοιμασίες για τη δημιουργία του συστήματος ιδίων πόρων πρέπει να ενισχυθούν. Επίσης, πρέπει να συγκροτηθεί επίσημα συντονιστική δομή.